

gemeente Tynaarlo

Begroting 2021

Inhoudsopgave

Voorwoord	5
1. Begroting hoofdstuk 0 t/m 8	7
2. Resultaat	43
3. Meerjarenbegroting + balans meerjarig	47
4. Algemene dekkingsmiddelen	56
5. Aanvragen nieuw beleid	57
6. Onvoorzien	63
7. Kredietaanvragen & investeringsplanning	64
8. Subsidieplafonds 2021	71
9. Reserves en voorzieningen	72
10. Financiering	77
11. Lokale heffingen	83
12. Weerstandsvermogen en risicobeheersing	90
13. Bedrijfsvoering	101
14. Kapitaalgoederen	103
15. Duurzaamheid	111
16. Verbonden partijen	115
17. Grondbeleid	122
18. Duurzaam houdbaar sociaal domein	129
Bijlage 1: Incidentele baten en lasten	137
Bijlage 2: Mutaties in reserves	139
Bijlage 3: Verklaring verschillen tussen de begroting 2020 en 2021	149

Voorwoord

Hierbij bieden wij u de begroting 2021 aan. Daarin staan onze plannen en ambities, wetende dat in deze tijd van corona veel dingen onzeker zijn. Met inachtneming hiervan nemen we u in deze begroting mee in de uitdagingen die we samen met inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties willen oppakken. ‘Samen, open, duurzaam’ blijft daarbij onverkort ons motto.

Het is op dit moment niet te voorspellen hoe het coronavirus zich verder gaat ontwikkelen, maar duidelijk is dat dit virus een grote impact heeft en zal hebben op onze inwoners en ondernemers. Wij blijven ons inzetten om waar mogelijk ondersteuning te bieden om samen door deze moeilijke periode te komen.

Onze gemeente is een aantrekkelijke woon- en leefgemeente. In 2020 is onze gemeente Tynaarlo, op basis van onderzoek door Weekblad Elsevier voor de tiende keer op rij tot beste woongemeente van Drenthe verkozen. Dat vervult ons met trots, maar tegelijk beseffen we ook dat het niet vanzelfsprekend is dat we dit ook een elfde keer weer worden. Hier zal doorlopend aan gewerkt worden. Zo willen wij dat alle inwoners en ondernemers die (thuis) in het buitengebied werken, kunnen beschikken over snel internet. De verwachting is dat eind 2021 in de gehele gemeente een goede internetverbinding is aangelegd.

In 2021 willen we onze duurzaamheidsambities verder vorm geven. Dit brede maatschappelijke thema staat hoog op de maatschappelijke en gemeentelijke agenda. We zijn de afgelopen maanden intensief bezig geweest met inwoners, ondernemers en kennisinstellingen, maar ook met de raads werkgroep, om te komen tot een ambitieus én realistisch programma Duurzaamheid. Samen willen we onze ambitie vorm geven. Kort en goed: een CO₂-reductie in 2030 van 49% en in 2050 een reductie van 95% ten opzichte van 1990. In al ons gemeentelijk handelen krijgt duurzaamheid een prominente plaats. Van de inrichting van een centrumgebied tot het bouwen van sporthallen en van het gemeentelijk wagenpark tot de afvalinzameling.

Ook willen we in 2021 stappen zetten in de centrumplannen Eelde en Zuidlaren. Samen streven we naar een levendig centrum dat uitnodigend is om te bezoeken en daarmee kansen biedt voor alle ondernemers die belangrijk zijn voor onze kernen. In Eelde zetten we in 2021 in op de realisatie van de plannen op de percelen van voormalig garage Koops en Doedens. Voor Zuidlaren verwachten wij uw raad in de eerste helft van 2021 concrete plannen voor het centrumgebied inclusief de voorzijde van de PBH locatie en grote brink te kunnen voorleggen.

We werken verder aan een samenleving waarin inwoners de ruimte krijgen om mee te doen aan het maatschappelijk leven. We zetten daarom in op contacten in de buurt, een actief verenigingsleven en een mooie groene en verzorgde omgeving. Elkaar ontmoeten en omzien naar elkaar blijft daarbij onze prioriteit. Of het nu gaat om sport, cultuur, buurtactiviteiten of dorpsfeesten.

Daarnaast staan wij voor een doorlopende uitdaging om de zorg toekomstbestendig te organiseren. Zoals veel gemeenten worden ook wij geconfronteerd met ontoereikende rijksbudgetten. In dat spanningsveld zijn we kritisch gaan kijken hoe we de zorg nog slimmer en efficiënter kunnen organiseren. Maar wel zodanig dat wie zorg nodig heeft die ook daadwerkelijk krijgt. Verder willen we door vroegtijdig te signaleren en passende ondersteuning te bieden, ervoor zorgen dat problemen niet onnodig verergeren en onze inwoners zo veel mogelijk zelfredzaam kunnen blijven.

Tenslotte zal naar verwachting in 2022 de nieuwe omgevingswet van kracht worden. Kern hiervan is een grotere gemeentelijk beleidsvrijheid voor de inrichting van de fysieke ruimte. Die willen we invullen samen met inwoners en stakeholders. Samen met hen denken wij na hoe we onze gemeente aantrekkelijk houden en hoe de verschillende functies van wonen, werken en recreëren goed en zorgvuldig ingepast worden in onze dorpen en kernen. De omgevingsvisie is een integraal onderdeel van de omgevingswet. Vooral dankzij de inbreng van de inwoners van onze gemeente, verwachten wij dat de omgevingsvisie in het eerste kwartaal van 2021 gereed is. Het (wettelijk ook verplichte) participatiebeleid zal in 2021 verder vorm worden gegeven in overleg met uw raad.

Begroting financieel sluitend

Onze begroting voor 2021 sluit nog met een klein tekort van rond € 100.000, maar zal in de jaren daarna op grond van de huidige inzichten licht positief worden. Daarbij is de mate waarin we grip krijgen op de zorgkosten en het samenhangende maatregelenpakket van doorslaggevend belang.

Het tekort binnen het sociaal domein stijgt bij ongewijzigd beleid in 2021 naar ruim € 3 miljoen. Op basis hiervan hebben wij gekeken op welke wijze wij de zorg zodanig kunnen aanpassen dat deze (zo veel mogelijk) binnen rijksbudgetten kan worden uitgevoerd. Met enkele gerichte en reeds genomen maatregelen, waaronder het inzetten van praktijkondersteuners, achten wij het reëel om in 2021 bijna € 0,8 miljoen aan besparingen te realiseren, waarvan een deel al in 2020 is gerealiseerd.

Aanvullend daarop verwachten wij verdere ombuigingen te kunnen realiseren, in 2021 voor een geraamd bedrag van € 250.000 en vanaf 2022 oplopend naar rond € 1 miljoen. Deze maatregelen omvatten onder meer het analyseren en verbeteren van werkprocessen en het verder verbeteren van contractmanagement. Deze € 1 miljoen is dan ook niet gegarandeerd, maar er is wel de overtuiging dat hier omvangrijke resultaten behaald kunnen worden. Sommige maatregelen hebben tijd nodig, bijvoorbeeld vanwege lopende contracten of omdat zaken juridisch uitgezocht en aangepast moeten worden. Maar het zorgt op de lange termijn voor meer grip op onze zorgkosten.

Wij sturen reeds voor 2021 op een zo groot mogelijke realisatie van deze inspanningen. Voorzichtigheidshalve hebben wij voor 2021 echter gerekend met een ombuiging van rond € 0,25 miljoen. Samen met het in 2019 in gang gezette maatregelenpakket 1.0 bedraagt de totale ombuiging voor 2021 daarmee ruim € 1 miljoen, in 2022 oplopend naar totaal € 1,8 miljoen.

In deze begroting stellen wij voor het principe van budgettaire neutraliteit voor het sociale domein los te laten. Enerzijds vinden wij dat aard en omvang van deze kosten onderdeel hoort te zijn van een integrale bestuurlijke afweging en niet de uitkomst hoort te zijn van een 'rekensom'. Anderzijds is het technisch ook steeds lastiger de omvang van de rijksvergoeding voor het sociaal domein uit het gemeentefonds te destilleren. Uitgaande van een tekort van € 3,3 miljoen en een ombuiging van uiteindelijk € 1,8 miljoen, waarvan 0,3 miljoen in 2020 is gerealiseerd, dekken wij het tekort op het sociale domein derhalve voor € 1,8 miljoen uit andere middelen.

Samenvattend verwachten wij de komende twee jaren € 1,8 miljoen euro te besparen op de kosten voor zorg en ondersteuning. Door zorg efficiënter in te kopen en te investeren in preventie en begeleiding moeten de uitgaven fors teruggedrongen worden. Daarnaast wordt bijna € 0,5 miljoen omgebogen op het gebied van sport, cultuur en welzijn. Om onze begroting sluitend te krijgen stellen wij verder voor de onroerendzaakbelasting (OZB) met vijf procent extra te verhogen

Ontwikkeling reservepositie

Onze reservepositie en weerstandsvermogen is onverkort goed te noemen, al staat deze wel steeds meer onder druk. In 2020 zullen nog onttrekkingen aan de reserves worden gedaan voor het te verwachten tekort op het sociaal domein (rond € 2,8 miljoen) en de uitvoering van het accommodatiebeleid Zuidlaren (€ 2,4 miljoen). Daarna resteert een reserve van voldoende omvang om de toekomstige risico's af te kunnen dekken.

Bij die toekomstige risico's houden wij ook rekening met te verwachten nadelige herverdeeffecten van het gemeentefonds vanaf 2022. Ook brengt COVID-19 financiële risico's met zich mee, bijvoorbeeld door een (potentiële) toename van het aantal ww-uitkeringen, bijstandskosten of ook terugloop van inkomsten als gevolg van economisch neergang, zoals toeristenbelasting. De risico's nemen daardoor toe van € 7,2 naar bijna € 8,0 miljoen. Alsdan is er een dekkingsgraad van 192% (inclusief belastingcapaciteit) respectievelijk 151% (exclusief belastingcapaciteit).

Het jaar 2021 ligt voor ons. Deze begroting beschrijft de plannen die we hebben en geeft daarvoor de (financiële) kaders. Uitvoering van deze plannen vraagt inzet en betrokkenheid van uw gemeenteraad, ons college van burgemeester & wethouders, het management en de medewerkers.

Wij zien uit naar de behandeling van deze begroting met u op 3 november aanstaande.

Met vriendelijke groet,
College van burgemeester en wethouders

1. Begroting hoofdstuk 0 t/m 8

- 0 Bestuur en ondersteuning
- 1 Veiligheid
- 2 Verkeer en vervoer en waterstaat
- 3 Economie
- 4 Onderwijs
- 5 Sport, cultuur en recreatie
- 6 Sociaal domein
- 7 Volksgezondheid en milieu
- 8 Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing

Hoofdstuk 0 || Bestuur en ondersteuning

Inleiding

Tynaarlo is een aantrekkelijke en leefbare gemeente. In 2020 is de gemeente Tynaarlo, op basis van onderzoek door Weekblad Elsevier voor de tiende keer op rij tot beste woongemeente van Drenthe verkozen. We hebben de ambitie om dit resultaat de komende jaren vast te houden.

Als gemeente zijn we steeds meer ambassadeur van ontwikkelingen en verbinder van partijen, in plaats van bepaler wat er moet gebeuren. We zijn trots op de kracht, kennis en kunde die in onze samenleving aanwezig is en maken daar zoveel mogelijk gebruik van. Door het zelf oplossend vermogen van de samenleving aan te spreken ontstaat draagvlak voor oplossingen. We laten los waar dat kan, stimuleren ontwikkelingen en belonen initiatieven.

Hoewel bedrijfsvoering onderdeel is van hoofdstuk 0 wordt dit beschreven in de aparte (verplichte) paragraaf 'Bedrijfsvoering'. In die paragraaf wordt ingegaan op de doelen en ontwikkelingen ten aanzien van de bedrijfsvoering in het jaar 2021.

Wat willen we bereiken

Optimaliseren en digitaliseren dienstverlening

Onze inwoners stellen steeds hogere eisen aan onze dienstverlening. Ze spreken ons aan op onze adviesvaardigheid, snelheid en betrouwbaarheid. Op houding, integriteit, benaderbaarheid en bereikbaarheid. Er wordt ons om gemak, transparantie en snelheid gevraagd. De afgelopen jaren hebben we daarom sterk ingezet op het verbeteren van onze digitale dienstverlening. Via onze website, maar we zoeken ook voortdurend naar andere innovatieve manieren om doelgroepen te bereiken. Het afgelopen jaar hebben we een paar mooie stappen kunnen zetten. De digitale aangifte van overlijden is gerealiseerd waardoor meer dan 80% van de overlijdensaangiften via eHerkenning wordt doorgegeven. Dit vermindert het aantal contactmomenten op het gemeentehuis; de aangifte kan daardoor zorgvuldiger afgehandeld worden, wat zorgt voor een verbetering van de kwaliteit van de gegevens. Ook hebben we de geboorteaangifte geoptimaliseerd waardoor deze volledig digitaal kan worden afgehandeld en ouders niet meer op het gemeentehuis langskomen.

In 2021 bouwen we verder aan het uitbreiden van de digitale dienstverlening. Producten waarvoor geen bezoek op het gemeentehuis of een papieren aangifte nodig is, zetten we digitaal open. Daarnaast gaan we actief sturen op het digitale kanaal; we leggen daarbij meer de nadruk op (telefonische) begeleiding van burgers die moeite hebben met het digitaal aanvragen van onze producten. Voor degene die het digitale kanaal niet wil of kan gebruiken, blijft ons directe klantcontact aan de balies bestaan. Complexere handelingen worden op het gemeentehuis afgehandeld.

We implementeren nieuwe ontwikkelingen op het gebied van identiteitsdocumenten. We sluiten aan bij de Digitale Aanvraag Rijbewijs (DAR) zodra dit opengesteld wordt. Hierdoor zal een deel van onze inwoners de aanvraag van een rijbewijs bij een fotograaf afhandelen. We optimaliseren de toestemmingsprocedure voor minderjarigen in het reisdocumentenproces zodat ouders digitaal de toestemming kunnen geven in plaats van persoonlijk op het gemeentehuis.

Het afgelopen jaar zijn de nodige verbeterpunten aangedragen door de Rijksdienst voor Identiteitsgegevens. Voor 2021 heeft het verbeteren van en kritisch kijken naar onze werkprocessen en het verder ontwikkelen van de technische inrichting van de Basisregistratie Personen (BRP) onze prioriteit. Dat willen we onder andere bewerkstelligen door een koppeling tussen de Basis Registratie Adressen en Gebouwen (BAG) en de BRP te realiseren. Hierdoor worden adrescontroles automatisch uitgevoerd en verwerkt waardoor er minder foutieve mutaties plaatsvinden. Daarnaast gaan we de controlefuncties van de software optimaliseren en breiden we onze controleopties uit. Ook gaan we de digitale aangifte van verhuizingen door instellingen openzetten, waardoor het aantal schriftelijke aangiftes en het handmatig verwerken ervan vermindert. Voor derden wordt het mogelijk verzoeken via eHerkenning in te dienen en te betalen.

In het kader van *Vitale Vakantieparken Drenthe* zoeken we de samenwerking op met het Sociaal Domein en Handhaving, zodat we eventuele (inschrijvings-) problematiek aan de voorkant signaleren en oppakken.

Investering in de basis zal als een rode draad door burgerzaken (heen) blijven lopen. Het steeds verder ontwikkelingen van de software, de uiteenlopende ontwikkelingen op het vakgebied burgerzaken, de vele wijzigingen in wetgeving en de steeds internationaler wordende samenleving zorgen voor een extra belasting van het werk, van de kennis en opleiding van de medewerkers. We leggen steeds de nadruk op procesoptimalisatie, zowel van onze producten als ons team, en zorgen we er voor dat de basis op orde blijft; we faciliteren, inventariseren en investeren. We streven naar plaats onafhankelijke dienstverlening die door onze collega's ook plaats- en tijdsafhankelijk kan worden uitgevoerd. Hiervoor gaan we in 2021 onze brondocumenten digitaliseren zodat informatie overal 24/7 beschikbaar is.

In maart 2021 vinden de Tweede Kamerverkiezingen plaats die dit jaar onder hele andere omstandigheden voorbereid en georganiseerd moeten worden. De maatregelen omtrent COVID-19 zorgen voor een hogere complexiteit van de werkzaamheden; locaties moeten aangepast of verplaatst worden o.a. om de fysieke toegankelijkheid te waarborgen, meer personeel inzet zal nodig zijn en er moeten extra materialen aangeschaft worden om de verkiezingen volgens de geldende maatregelen en richtlijnen te kunnen organiseren. Dit zorgt voor extra druk op de stembureauleden en de organisatie.

Rechtmatigheidsverantwoording

Vanaf 2022 moeten wij een rechtmatigheidsverantwoording opnemen (over het verslagjaar 2021) in de jaarrekening. Hiermee wordt verantwoording afgelegd over de naleving van de regels, die relevant zijn voor het financiële reilen en zeilen van de gemeente. Over de naleving van de voorwaarden voor subsidies en Europese aanbestedingen bijvoorbeeld, maar ook over misbruik en oneigenlijk gebruik van lasten, waarvoor geen voorafgaande dekking opgenomen was in de begroting. Het college van B&W is al staatsrechtelijk en bestuurlijk verantwoordelijk voor de rechtmatigheid. Maar nu is het nog de accountant die hierover verslag uitbrengt en het gesprek voert met de gemeenteraad. Vanaf 2021 moet het college van B&W zelf een verantwoording opstellen, die opgenomen wordt in de jaarrekening. De accountant zal nog steeds toetsen of de jaarrekening getrouw is. Oftewel, conform de realiteit.

Gebiedsgericht werken

In 2021 gaan we verder vormgeven aan gebiedsgericht werken. In 3 kernen voeren we pilots uit om samen met inwoners concrete verbeteringen te realiseren. Uiteraard hebben we hierbij oog voor de processen die in het verleden hebben gelopen en de inbreng van inwoners die reeds bekend is. De ervaringen die we opdoen in de pilots worden in de 2e helft van 2021 geëvalueerd. Op basis hiervan wordt besloten welke aspecten we willen behouden of uitbouwen.

Participatieverordening

Vanuit de invoering van de omgevingswet zijn gemeenten verplicht om per 1 juni 2021 een participatieverordening te hebben. Deze zal dan ook in het voorjaar van 2021 gemaakt worden.

Wat gaan we ervoor doen

Ambitie/ accenten	Actie 2021	Beoogd effect	Uitgevoerd door	Gereed	Raadsvoorstel
iVerblijfsobject	Inrichting software, aanpassen werkprocessen, kennis/opleiding medewerkers.	Efficiënter werken, minder kans op fouten, basisregistratie sneller up-to-date door koppeling met de BAG.	Gemeente	Medio 2021	

Ambitie/ accenten	Actie 2021	Beoogd effect	Uitgevoerd door	Gereed	Raadsvoorstel
Digitale aanvraag rijbewijs (DAR).	Aanpassen werkprocessen en communicatie, kennis/opleiding medewerkers.	Dienstverlening inwoners uitbreiden, meer keuze voor de inwoners.	Gemeente/ RDW	Najaar 2021	
Digitale toestemming reisdocumenten	Inrichting software, aanpassen werkprocessen, communicatie, kennis/opleiding medewerkers.	Efficiënter werken, dienstverlening inwoners uitbreiden, meer keuze voor inwoners.	Gemeente	Begin 2021	
Digitalisering brondocumenten.	Scannen documenten (extern), inrichting software, aanpassen werkprocessen.	Efficiëntie door tijds- en plaats-onafhankelijk te werken en diensten te verlenen.	Gemeente	Medio 2021	
Digitalisering	Investeren in digitale dienstverlening, kennis/opleiding medewerkers.	Verbeteren digitale dienstverlening.	Gemeente	Doorlopend	
Verkiezingen tijdens COVID-19 pandemie.	Verkiezingen organiseren volgens de geldende COVID-19 maatregelen.	Op een veilige en verantwoorde manier kunnen stemmen.	Gemeente	Eind maart 2021	
Pilots gebiedsgericht werken	Uitvoering pilots in 3 kernen	Aansluiten bij behoeften, kansen en energie van samenleving	Gemeente, i.s.m. inwoners en lokale partijen	Najaar 2021	
Participatieverordening	Invoering participatieverordening	Versterking en rolverheldering burger- en overheids-participatie	Gemeente	Najaar 2021	Najaar 2021

Indicatoren

Onderstaande indicatoren zijn overgenomen uit het Besluit begroting en verantwoording. Meer informatie en meer gegevens zijn te vinden op www.waarstaatjegemeente.nl.

Verplichte indicatoren (Besluit begroting en verantwoording)	Norm	Tynaarlo			
		2018	2019	2020	2021
Formatie	Fte per 1.000 inwoners (2020)	7,1	7,1	7,22	7,59
Bezetting	Fte per 1.000 inwoners (2020)	7,1	6,7	6,69	7,18
Apparaatskosten	Kosten per inwoner (2020)	€ 559	€ 581	€ 633	€ 674
Externe inhuur	Kosten als % van totale loonsom + totale kosten inhuur externen (2020)	13,9%	13,7%	2,31%	2,20%
Overhead	% van totale lasten (2020)	11,8%	13,6%	12,33%	13,22%

Gemeente specifiek	Norm	Tynaarlo	
		2018	2019
Betaaldiscipline	Percentage betalingen waarbij wettelijke betaaltermijn (30 dagen) is behaald	86,14%	87,82%
Betalingstermijn	Gemiddelde betalingstermijn	20 dagen	19 dagen

Financiële gegevens (Wat mag het kosten)

Lasten

Taak- veld	Omschrijving	Rekening 2019	Actuele		Meerjaren		
			Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
0.1	Bestuur	1.216.759	1.543.390	1.564.610	1.580.160	1.579.476	1.605.849
0.2	Burgerzaken	1.455.653	1.278.103	1.361.935	1.381.721	1.399.914	1.422.897
0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	661.122	240.057	306.118	309.870	314.236	318.764
0.4	Overhead	9.908.604	9.619.513	10.310.755	10.656.761	10.828.080	11.006.932
0.5	Treasury	9.821	-87.637	43.615	178.366	190.068	312.367
0.61	OZB woningen	268.107	319.272	319.323	280.859	270.854	271.059
0.62	OZB niet-woningen	17.500	17.500	17.500	17.500	17.500	17.500
0.64	Belastingen overig	5.500	5.500	5.500	5.500	5.500	5.500
0.7	Algemene uitkering en overige uitkeringen Gemeentefonds	0	286.093	500.000	500.000	500.000	500.000
0.8	Overige baten en lasten	200.249	194.967	197.635	199.929	201.908	204.105
0.9	Vennootschapsbelasting (VpB)	156.459	68.533	61.475	62.456	62.081	62.886
0.11	Resultaat van de rekening van baten en lasten	0	630.433	0	0	0	0
Totaal lasten		13.899.775	14.115.723	14.688.466	15.173.122	15.369.617	15.727.859

Baten

Taak- veld	Omschrijving	Rekening 2019	Actuele		Meerjaren		
			Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
0.1	Bestuur	1.532	2.860	2.903	2.944	2.979	3.017
0.2	Burgerzaken	439.362	366.800	441.826	448.012	453.388	459.282
0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	1.464.691	232.478	235.430	238.186	240.463	243.580
0.4	Overhead	1.288.810	1.089.265	1.157.628	1.077.249	1.089.049	1.102.703
0.5	Treasury	884.212	710.769	708.812	686.129	665.236	644.483
0.61	OZB woningen	4.299.293	4.485.583	4.456.385	4.544.809	4.634.833	4.727.012
0.62	OZB niet-woningen	1.283.190	1.347.083	1.371.120	1.398.543	1.426.514	1.455.044
0.7	Algemene uitkering en overige uitkeringen Gemeentefonds	43.119.726	44.601.176	45.559.898	46.642.556	47.110.100	48.053.134
0.8	Overige baten en lasten	42.120	28.645	29.074	29.479	29.830	30.216
Totaal baten		52.822.936	52.864.660	53.963.076	55.067.907	55.652.390	56.718.471

Resultaat voor bestemming	38.923.161	38.748.937	39.274.610	39.894.785	40.282.774	40.990.613
----------------------------------	-------------------	-------------------	-------------------	-------------------	-------------------	-------------------

Reserves	Rekening 2019	Actuele		Meerjaren		
		Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Toevoegingen aan reserves	3.905.118	2.037.034	1.352.169	1.213.740	1.315.006	1.401.190
Onttrekkingen aan reserves	8.977.410	3.269.260	2.853.541	2.193.823	2.236.477	2.178.507

Saldo hoofdstuk	43.995.453	39.981.164	40.775.983	40.874.868	41.204.245	41.767.930
------------------------	-------------------	-------------------	-------------------	-------------------	-------------------	-------------------

Hoofdstuk 1 || Veiligheid

Inleiding

De gemeente Tynaarlo is een veilige gemeente. Onze inwoners voelen zich veilig. Veiligheid begint in de eigen straat en wijk. Samen met inwoners, ondernemers, maatschappelijke partners en hulpdiensten willen wij dit in stand houden.

De bestrijding van overlast en criminaliteit is daarbij één van onze kerntaken. In 2021 geven we een vervolg aan de uitvoering van ons Integraal Veiligheidsbeleid 2017-2021. Onze aanpak richt zich op preventie, repressie en nazorg. We zien daarbij een actieve rol voor onze inwoners. We benutten de kennis en energie van inwoners om de eigen omgeving schoon en leefbaar te houden. Daarmee wordt de kans op vandalisme en criminaliteit kleiner. Voorbeelden daarvan zijn burgernet, buurt WhatsApp-groepen en het signaleren en doorgeven van onveilige situaties.

Ondermijning

In de afgelopen jaren is er gewerkt aan een ondermijningsbeeld van Noord-Drenthe (gemeenten Tynaarlo, Noordenveld en Aa en Hunze). Vervolgens is er in 2020 een ondermijningsbeeld opgesteld van Groningen Airport Eelde. Deze is behandeld in de driehoek (gemeente, openbaar ministerie en politie). In 2021 wordt onder gemeentelijke regie een gevolg gegeven aan de aanpak van ondermijning. Er wordt een aantal fenomenen geprioriteerd opgepakt. Ook wordt de casuïstiek voortkomende uit het ondermijningsbeelden met onze ketenpartners opgepakt. In 2021 zullen we voorbereidingen treffen om te komen tot een nieuw integraal veiligheidsbeleid.

Handhaving

De politie laat steeds meer een terugtrekkende beweging zien op het gebied van overlast en leefbaarheid. Wij hebben hierop geanticipeerd en geïnvesteerd door inzet van Buitengewoon opsporingsambtenaren (BOA's) voor een periode van drie jaar. Op verschillende thema's wordt inmiddels samengewerkt tussen politie en (BOA's). Onder andere op jeugd, horeca, milieu, en evenementen.

Werken aan een veilige leefomgeving betekent soms dat we moeten handhaven. Wij zijn ons ervan bewust dat we altijd te maken hebben met verschillende belangen. Belangen van initiatiefnemers, van mensen die daar bedenkingen bij hebben en onze gemeentelijke belangen. Als gemeente maken wij hierin afwegingen die we zorgvuldig motiveren en onderbouwen. We blijven ons afvragen waarom we bepaalde regels hebben ingevoerd. En of ze nog handhaafbaar zijn of bijgesteld moeten worden. Bij het verlenen van vergunningen voor grotere ontwikkelingen maken we afspraken met de initiatiefnemer over te behalen resultaten, bijvoorbeeld het verminderen van effecten op het milieu of de omgeving.

COVID-19

Het is nog onzeker hoe de COVID-19 pandemie zich verder gaat ontwikkelen, maar ook in 2021 blijft het virus en de gevolgen daarvan aanwezig. Dit vraagt capaciteit en mogelijk ook prioriteit. Zowel binnen de crisisorganisatie als binnen het lokale veiligheidsbeleid.

In een samenleving waarin we in de loop van de pandemie ruimte krijgen, maar ook maatregelen blijven gelden, hanteren we als overheid zo eenduidig mogelijk regels om de gevolgen van COVID-19 zoveel mogelijk te beperken. Waar mogelijk geven we ruimte aan initiatieven van inwoners, ondernemers en organisaties.

Wat willen we bereiken

Effectief samenwerken in het Tactisch Veiligheidsoverleg (TVO)

De gemeente Tynaarlo werkt met een Tactisch Veiligheidsoverleg (TVO), onder regie en voorzitterschap van de beleidsadviseurs veiligheid. Deelnemers aan dit overleg zijn de politie, sociaal team, Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG), het Zorg- en veiligheidshuis Drenthe en Openbare Geestelijke Gezondheidszorg (OGGz).

Bij een sociaal maatschappelijk veiligheidsincident, of bij de dreiging daarvan, leidt het TVO het incident op tactisch en strategisch niveau in goede banen en probeert het waar mogelijk te voorkomen. In het overleg bepalen we de aanpak en worden afspraken gemaakt wie welke taken daarbij uitvoert. Daarnaast volgt en bespreekt het TVO trends, ontwikkelingen en thema's op het brede veiligheidsterrein. De resultaten van het TVO zijn positief en veelbelovend. Het zorgt voor goede informatie-uitwisseling en samenwerking tussen alle betrokken partijen. Met name de verbinding tussen zorg en veiligheid is effectief. In 2020 zijn er onder andere extra verbindingen gelegd. Zo schuiven Lentis en Forint op bepaalde momenten aan bij het TVO en is er eenzelfde overleg (TVO GAE) opgestart om de samenwerking omtrent de luchthaven te verbeteren. Dit krijgt in 2021 een vervolg.

Overlastbestrijding blijft prioriteit

Overlast en criminaliteit willen we voorkomen en bestrijden. Dat doen we zoveel mogelijk proactief en informatie gestuurd. Dat betekent dat we gebruik maken van signalen uit de buurt, meldingen van de politie en de kennis en expertise van onze BOA's. Waar nodig zetten we technische hulpmiddelen in. Het bestrijden van jeugdoverlast blijft ook in 2021 een belangrijk prioriteit. Onze aanpak, waarbij we zoveel mogelijk samenwerken met ketenpartners, zetten we door en willen we verbeteren. In 2021 vindt de coördinatie hiervan plaats in het TVO.

Extra inzet op het aardbevingendossier/zoutwinning

Onze inwoners worden geconfronteerd met de gevolgen van de aardbevingen. Door het meemaken van een aardbeving zelf of door de schade die deze bevingen aan huizen veroorzaken. We blijven ons inzetten voor veiligheid en compensatie. In verband met lopende en verwachte (beroeps) procedures tegen de winningsplannen is extra juridische inzet noodzakelijk.

Effectieve rampenbestrijding en crisismanagement

Voorwaarden voor een veilig Tynaarlo zijn onder andere de bereikbaarheid, beschikbaarheid en inzetbaarheid van de hulpdiensten tijdens het bestrijden van rampen en crises. Vanuit onze regio rol zien we hierop toe. Indien nodig sturen we bij. Daarnaast dragen we zorg voor een adequate rampenbestrijding en crisismanagement. Samen met brandweer en politie geven we voorlichting aan onze inwoners. En we houden onze interne organisatie scherp en getraind, bijvoorbeeld door het organiseren van crisisoefeningen voor de ambtelijke organisatie.

Wat gaan we ervoor doen

Ambitie/ accenten	Actie 2021	Beoogd effect	Uitgevoerd door	Gereed	Raadsvoorstel
De gemeente Tynaarlo is een veilige gemeente. Onze inwoners voelen zich veilig.	Op basis van het uitvoeringsprogramma veiligheid 2020-2021 uitvoering geven aan de daarin genoemde speerpunten.	Een veilige gemeente in cijfers en in beleving.	Gemeente	Doorlopend	
Uitbouwen overlegstructuur vanuit Tactisch veiligheids-overleg (TVO).	TVO verder verdiepen. Overlegstructuren zoveel mogelijk laten aansluiten bij structuur TVO.	Betere afstemming tussen verschillende beleidsterreinen.	Gemeente, politie, Sociaal team, OGGZ, ZVHD.	Doorlopend	

Ambitie/ accenten	Actie 2021	Beoogd effect	Uitgevoerd door	Gereed	Raadsvoorstel
Ondermijning - (vermenging criminaliteit onderwereld met bovenwereld).	<ul style="list-style-type: none"> - Informeren inwoners over het herkennen en melden van ondermijning. - Versterken samenwerking met RIEC-noord, politie en O.M. - Uitvoeren van de naar aanleiding van het ondermijningsbeeld gekozen aanpak en prioriteiten. 	Inwoners signaleren en melden sneller diverse vormen van ondermijning. Het ondermijningsbeeld geeft een goed beeld van de huidige situatie in Tynaarlo. Op basis daarvan kan zo nodig ondermijning worden aangepakt.	Gemeente, politie, O.M., RIEC.	Doorlopend	
Cybercrime – criminaliteit met ICT als middel en doelwit.	<ul style="list-style-type: none"> - Kennis en daardoor weerbaarheid vergroten van onze inwoners en het melden daarvan bij de gemeente. - Inzet ketenpartners op bestrijding cybercrime. - Eigen organisatie bewust maken van en beveiligen tegen cybercrime. 	Inwoners weerbaar maken tegen cybercrime en alert maken op het melden daarvan. Eigen organisatie is zich bewust van gevaren en effecten. Daling van het aantal cybercrime strafzaken.	Gemeente, politie, O.M.	Doorlopend	
Versterking toezicht	<ul style="list-style-type: none"> -Effectief en flexibel inzetten van BOA's voor preventieve, signalerende en handhavende werkzaamheden. -Kennen en gekend worden. -Terugdringen overlast en criminaliteit. -Samenwerking met ketenpartners verbeteren en uitbreiden. 	<ul style="list-style-type: none"> - Adequaat reageren op meldingen. - Inzet als onderdeel integrale aanpak van bijvoorbeeld jeugdoverlast onder regie gemeente. - Kennen en gekend worden in de gemeente met als doel vroegtijdige signalering, informatie halen en veiligheidsgevoel inwoners verhogen. 	Gemeente, BOA's	Doorlopend	

Ambitie/ accenten	Actie 2021	Beoogd effect	Uitgevoerd door	Gereed	Raadsvoorstel
Mensenhandel - werven, vervoeren, overbrengen, opnemen of huisvesten van een persoon met gebruik van dwang.	- Informeren inwoners over het herkennen en melden van mensenhandel. -Vroegtijdig signaleren met ketenpartners van diverse vormen van mensenhandel.	Als gemeente een zichtbare rol spelen op het gebied van preventie, signalering, handhaving en hulpverlening gerelateerd aan mensenhandel. Voorlichting inwoners op orde. Effectieve integrale aanpak van casuïstiek mensenhandel.	Gemeente, politie, O.M.	Doorlopend	
Personen met verward gedrag.	- Vroegtijdig signaleren en ontwikkelen dat onder regie van de gemeente een effectieve integrale aanpak van casuïstiek rond dit thema plaats vindt. - Intensieve samenwerking tussen zorg en veiligheid.	- Effectievere aanpak van personen met verward gedrag. Minder casuïstiek laten escaleren tot openbare orde probleem. - Interne aanpak personen met verward gedrag op orde. - Samenwerking Zorg en Veiligheid op orde.	Gemeente, politie, O.M., diverse zorgpartners.	Doorlopend	
Jeugdoverlast en middelen gebruik.	- Voorkomen en bestrijden van jeugdoverlast door integrale aanpak met ketenpartners onder regie van de gemeente en intensieve samenwerking met ouders. - Voorlichting aan jongeren over drank en drugsgebruik. - Intensieve samenwerking tussen zorg en veiligheid.	- Integrale aanpak jeugdoverlast onder regie gemeente en intensieve samenwerking met ouders op orde door effectieve overlegstructuur - Voorlichting aan jongeren over drank en drugsgebruik nader uitgewerkt en uitgevoerd. - Samenwerking Zorg en Veiligheid op orde.	Gemeente, BOA's, politie, O.M., VNN, diverse ketenpartners.	Doorlopend	

Ambitie/ accenten	Actie 2021	Beoogd effect	Uitgevoerd door	Gereed	Raadsvoorstel
High Impact Crimes (HIC)-woninginbraak, straatroof, geweld en overvallen.	Cijfers zijn laag. Door preventieve maatregelen cijfers laag houden. Inzet op preventieve maatregelen woninginbraken Persoonsgerichte aanpak daders. Heterdaadkracht verhogen door o.a. stimuleren van app groepen onder inwoners.	Cijfers HIC-feiten laag houden. Inbraakcijfers op huidig niveau of lager.	Gemeente, politie, O.M. diverse ketenpartners.	Doorlopend	
Verkeersveiligheid	Inzetten op gedragsverandering bij inwoners m.b.t. snelheid, bellen achter het stuur, etc. door voorlichting en repressie.	Tynaarlo verkeersveiliger maken, minder verkeersslachtoffers	Gemeente, politie, O.M., diverse ketenpartners.	Doorlopend	
Zorg- en Veiligheidshuis Drenthe (ZVHD).	Ontwikkeling zorg- en veiligheidshuis Drenthe.	Meer rendement halen uit het veiligheidshuis door inzet op diverse terreinen. ZVHD vaste partner aan tafel in TVO. ZVHD uitvoerende regie in Persoons Gebonden Aanpak (PGA).	Zorg en Veiligheidshuis Drenthe.	Doorlopend	

Indicatoren

Onderstaande indicatoren zijn overgenomen uit het Besluit begroting en verantwoording. Meer informatie en meer gegevens zijn te vinden op www.waarstaatjegemeente.nl.

Verplichte indicatoren	Norm	Tynaarlo		
		2018	2019	2020
Verwijzingen Halt	Aantal per 10.000 jongeren	55	83	N.n.b.
Winkeldiefstallen	Aantal per 1.000 inwoners	0,3	0,4	N.n.b.
Geweldsmisdrijven	Aantal per 1.000 inwoners	3,1	3,6	N.n.b.
Diefstallen uit woning	Aantal per 1.000 inwoners	1,5	1,3	N.n.b.
Vernielingen en beschadigingen (in de openbare ruimte)	Aantal per 1.000 inwoners	4,6	4,6	N.n.b.

Meetdatum 05-10-2020

N.n.b.: Waarde van indicator is nog niet bekend

Financiële gegevens (Wat mag het kosten)

Lasten

Taak- veld	Omschrijving	Rekening 2019	Actuele		Meerjaren		
			Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
1.1	Crisisbeheersing en brandweer	1.594.158	1.717.800	1.778.067	1.815.137	1.833.330	1.870.223
1.2	Openbare orde en veiligheid	600.485	715.590	676.729	610.211	606.666	617.075
Totaal lasten		2.194.643	2.433.390	2.454.796	2.425.347	2.439.996	2.487.298

Baten

Taak- veld	Omschrijving	Rekening 2019	Actuele		Meerjaren		
			Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
1.1	Crisisbeheersing en brandweer	1.375	5.437	5.519	5.595	5.662	5.735
1.2	Openbare orde en veiligheid	22.678	27.815	30.166	30.588	30.955	31.358
Totaal baten		24.054	33.252	35.685	36.184	36.617	37.093

Resultaat voor bestemming	-2.170.589	-2.400.138	-2.419.111	-2.389.163	-2.403.378	-2.450.205
----------------------------------	-------------------	-------------------	-------------------	-------------------	-------------------	-------------------

Reserves	Rekening 2019	Actuele		Meerjaren		
		Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Toevoegingen aan reserves	0	0	0	0	0	0
Onttrekkingen aan reserves	0	0	0	0	0	0

Saldo hoofdstuk	-2.170.589	-2.400.138	-2.419.111	-2.389.163	-2.403.378	-2.450.205
------------------------	-------------------	-------------------	-------------------	-------------------	-------------------	-------------------

Hoofdstuk 2 || Verkeer en vervoer en waterstaat

Inleiding

Tynaarlo is een plattelandsgemeente met een aantal grotere dorpen en veel kleinere kernen. We vinden het belangrijk dat onze voorzieningen goed bereikbaar zijn voor iedereen. Of die voorzieningen nu in onze eigen gemeente te vinden zijn of in Groningen of Assen. Door demografische ontwikkelingen kunnen voorzieningen in onze dorpen onder druk komen te staan. Daarom is een fijnmazig vervoersnetwerk voor openbaar vervoer, auto's en fietsers van groot belang. Met elkaar verbonden op verschillende gebieden zoals leefbaarheid, veiligheid, duurzaamheid én recreatie. Want Tynaarlo is een fantastische gemeente voor fietsers en wandelaars.

Wat willen we bereiken

Veilige en goed onderhouden wegen

De afgelopen jaren zijn wegen en paden naar een onderhoudsniveau gebracht op basis van veilig en heel. Wij blijven zoeken naar manieren om het onderhoud op een zo bedrijfsmatige en efficiënt mogelijke manier uit te voeren.

FWK-plan

In 2020 hebben we het Fietspaden, Wegen en Knelpunten plan (FWK-plan) ter voorbereiding op begroting 2021 geactualiseerd en opgeleverd aan de raad. In dit document zijn 42 projecten benoemd die de verkeersveiligheid en bereikbaarheid kunnen bevorderen. Het plan is mede op basis van opmerkingen en klachten van onze inwoners over de infrastructuur tot stand gekomen.

In 2021 gaan we over de Hoofdweg in Eelde nader in overleg met verschillende belanghebbenden.

Beheerplannen

In de openbare ruimte wordt gewerkt met beheerplannen. Deze plannen kennen vier hoofdgroepen, te weten groen, wegen, openbare verlichten en beschoeiingen en kunstwerken. De plannen kennen een aantal vaste onderdelen. Dat is ten eerste, de beschrijvende manier van beheren, bijvoorbeeld wat we doen aan onderhoud. Ten tweede leggen we verantwoording af. Dat doen we door middel van inspecties. Ten derde wordt het areaal en het benodigde onderhoud vertaald in een financiële doorkijk voor de komende tien jaren.

De voorgestelde werkwijze in deze is als volgt. Jaarlijks maken we een update van de beheerplannen bij de begroting. Dit is de opmaak voor het uitvoeren van onderhoud in het jaar daarop. Dit onderhoud wordt dan weer geïnspecteerd, bijvoorbeeld de BOR-schouw (beheer openbare ruimte) of de weginspectie. Daarmee leggen we verantwoording af over het voorgestelde onderhoud van het jaar daarvoor. De uitkomsten van de inspecties zijn ook de opmaat voor het nieuwe beheerplan voor het jaar erop. Zo wordt het een cyclisch systeem. De financiële verantwoording wordt afgelegd bij de jaarrekening.

Verkeersveiligheid

Samen met de provincie werken we aan zo veilig mogelijke wegen en een goede bereikbaarheid per fiets, via het openbaar vervoer en met de auto. Landelijk is men bezig anders naar verkeersveiligheid te kijken. Waar we nu op basis van ongevallen en klachten de infrastructuur aanpassen en veiliger maken, gaan we dat steeds vaker risico gestuurd doen. Op voorhand kijken we waar de risico's zitten en op die manier ongevallen proberen te voorkomen. Dit laat onverlet dat het gedrag van de weggebruiker in 80 – 90% van de gevallen de oorzaak is van het ongeval. Daarom gaan wij, zoals in hoofdstuk 1 opgenomen, door middel van voorlichtingen inzetten op gedragsveranderingen.

Voor infrastructurele werken die bijdragen aan de verkeersveiligheid, bereikbaarheid en openbaar vervoer is vanuit de provincie een financiële bijdrage tussen de 25% en 50% mogelijk. De zo geheten Brede Doel Uitkering (BDU). Voorwaarde hierbij is wel dat wij €1 per inwoner beschikbaar stellen aan educatieve en gedrag beïnvloedende maatregelen die de verkeersveiligheid bevorderen. Hier voldoen wij aan.

Aanleg doorfietsroute krijgt vervolg

Wij werken mee aan het aanleggen van de doorfietsroute. We zorgen daarbij voor een goede aansluiting met de andere fietspaden in de gemeente. In 2019 is de eerste fase van de doorfietsroute in onze gemeente aangelegd. De raad heeft een varianten studie gevraagd voor het fietsen langs bedrijventerrein Vriezerbrug. Deze studie is uitgevoerd en ligt bij de raad. Na besluitvorming in de raad, gaan we samen met de provincie over tot uitvoering

Openbaar Vervoer (OV)

Wij willen dat onze gemeente goed met het openbaar vervoer ontsloten wordt. Hiertoe hebben we gesprekken met het OV bureau Groningen-Drenthe, waarbij de uiteindelijke keuze bij het OV-bureau ligt. Wij gaan wel kijken naar de effecten voor de rest van Eelde van de voorgestelde opwaardering van Lijn 9 (Eelde – Paterswolde) van streeklijn tot 'Q-link'.

Transferia voor een goede aansluiting van auto naar fiets en openbaar vervoer

We willen als gemeente bijdragen aan een goede aansluiting van verschillende verkeersvormen, zodat gemakkelijk overstapt kan worden van auto naar fiets en openbaar vervoer. Om die reden vinden we het belangrijk dat er transferia zijn langs de A28 en N34. De voorbereidingen voor het Transferium De Punt krijgen mogelijk een vervolg in 2021. Regie hierop ligt bij de provincie als initiatiefnemer.

Wat gaan we ervoor doen

Ambitie/ accenten	Actie 2021	Beoogd effect	Uitgevoerd door	Gereed	Raadsvoorstel
FWK plan	Updaten	Kijken welke aanvragen voor de begroting van 2022 gewenst zijn.	Gemeente, inwoners en belanghebbenden.	Perspectievennota 2022	
Duurzaam onderhoud kunstwerken.	Levensduurverlengend onderhoud. Constructieve inspectie van bruggen met onvoldoende rekenkundige draagkracht.	Langere levensduur kunstwerken, hierdoor minder hinder voor weggebruikers en minder gebruik grondstoffen.	Gemeente	Doorlopend	
Herinrichting Hoofdweg.	Herinrichten Hoofdweg tussen CP Eelde en CP Paterswolde.	Toekomstbestendig afkoppelen regenwater, oplossen slechtste fietspad van Drenthe. Veiligheid fietsers, parkeren, buslijn 9.	Gemeente		Afhankelijk van besluitvorming raad
Doorfietsroute	Aanleg doorfietsroute tussen Assen en Groningen.	Snelle comfortabele fietsverbinding.	Provincie Drenthe	Eind 2024	Afhankelijk van besluitvorming raad

Financiële gegevens (Wat mag het kosten)

Lasten

Taak- veld	Omschrijving	Rekening 2019	Actuele		Meerjaren		
			Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
2.1	Verkeer en Vervoer	3.356.943	3.636.651	4.052.156	4.178.783	4.217.546	4.230.496
2.5	Openbaar vervoer	6.175	7.422	13.815	13.692	13.570	11.517
Totaal lasten		3.363.118	3.644.072	4.065.971	4.192.475	4.231.116	4.242.013

Baten

Taak- veld	Omschrijving	Rekening 2019	Actuele		Meerjaren		
			Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
2.1	Verkeer en Vervoer	111.287	92.541	94.477	95.784	96.913	98.170
2.5	Openbaar vervoer	2.050	0	0	0	0	0
Totaal baten		113.337	92.541	94.477	95.784	96.913	98.170

Resultaat voor bestemming	-3.249.780	-3.551.531	-3.971.494	-4.096.691	-4.134.203	-4.143.843
----------------------------------	-------------------	-------------------	-------------------	-------------------	-------------------	-------------------

Reserves	Rekening 2019	Actuele		Meerjaren		
		Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Toevoegingen aan reserves	0	0	0	0	0	0
Onttrekkingen aan reserves	0	0	0	0	0	0

Saldo hoofdstuk	-3.249.780	-3.551.531	-3.971.494	-4.096.691	-4.134.203	-4.143.843
------------------------	-------------------	-------------------	-------------------	-------------------	-------------------	-------------------

Hoofdstuk 3 || Economie

Inleiding

In onze samenleving spelen ondernemers een belangrijke rol. We hebben grote bedrijven, Midden en Klein Bedrijven (MKB) en zelfstandigen zonder personeel (ZZP'ers). Van horeca tot detailhandel, van recreatie en toerisme tot landbouw, van zorg tot culturele sector, enzovoorts. Allemaal dragen zij bij aan de lokale economie en aan de leefbaarheid van onze gemeente. Zij ontwikkelen plannen, nemen initiatieven en zorgen voor werkgelegenheid. Dat koesteren wij.

Wat willen we bereiken

Ondernemersloket

Het ondernemersklimaat in onze gemeente willen we verder verbeteren. Dat doen we door onze ondernemers zo goed mogelijk te (leren) kennen en met hen samen te werken. We zijn zichtbaar, bereikbaar en bieden goede ondersteuning voor ondernemers. Met één goed bereikbaar loket zorgen wij voor een goede informatievoorziening voor ondernemers.

Regiovisie Groningen-Assen

Regio Groningen-Assen is een vrijwillig samenwerkingsverband tussen de provincies Drenthe en Groningen en de gemeenten Assen, Groningen, Het Hogeland, Midden-Groningen, Noordenveld, Tynaarlo en Westerkwartier. Wij werken binnen Regio Groningen Assen (RGA) samen op het gebied van mobiliteit, economie en wonen. Deze regionale samenwerking zorgt voor betere interne afstemming en sterke profilering naar buiten toe. Door samen op te trekken met de andere deelnemers wordt er (gemeente- en provincie-) grensoverschrijdend samengewerkt. Deze samenwerking maakt ook dat wij als regio ons krachtig kunnen positioneren ten opzichte van andere regio's en het rijk. We zullen de komende jaren dan ook blijven deelnemen aan de RGA.

Regionale samenwerking

Naast de samenwerking in de RGA zijn wij actief betrokken bij onder andere Recreatieschap, Geopark de Hondsrug, Drentsche Aa en ontwikkeling van het Zuidlaardermeer.

De Kop van Drenthe is een zeer boeiende regio. Om deze regio stevig op de kaart zetten werken wij samen met de gemeenten Assen en Noordenveld. In onze regio laten we de toeristisch recreatieve sector groeien door gezamenlijk onze verhalen zichtbaar en beleefbaar te maken. Dat doen we samen met de toeristisch recreatieve ondernemers, die meedoen in de opzet en doelen van de Kop van Drenthe. Dit is vertaald in een merkactivatieplan. In dit plan komt het marketingprofiel van Drenthe, 'oer provincie', nadrukkelijk terug. Door de integrale aanpak en vertaling in concrete activiteiten, rollen, tijdspad en financiering is de stip op horizon gezet. Door budget en uren te bundelen wordt ruimte gecreëerd om samen het plan tot uitvoer te brengen en gerichte informatieproducten te ontwikkelen.

Groningen Airport Eelde

De luchthaven heeft in de hoofdinfrastructuur toegevoegde waarde voor Noord-Nederland. Als aandeelhouder zullen wij nauwlettend volgen welke voorstellen en keuzes er omtrent de exploitatie van de luchthaven worden gemaakt. Wij kijken daarbij nadrukkelijk naar veiligheid, maar ook naar de mogelijke gevolgen van keuzes voor onze inwoners en onze economie. Wij vinden het geen kerntaak van de gemeente om aandeelhouder te zijn.

Goede bedrijventerreinen

Wij willen goede vestigingsmogelijkheden voor lokale bedrijven. Voor een leefbare omgeving willen we bedrijven liever in een centrum (horeca en detailhandel) of op een gemeenschappelijk terrein, dan in woonwijken. Deze gebieden en terreinen moeten goed bereikbaar zijn. De (boven) regionale bedrijvenlocaties GAE en het Businesspark Ter Borch worden momenteel ontwikkeld. Het bedrijventerrein Vriezerbrug is nagenoeg volledig uitgegeven. Mogelijke keuzes omtrent de gronden aan de zuidzijde van Vriezerbrug worden betrokken in de op te stellen omgevingsvisie.

Bruisende kernen en centrumplannen

Centrumontwikkelingen zijn nadrukkelijk veel meer dan alleen het verbeteren van straatmeubilair en wegkwaliteit. Het gaat om het verbeteren en behouden van mogelijkheden voor alle ondernemers die belangrijk zijn voor onze kernen.

De realisatie van het laatste deel van centrumontwikkeling Eelde gaat naar verwachting in 2021 zijn beslag krijgen met de voorgenomen planrealisatie op de locatie van de voormalige garage Koops en Doedens. Voor Zuidlaren verwachten wij uw raad in de eerste helft van 2021 een stedenbouwkundig programma van eisen voor het centrumgebied inclusief de voorzijde van de PBH locatie en grote brink te kunnen voorleggen. Het stedenbouwkundig programma van eisen wordt uitgewerkt in twee deelprojecten, namelijk het centrumgebied, voorterrein PBH inclusief grote brink en de brinken. Wij verwachten dat wij de uitwerkingen na de zomervakantie van 2021 aan uw raad ter besluitvorming kunnen voorleggen. Op basis daarvan kan de planologische procedure worden gestart.

Ook zal de uitvoering van de motie bruisende kernen in Eelde verder worden doorgezet zodra de verlichting aan de hoofdweg wordt aangepakt. Uitvoering daarvan voor Zuidlaren is gekoppeld aan duidelijkheid omtrent de plannen voor het openbaar gebied. Hierbij worden de door jongeren opgehaalde ideeën betrokken.

Snel internet voor alle inwoners, ook in de buitengebieden

Wij willen dat alle inwoners en ondernemers die (thuis) in het buitengebied werken, kunnen beschikken over snel internet. We hebben subsidies toegekend aan Glasvezel Buitenaf en Coöperatie Glasvezel Noord. De verwachting is dat eind 2021 de aanleg van deze glasvezelnetwerken is afgerond.

Wat gaan we ervoor doen

Ambitie/ accenten	Actie 2021	Beoogd effect	Uitgevoerd door	Gereed	Raadsvoorstel
Zichtbaar, bereikbaar en ondersteunend loket door onderhouden contacten, organiseren en/of deelnemen aan bijeenkomsten en afleggen bedrijfsbezoeken.	Bedrijfsbezoeken, netwerk-bijeenkomsten.	Zichtbaar zijn, bereikbaar zijn en ondersteunend waar mogelijk.	Gemeente	1. Elke maand gaat B en W op bezoek bij een ondernemer. 2. Elk kwartaal is er overleg tussen de ondernemersverenigingen en de wethouder economie. 3. Om de twee week is er een bezoek van de wethouder bedrijfscontacten aan een ondernemer. 4. Elk half jaar is er een gezamenlijke bijeenkomst met een economisch thema.	

Ambitie/ accenten	Actie 2021	Beoogd effect	Uitgevoerd door	Gereed	Raadsvoorstel
Verbeteren ondernemersklimaat door het toepassen en uitvoeren van het uitvoeringsprogramma economie 2020 - 2024.		Ondersteunend zijn waar mogelijk.	Gemeente	Meerjarig	
Opstellen uitvoeringsprogramma in de regio Kop van Drenthe samen met de gemeenten Noordenveld en Assen om de regiopromotie vorm te geven op basis van het merkactivatieplan. Het plan wordt uitgevoerd, geheel passend bij het merk Oer Drenthe, door de stichting Kop van Drenthe.	Vaststelling en start uitvoering uitvoeringsprogramma.	Versterking recreatief toeristische mogelijkheden.	St. Kop van Drenthe	Meerjarig	
Ondersteuning bieden vanuit bruisende kernen aan initiatieven voor activiteiten, acties en maatregelen in de drie hoofdkernen.	Op basis van initiatieven en acties uit de hoofdkernen deze faciliteren en begeleiden.	Ontmoetingsplaatsen die voor inwoners en bezoekers / toeristen aantrekkelijk zijn.	Betrokken partijen of gemeente.	Doorlopend	
Iedereen heeft mogelijkheid tot toegang snel internet.	Afronding aanleg glasvezel.	Goede digitale bereikbaarheid.	Derden	Eind 2021	

Indicatoren

Onderstaande indicatoren zijn overgenomen uit het Besluit begroting en verantwoording. Meer informatie en meer gegevens zijn te vinden op www.waarstaatjegemeente.nl.

Verplichte indicatoren	Norm	Tynaarlo		
		2018	2019	2020
Funciemenging	%	45,8%	46,4%	N.n.b.
Vestigingen (van bedrijven)	Aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 t/m 64 jaar	150,1	157,5	N.n.b.

Meetdatum 05-10-2020

N.n.b.: Waarde van indicator is nog niet bekend

Financiële gegevens (Wat mag het kosten)

Lasten

Taak- veld	Omschrijving	Rekening 2019	Actuele		Meerjaren		
			Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
3.1	Economische ontwikkeling	530.247	479.200	357.179	357.978	358.816	359.447
3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	664.975	2.800.762	2.557.119	2.549.473	2.539.277	2.534.207
3.3	Bedrijfsloket en bedrijfsregelingen	280.365	267.072	272.263	275.275	278.956	282.914
3.4	Economische promotie	205.677	237.254	244.323	248.092	252.117	256.319
Totaal lasten		1.681.264	3.784.288	3.430.883	3.430.819	3.429.166	3.432.888

Baten

Taak- veld	Omschrijving	Rekening 2019	Actuele		Meerjaren		
			Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	674.234	2.796.824	2.554.398	2.546.711	2.536.463	2.531.339
3.3	Bedrijfsloket en bedrijfsregelingen	221.544	236.416	240.433	244.522	248.923	248.923
3.4	Economische promotie	487.475	482.577	483.894	485.237	486.607	488.004
Totaal baten		1.383.253	3.515.816	3.278.724	3.276.470	3.271.993	3.268.266

Resultaat voor bestemming	-298.010	-268.472	-152.159	-154.349	-157.172	-164.622
----------------------------------	-----------------	-----------------	-----------------	-----------------	-----------------	-----------------

Reserves	Rekening 2019	Actuele		Meerjaren		
		Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Toevoegingen aan reserves	0	0	0	0	0	0
Onttrekkingen aan reserves	0	0	0	0	0	0

Saldo hoofdstuk	-298.010	-268.472	-152.159	-154.349	-157.172	-164.622
------------------------	-----------------	-----------------	-----------------	-----------------	-----------------	-----------------

Hoofdstuk 4 || Onderwijs

Inleiding

Onderwijs is een belangrijke basis voor de ontwikkeling van kinderen. De verantwoordelijkheid voor de kwaliteit van het onderwijs ligt bij het onderwijs zelf. Bij de opvoeding is de rol van de ouders van groot belang. Vanuit de gemeente dragen we door middel van goede huisvesting en samenwerking in de zorgstructuur zo goed mogelijk bij aan goed onderwijs. Daarom is het accommodatiebeleid een belangrijk onderwerp voor de gemeente, evenals de zorgroute in het onderwijs.

Wat willen we bereiken

Samenwerking met het onderwijsveld

We vinden het belangrijk dat jongeren betrokken zijn bij de samenleving. Bij hun woon- en speelomgeving, sport, kunst en cultuur. Het onderwijs komt dagelijks met deze jongeren in aanraking en speelt hierin een belangrijke rol. Goede samenwerking met het onderwijsveld is ook in 2021 een speerpunt. In de lokaal educatieve agenda (LEA), vindt bestuurlijke afstemming plaats. Vanuit een gemeenschappelijke visie werken onderwijs, jeugdzorg, leerplicht en gemeente samen aan een sterk aanbod, waarin kinderen kansen krijgen om zichzelf te ontplooiën op een manier die bij hen past.

Goede zorgstructuur op scholen

We vinden het belangrijk dat ieder kind brede ontwikkelmogelijkheden heeft. En indien nodig kan steunen op een goede zorgstructuur. Eventuele problemen willen we zo vroeg mogelijk signaleren, bijvoorbeeld door een goede uitvoering van onze leerplichtadministratie. Daarin werken we samen met jongerenwerkers, buurtcoaches, de sociale teams en het team jeugd.

Onderwijsachterstandenbeleid

De gemeente ontvangt sinds 1 januari 2019 middelen voor onderwijsachterstandenbeleid. Hiervoor moet voor- en voegschoolse educatie (VVE) beleid ontwikkeld worden. Dit beleid is bedoeld om peuters die dat nodig hebben, ondersteuning te bieden in hun sociaal- emotionele ontwikkeling en spraak/taal- ontwikkeling. Dit is in 2020 gebeurd. In 2021 gaan we monitoren hoe het beleid uitpakt in de praktijk en of bijsturen nodig is.

Openbaar onderwijs

Vanuit onze verantwoordelijkheid voor het openbaar onderwijs houden we toezicht op Stichting Baasis. Via de jaarrekening en de begroting van Stichting Baasis volgen we de ontwikkelingen van de stichting. Ook vindt periodiek overleg plaats met de directie van de stichting, Raad van Toezicht, samen met de vertegenwoordigers van de gemeente Groningen.

Accommodatiebeleid

In 2021 worden de inmiddels gerealiseerde projecten binnen het Accommodatiebeleid ook financieel afgerond. De gemeenteraad zal medio 2021 op de hoogte worden gebracht over de financiële afronding van deze projecten uit het Accommodatiebeleid Eelde, Vries en Zuidlaren.

Wat gaan we ervoor doen

Ambitie/ accenten	Actie 2021	Beoogd effect	Uitgevoerd door	Gereed	Raadsvoorstel
Accommodatie- beleid (AB)	Uitvoering AB Zuidlaren Na positieve besluitvorming over herziening AB Zuidlaren (okt 2020), start de uitvoering met de scholen: GBS de Lichtkring OBS Schuilingsoord.	Afhankelijk van de definitieve planning zullen scholen gaan starten met de plannen voor nieuwbouw. Het Stroomdal zal in 2021 opgeleverd gaan worden.	Schoolbesturen	De totale uitvoering van het AB Zuidlaren zal enkele jaren in beslag nemen.	

Ambitie/ accenten	Actie 2021	Beoogd effect	Uitgevoerd door	Gereed	Raadsvoorstel
LEA overleg	Verder vormgeven van de zorgroute. Uitbreiden van onderwerpen Organiseren van 2 LEA's	Inzet van passende zorg voor het kind. Betere relatie tot verschillende onderwijspartijen.	Schoolbesturen kinderopvang en gemeente.	2021	
Zoeken naar nieuwe wegen om laaggeletterdheid bij met name autochtone 18+ inwoners op te pakken.	Voortzetten taalhuis. Nieuwe vormen vinden en leren van pilot andere gemeenten. Hernieuwde samenwerking met Taalhuis en de bibliotheek.	Laaggeletterdheid verminderen.	Gemeente i.s.m. derden.	Doorlopend	
Onderwijs-Achterstanden beleid (VVE beleid)	Het VVE beleid is in 2020 vastgesteld. In 2021 is het belangrijk de getallen en de implementatie te monitoren.	Alle peuters gaan goed toegerust naar de basisschool.	Schoolbesturen kinderopvang en gemeenten.	De monitor wordt opgeleverd in voorjaar 2022.	

Indicatoren

Onderstaande indicatoren zijn overgenomen uit het Besluit begroting en verantwoording. Meer informatie en meer gegevens zijn te vinden op www.waarstaatjegemeente.nl.

Verplichte indicatoren	Norm	Tynaarlo		
		2018	2019	2020
Absoluut verzuim	Aantal per 1.000 leerlingen	0,00	N.n.b.	N.n.b.
Relatief verzuim	Aantal per 1.000 leerlingen	13	N.n.b.	N.n.b.
Vroegtijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie(vsv-ers)	% deelnemers aan het VO en MBO onderwijs	0,8%	N.n.b.	N.n.b.

Meetdatum 05-10-2020

N.n.b.: Waarde van indicator is nog niet bekend

Financiële gegevens (Wat mag het kosten)

Lasten

Taak- veld	Omschrijving	Rekening 2019	Actuele		Meerjaren		
			Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
4.1	Openbaar basisonderwijs	107.654	118.147	103.785	105.237	106.527	107.941
4.2	Onderwijshuisvesting	2.472.100	2.436.299	2.981.309	3.387.135	3.455.342	3.472.289
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	674.581	665.760	651.808	660.837	669.143	678.148
Totaal lasten		3.254.335	3.220.206	3.736.901	4.153.209	4.231.012	4.258.378

Baten

Taak- veld	Omschrijving	Rekening 2019	Actuele		Meerjaren		
			Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
4.1	Openbaar basisonderwijs	5.187	4.264	4.328	4.388	4.440	4.498
4.2	Onderwijshuisvesting	55.669	-504	-512	-519	-525	-532
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	105.679	126.885	129.283	131.086	132.645	134.365
Totaal baten		166.535	130.645	133.099	134.955	136.560	138.331

Resultaat voor bestemming	-3.087.800	-3.089.561	-3.603.802	-4.018.254	-4.094.452	-4.120.047
----------------------------------	-------------------	-------------------	-------------------	-------------------	-------------------	-------------------

Reserves	Rekening 2019	Actuele		Meerjaren		
		Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Toevoegingen aan reserves	0	0	0	0	0	0
Onttrekkingen aan reserves	0	0	0	0	0	0

Saldo hoofdstuk	-3.087.800	-3.089.561	-3.603.802	-4.018.254	-4.094.452	-4.120.047
------------------------	-------------------	-------------------	-------------------	-------------------	-------------------	-------------------

Hoofdstuk 5 || Sport, cultuur en recreatie

Inleiding

We willen verder werken aan een samenleving waarin inwoners de ruimte krijgen om mee te doen aan het maatschappelijk leven. Sterke sociale en lokale structuren en verbanden zijn voor ons één van de hoekstenen in de samenleving. Daarom werken we mee aan een fysieke en sociale omgeving waarin mensen betrokken zijn en waarin ze kunnen genieten van contacten in de buurt, actief verenigingsleven en een mooie groene en verzorgde omgeving. Of het nu gaat om sport, cultuur, buurtactiviteiten of dorpsfeesten. Het biedt alle mensen de mogelijkheid elkaar te ontmoeten, banden aan te gaan en zich te ontwikkelen op velerlei gebied. We denken dat zo'n basis mensen ertoe helpt om eventuele problemen in eigen omgeving op te lossen en daarmee escalatie te voorkomen.

Als Groene Long hebben we ook aandacht voor onze groene omgeving waarin we wonen, werken en ontspannen. Beheer op orde en aandacht voor een vitaal platteland vinden we belangrijk. Een goed en divers ingericht groen openbaar gebied heeft op veel manieren effect voor een houdbare flora en fauna. En we vinden een vitaal platteland een voorwaarde voor de inwoners en de recreanten.

Wat willen we bereiken

Een gezonde gemeente dankzij cultuur, sport, spelen en bewegen

Wij vinden het belangrijk dat onze inwoners gezond zijn en gezond ouder worden. Sport, spelen en bewegen willen we daarom bereikbaar maken voor alle inwoners. Zo stimuleren we gezond gedrag en versterken we de sociale verbanden. Onze buurtsportcoaches spelen daarbij ook in 2021 een belangrijke rol. Zij ondersteunen de lokale sportaanbieders en zorgen samen met netwerkpartners en inwoners voor een breed scala aan beweegactiviteiten voor kwetsbare en minder kwetsbare inwoners. Ook leveren zij een belangrijke bijdrage aan het verbinden van onderwijs, sport en bewegen, buurt en zorg. Uitgangspunt daarbij is positieve gezondheid en het stimuleren van welzijn.

De participatieve aanpak zien we ook terug bij het speelruimtebeleid waarbij we samen met initiatiefnemers het aanbod van speelvoorzieningen op pijl houden. Hierbij sluiten we zoveel mogelijk aan bij de wensen en behoeften van de doelgroep.

75 jaar vrijheid

In 2021 wordt voortgang gegeven het project 75 jaar vrijheid omdat op 20 maart alle activiteiten wegens COVID-19 stil kwamen te liggen. De nadruk komt dan te liggen op communicatie en het organiseren van activiteiten met inachtneming van de richtlijnen.

Culturele allianties

De provincie Drenthe en de twaalf Drentse gemeenten zijn voornemens om de culturele allianties (2021-2024) met nieuwe inhoud voort te zetten. Een culturele alliantie levert een gemeenschappelijke voordeel op waarvan de uitkomst op voorhand nog niet vaststaat. Talent ontwikkeling en Cultuur maatschappelijke ondersteuning zijn voorbeelden allianties. De Cultuurkeet is een voorbeeld van een cultuurmaatschappelijke ondersteuning die binnen de alliantie setting nader uitgewerkt kan worden.

Cultuur en COVID-19

Het organiseren van culturele activiteit is ten tijde van COVID-19 een uitdaging voor zowel culturele ondernemers als vrijwilligersorganisaties. We bieden ons culturele veld ondersteuning op maat om een weg te vinden bij de obstakels die ze hierbij tegen komen. Daarvoor is het belangrijk om in gesprek te blijven met het veld en het veld bijeen te brengen zodat kennis en ervaring kan worden gedeeld. Dit kan essentieel zijn voor hun voortbestaan. Met andere woorden koersen op koers. Hierbij spelen de cultuurcoaches een belangrijke rol.

Cultuurcoaches en culturele ontmoetingen

De rol die we als gemeente innemen is een regisserende rol. We stimuleren vraaggerichte oplossingen waarbij maatwerk centraal staat voor inwoners voor wie de drempel hoger is om mee te doen. Daarom nemen we een actieve rol aan in de samenwerking met sociale teams, jongerenwerkers en buurtsportcoaches om samen met het culturele veld activiteiten te initiëren. We nodigen partijen en inwoners uit om mee te doen. We zijn actief in het informeren over de mogelijkheden van culturele activiteiten, het ontwikkelen van nieuwe activiteiten door ons culturele

veld voor nieuwe doelgroepen en het vertellen en delen van ervaringen van inwoners. We zien dat er nog heel veel mogelijkheden zijn voor externe financiering daarin willen we ons culturele veld meenemen.

Groene dorpen en een Vitaal platteland / Natuur & Landschap

We onderhouden het groen op het niveau van heel en schoon. Het beheer in de dorpen en kernen voeren we in eigen beheer uit en waar dat kan samen met inwoners. We willen met ons beheer ook bijdragen aan (bio)diversiteit. Op basis van afgelopen jaren hebben we geleerd hoe dit vorm te geven. In ieder geval is een goede communicatie met inwoners belangrijk als velden of bermen anders worden onderhouden. Projecten om het platteland vitaal te houden – door de landschappelijke kwaliteiten te behouden/versterken en de biodiversiteit te vergroten – pakken we veelal met andere partijen op, zoals waterschappen, natuurorganisaties en provincies

ABC-beleid huisvesting welzijn/cultuur

In 2021 komen we met een actualisatie van het bestaande beleid 'huisvesting welzijns- en cultuurinstellingen'. Daarin nemen we de ervaringen vanuit de pilot 'cultuurhuis Eelde-Paterswolde' mee.

Wat gaan we ervoor doen

Ambitie/ accenten	Actie 2021	Beoogd effect	Uitgevoerd door	Gereed	Raadsvoorstel
Vitaal Platteland / Natuur & Landschap Stimuleren door mee te doen in kansrijke projecten.	Co-financiering projecten van derden. Stimuleren van (dorps)initiatieven die een Vitaal Platteland bevorderen.	Behoud en versterking van een Vitaal Platteland door de Landschappelijke kwaliteit te behouden en te versterken en de Biodiversiteit te vergroten.	Derden, gemeente	Doorlopend	
Voortzetten van de ingezette lijn van overheids-participatie bij initiatieven speelvoorzieningen.	Lopende projecten afronden en nieuwe initiatieven samen met inwoners oppakken. Doorzetten van de positieve voorbeelden in de afgelopen jaren.	Eigenaarschap en binding van wijken en dorpen bij speelruimtes in de wijk. Aanbod speelvoorzieningen blijft op peil. Speelvoorzieningen zijn afgestemd op (toekomstige) populatie jeugd en jongeren en sluiten aan bij wensen en behoeften van de doelgroep.	Initiatiefnemers en gemeente.	Doorlopend	
Lokaal Sportakkoord.	Ambities uit het lokaal sportakkoord samen met netwerkpartners concretiseren tot praktisch uitvoerbare plannen en bijdragen aan de uitvoering ervan.	Samenwerken aan een gedeelde visie op sporten en bewegen.	Sportaanbieders onderwijs, welzijn, zorg en gemeente.	Doorlopend	

Ambitie/ accenten	Actie 2021	Beoogd effect	Uitgevoerd door	Gereed	Raadsvoorstel
Stimuleren van bewegen in de openbare ruimte.	Inzetten op beweegvriendelijke inrichting van de omgeving conform de notitie 'BIOR' bij Omgevingsvisie en projecten 'Centrumplan Zuidlaren, Wijkvernieuwing Westlaren, Nieuwe wijk Vries-Zuid. Tevens in een vroeg stadium aanhaken bij nieuwe projecten in de openbare ruimte.	Een omgeving die uitnodigt tot sporten, spelen, bewegen en ontmoeten.	Gemeente	Doorlopend	
Jeugd blijvend in aanraking laten komen met cultuur, sport en bewegen.	Inzet buurtsportcoaches/cultuurcoaches voor activiteiten gericht op sportkennismaking, gezonde leefstijl en structurele. Sportdeelname.	Gezonde leefstijl en structurele sportdeelname. Voorkomen dat inwoners een beroep moeten doen op (zwaardere) zorg.	Gemeente, sport- en cultuur-aanbieders.	Doorlopend	
Jeugd en doelgroepen sociaal domein blijvend in aanraking laten komen met cultuur, sport en bewegen.	Inzet buurtsportcoaches/cultuurcoaches voor activiteiten gericht op meedoen, integratie, drempelverlaging, gezonde leefstijl etc.	Meedoen, vergroten van welzijn, integratie, verminderen (ervaren) problematiek, voorkomen van instroom in (zwaardere) zorg.	Gemeente	Doorlopend	
	Inzet jeugdsport- en cultuurfonds.	Sport- en cultuurparticipatie minima. Meer bekendheid op gebied van cultuurfonds realiseren.	Gemeente	Doorlopend	
Ondersteuning van vrijwilligersorganisaties en culturele ondernemers.	Inzet van cultuurcoaches.	Bevorderen van sociale cohesie	Gemeente en betrokken organisaties partners.	Doorlopend	

Financiële gegevens (Wat mag het kosten)

Lasten

Taak- veld	Omschrijving	Rekening 2019	Actuele		Meerjaren		
			Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
5.1	Sportbeleid en activering	678.827	679.286	649.178	632.161	634.494	642.545
5.2	Sportaccommodaties	2.177.949	2.238.116	2.553.187	2.578.875	2.603.665	2.629.440
5.3	Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	306.462	397.771	335.201	339.358	343.345	348.306
5.4	Musea	51.070	61.201	61.369	11.527	11.664	11.815
5.5	Cultureel erfgoed	102.683	140.126	136.980	138.358	139.657	141.063
5.6	Media	558.395	585.242	516.946	485.928	490.374	495.247
5.7	Openbaar groen en (openlucht)recreatie	3.107.839	3.168.716	3.226.822	3.269.721	3.316.977	3.342.125
Totaal lasten		6.983.224	7.270.457	7.479.683	7.455.928	7.540.175	7.610.540

Baten

Taak- veld	Omschrijving	Rekening 2019	Actuele		Meerjaren		
			Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
5.1	Sportbeleid en activering	172.976	10.000	30.000	10.000	10.000	10.000
5.2	Sportaccommodaties	556.617	612.270	621.253	629.739	637.030	645.289
5.5	Cultureel erfgoed	16.568	15.815	16.052	16.275	16.469	16.682
5.6	Media	100.000	100.000	26.028	26.028	26.028	26.028
5.7	Openbaar groen en (openlucht)recreatie	28.184	14.644	12.621	12.797	12.950	13.118
Totaal baten		874.345	752.729	705.954	694.840	702.477	711.118

Resultaat voor bestemming	-6.108.879	-6.517.728	-6.773.729	-6.761.089	-6.837.697	-6.899.423
----------------------------------	-------------------	-------------------	-------------------	-------------------	-------------------	-------------------

	Rekening 2019	Actuele			Meerjaren	
		Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Reserves						
Toevoegingen aan reserves	0	0	0	0	0	0
Onttrekkingen aan reserves	0	0	0	0	0	0

Saldo hoofdstuk	-6.108.879	-6.517.728	-6.773.729	-6.761.089	-6.837.697	-6.899.423
------------------------	-------------------	-------------------	-------------------	-------------------	-------------------	-------------------

Hoofdstuk 6 || Sociaal domein

Inleiding

In Tynaarlo vinden we het belangrijk dat iedereen kan meedoen. Dat inwoners elkaar kunnen ontmoeten en oog hebben voor elkaar. We willen dat eenieder de regie neemt op zijn eigen leven, al dan niet met ondersteuning van zijn omgeving. En waar iemand het niet zelf kan, zorgen we voor een (tijdelijk) vangnet.

De afgelopen jaren hebben we hard gewerkt om de ondersteuning aan onze inwoners te waarborgen. We proberen de ondersteuning zo overzichtelijk mogelijk te maken en zo dicht mogelijk bij huis aan te bieden. Dat doen we volgens de Koers-gedachte door te investeren in de sociale verbanden in de samenleving en in te zetten op preventie. Door vroegtijdig in te grijpen streven we ernaar om waar mogelijk specialistische en dure hulp terug te dringen. Voorkomen is immers beter dan genezen.

Onze sociale teams spelen daarbij een belangrijke rol en bieden maatwerk waar dat nodig is. Daar waar nodig worden specialisten betrokken en werken we samen met andere maatschappelijke organisaties zodat gezocht kan worden naar oorzaken van achterliggende problematiek. Uitgangspunt is positieve gezondheid. Waar het kan, doen we als overheid een stapje terug. We willen de eigen slagkracht van de inwoners vergroten en de Tynaarlose samenleving meer betrekken bij de maatschappelijke opgaven waar we voor staan. Ook het komende jaar, en de jaren daarna, zijn dit onze uitgangspunten.

Tynaarlo is overwegend een gezonde gemeente maar kent ook specifieke vraagstukken zoals armoede, jeugdproblematiek, laaggeletterdheid. In 2021 ligt er een uitdaging om deze vraagstukken op te lossen binnen onze financiële armslag.

Wat willen we bereiken

Implementatie regioplan Beschermd wonen

Beschermd wonen wordt een taak van alle gemeenten, niet alleen van de centrumgemeenten. Om dit te realiseren is door het Rijk een periode van tien jaar uitgetrokken. Deze gefaseerde invoering van het financieel objectief verdeelmodel voor beschermd wonen, betekent dat gemeenten in die periode geleidelijk overstappen van de huidige historische verdeling naar een volledig objectieve verdeling van de middelen over alle gemeenten. Het doel van beschermd wonen als taak voor alle gemeenten is mensen met een psychische kwetsbaarheid zoveel mogelijk in de wijken te ondersteunen. Dat vraagt een basisniveau van voorzieningen en kennis, geschikte woningen, en vooral samenwerking tussen en met gemeenten, ketenpartners en zorgverzekeraars. Om te komen tot een vloeiende overgang van deze taak van centrumgemeente Assen naar de regiogemeenten is een regioplan opgesteld. In 2021 gaan we aan de slag met de lokale opgaven uit het regioplan.

Welzijnswerk

Welzijnswerk activeert inwoners om deel te nemen aan de samenleving en geven inwoners het gevoel erbij te horen. Welzijnsactiviteiten hebben een preventieve werking en voorkomen dat inwoners gebruik maken van duurdere vormen van zorg. Het welzijnswerk behelst mantelzorgondersteuning, buurtwerk, jongerenwerk, ouderenwerk en vrijwilligerswerk en wordt gebiedsgericht ingezet.

Inkoop welzijnsactiviteiten

Per 1 januari 2021 loopt het bestaande subsidiecontract voor welzijnsactiviteiten in onze gemeente af. Om welzijnsactiviteiten voor 2021 en verder rechtmatig in te kopen wordt een inkoopprocedure opgestart. De inkoopprocedure betreft de welzijnsactiviteiten waarbij sprake is van een logische samenhang. Het gaat om de onderdelen jongerenwerk/kinderwerk, mantelzorgondersteuning, vrijwilligerswerk en buurtwerk. Aan de hand van een programma van eisen wordt de opdracht in de markt gezet. We gaan met de bestaande subsidiepartner in gesprek om de huidige subsidie met enkele maanden te verlengen totdat het inkoopcontract met een welzijnspartij van kracht is.

Werk, inkomen en meedoen

We vinden het belangrijk dat iedere inwoner naar vermogen kan meedoen op de arbeidsmarkt. Werk is belangrijk om te voorkomen dat mensen schulden krijgen of in armoede terecht komen. We zetten ons in voor een inclusieve arbeidsmarkt, waar plek is voor inwoners met een arbeidsbeperking. Voor wie een betaalde baan niet mogelijk is, kijken we naar alternatieven. In 2021 geven we verder uitvoering aan de Kadernota werk, inkomen en meedoen.

Jeugdhulp

Wij vinden het belangrijk dat alle kinderen gezond en veilig kunnen opgroeien, en naar vermogen participeren in de samenleving. Ouders zijn hier in eerste instantie verantwoordelijk voor. De gemeente komt in beeld als dit niet vanzelf gaat. Dan moet het jeugdstelsel snel, goed en op maat functioneren. We staan voor de uitdaging om dit te realiseren binnen de middelen die we daarvoor vanuit het Rijk ontvangen. Een forse uitdaging, zowel inhoudelijk als financieel. Het jeugdstelsel werkt nog niet optimaal. Om het jeugdstelsel beter te laten functioneren is er – afhankelijk van het vraagstuk - op verschillende niveaus (landelijk, provinciaal, regionaal en lokaal) actie nodig. Zo is er landelijk een wetsvoorstel in voorbereiding op basis waarvan meer eisen gesteld worden aan de manier waarop gemeenten de jeugdhulp organiseren; wordt provinciaal ingezet op de bovenregionale zorgvormen en de transformatie met de provinciaal werkende jeugdhulporganisaties; organiseren we de inkoop, het contract- en kwaliteitsmanagement op regionaal niveau en staan we lokaal voor de uitdaging om de zorgvragen met het juiste antwoord te verbinden en om de integraliteit en de effectiviteit van de ondersteuning te bewaken. Hierbij doen we een beroep op de verantwoordelijkheid van ouders en kind.

Langer zelfstandig thuis wonen

In Tynaarlo wonen relatief veel 75+'ers. Het aantal zal de komende jaren verder groeien. Mensen wonen langer zelfstandig thuis (ouderen, mensen met dementie, mensen met een beperking, mensen met zwaardere psychiatrische problematiek). Dit heeft consequenties voor het sociaal domein, maar ook voor de aanpalende terreinen zoals wonen en veiligheid. Voor ouderen gaat het over het gericht voorkomen van eenzaamheid, langer zelfstandig kunnen blijven wonen en gezond leven. Door de vergrijzing zien we daarnaast specifieke opgaven in de toenemende vraag naar ouderenzorg, het langer zelfstandig wonen, dementie en de druk die dat geeft bij mantelzorgers en vrijwilligers.

Inburgering nieuwkomers

Per 1 juni 2021 wordt de Nieuwe Wet Inburgering ingevoerd. Onze gemeente is samen met de gemeenten Aa en Hunze en Assen bezig met een pilot om ons voor te bereiden op deze invoering. Deze pilot wordt gedeeltelijk betaald dankzij een subsidie van de provincie Drenthe.

Wat gaan we ervoor doen

Ambitie/ accenten	Actie 2021	Beoogd effect	Uitgevoerd door	Gereed	Raadsvoorstel
Alternatief bieden in voor Hulp bij het Huishouden (Wmo).	Gesprekken voeren met aanbieders en gebruikers.	Afname vraag naar Wmo Maatwerkvoorziening Hulp bij het Huishouden.	Gemeente	Doorlopend	
Armoede en schuldhulpverlening.	Evaluatie beleid analyse COVID-19 en effect op armoede en schuldhulpverlening.	Inventarisatie stand van zaken en eventueel bijstellen.	Gemeente	Medio 2021	
Implementatie regioplan Beschermd Wonen.	Lokale opgaven uit het regioplan oppakken.	Continuïteit van zorg voor doelgroep.	Gemeente en ketenpartners.	Doorlopend	
Ondersteuning van vrijwilligers en mantelzorgers.	Inzet door sociale teams.	Ontzorgen van mantelzorgers Werven en faciliteren vrijwilligers.	Gemeente en ketenpartners.	Doorlopend	

Ambitie/ accenten	Actie 2021	Beoogd effect	Uitgevoerd door	Gereed	Raadsvoorstel
Problematiek rond overgewicht en drugsgebruik terugdringen.	Preventieve inzet en samenwerking met GGD.	Bevorderen gezondheid.	Gemeente, buurtsportcoaches, jongerenwerkers en GGD.	Doorlopend	
Eenzaamheid terugdringen/ Voorkomen.	Focus via gebiedsgericht werken.	Eenzaamheid onder inwoners terugdringen.	Gemeente met ketenpartners.	Doorlopend	
Terugdringen jeugdhulpgebruik.	- (nog) Scherper indiceren - Implementeren van het nieuwe inkoopmodel, - Ontwikkelen/verbeteren van voorliggende alternatieven voor jeugdhulp. - Verbeteren van de lokale en regionale ondersteuningsroute/keten.	Terugdringen van het financiële tekort op jeugdhulp. Normaliseren en demedicaliseren.	Gemeente en ketenpartners.	Doorlopend	
Eigenaarschap bij ouders en kind.	Beroep doen op eigen verantwoordelijkheid.	Normaliseren en demedicaliseren.	Gemeente en ouders.		

Indicatoren

Onderstaande indicatoren zijn overgenomen uit het Besluit begroting en verantwoording. Meer informatie en meer gegevens zijn te vinden op www.waarstaatjegemeente.nl.

Verplichte indicatoren	Norm	Tynaarlo		
		2018	2019	2020
Banen	Aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd 15 – 64 jaar	604,3	627,4	N.n.b.
Netto arbeidsparticipatie	% van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de beroepsbevolking	68,5%	68,3%	N.n.b.
Personen met een bijstandsuitkering	Aantal per 10.000 inwoners	242,0	232,7	N.n.b.
Lopende re-integratievoorzieningen	Aantal per 10.000 inwoners van 15 – 64 jaar	246,9	168,6	N.n.b.
Jongeren met jeugdhulp	% van alle jongeren tot 18 jaar	11,2%	11,3%	N.n.b.
Jongeren met jeugdbescherming	% van alle jongeren tot 18 jaar	0,7%	0,8%	N.n.b.
Jongeren met jeugdreclassering	% van alle jongeren van 12 tot 23 jaar	0,4%	0,4%	N.n.b.
Cliënten met een maatwerkarrangement WMO	Aantal per 10.000 inwoners	470	550	N.n.b.

Meetdatum 05-10-2020

N.n.b.: Waarde van indicator is nog niet bekend

Financiële gegevens (Wat mag het kosten)

Lasten

Taak- veld	Omschrijving	Rekening 2019	Actuele		Meerjaren		
			Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	3.387.858	3.549.783	3.111.502	3.074.197	3.118.281	3.164.752
6.2	Wijkteams	1.361.399	1.869.757	1.643.826	1.665.795	1.693.693	1.722.182
6.3	Inkomensregelingen	8.983.948	10.200.426	9.923.514	9.916.956	9.922.973	9.932.598
6.4	Begeleide participatie	216.255	0	203.000	203.000	203.000	203.000
6.5	Arbeidsparticipatie	573.585	474.883	444.273	444.878	445.654	446.445
6.6	Maatwerkvoorzieningen (WMO)	607.424	518.310	549.652	557.383	564.491	572.251
6.71	Maatwerkdienstverlening 18+	5.882.330	5.480.437	5.678.239	5.771.679	5.798.808	5.855.940
6.72	Maatwerkdienstverlening 18-	8.200.327	5.848.748	5.571.460	5.652.458	5.295.727	5.370.026
6.81	Geëscaleerde zorg 18+	-546.960	292.735	297.598	302.288	307.229	312.105
6.82	Geëscaleerde zorg 18-	755.272	486.763	518.998	525.472	533.638	543.342
Totaal lasten		29.421.437	28.721.843	27.942.061	28.114.106	27.883.492	28.122.641

Baten

Taak- veld	Omschrijving	Rekening 2019	Actuele		Meerjaren		
			Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	126.588	51.441	52.211	52.939	53.567	54.262
6.3	Inkomensregelingen	6.676.821	6.979.000	6.825.000	6.825.000	6.825.000	6.825.000
6.6	Maatwerkvoorzieningen (WMO)	0	8.600	9.023	9.149	9.259	9.379
6.71	Maatwerkdienstverlening 18+	254.243	300.296	304.789	309.038	312.709	316.763
6.72	Maatwerkdienstverlening 18-	133.781	20.000	0	0	0	0
Totaal baten		7.191.434	7.359.337	7.191.023	7.196.126	7.200.535	7.205.404

Resultaat voor bestemming	-	-	-	-	-	-	-
	22.230.002	21.362.506	20.751.038	20.917.980	20.682.957	20.917.237	

	Rekening 2019	Actuele			Meerjaren	
		Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Reserves						
Toevoegingen aan reserves	0	0	0	0	0	0
Onttrekkingen aan reserves	0	0	0	0	0	0

Saldo hoofdstuk	-	-	-	-	-	-	-
	22.230.002	21.362.506	20.751.038	20.917.980	20.682.957	20.917.237	

Hoofdstuk 7 || Volksgezondheid en milieu

Inleiding

Wij willen dat de generaties na ons leven en werken in een aantrekkelijke en gezonde leefomgeving. We zetten ons daarom in voor hergebruik, ontwikkeling van hernieuwbare energie, zuinig omgaan met fossiele brandstoffen maar ook afvalbeheer, waterbeheer en riolering spelen hierin een belangrijke rol.

Wat willen we bereiken

Afval gebruiken als grondstof

Hergebruik van grondstoffen vermindert de schaarste en heeft (soms) een economische waarde. In Tynaarlo zien we dat ook. We willen voldoen aan de landelijke doelstelling voor afvalscheiding uit het programma Van Afval Naar Grondstof (VANG). Dit betekent minimaal 75% afvalscheiding en 100 kg restafval per inwoner in 2020. Uit de gehouden evaluatie in 2020 blijkt dat wij een afvalscheidingspercentage hebben van 78% en circa 70 kg restafval per inwoner. Hiermee voldoen we ruim aan de landelijke normen. Voor de komende jaren houden wij een vinger aan de pols en pakken kansen die zich voordoen.

Klimaatbestendige riolering in Tynaarlo

Onze riolering beheren we op een sober en doelmatig niveau. Wel zien we dat het klimaat verandert. Buien worden intensiever, terwijl er ook meer en langere periodes van droogte voorkomen. Op enkele plekken in onze gemeente komt wateroverlast voor. Dit willen we zoveel mogelijk bovengronds oplossen met een aantal infrastructurele maatregelen. Eventuele maatregelen nemen we op in het gemeentelijk rioleringsplan (GRP). Hierbij zoeken wij aansluiting bij de op te stellen Omgevingsvisie.

Volksgezondheid

Positieve gezondheid staat aan de basis van ons lokaal gezondheidsbeleid. De inzet is gericht op een preventieve aanpak. Uitgangspunt daarbij is positieve gezondheid en het stimuleren van welzijn. Dit doen we door breed in te zetten op een gezonde leefstijl bij de jeugd en meer gericht op een gezonde leefstijl bij de jeugd en meer gericht op een gezonde leefstijl bij kwetsbare inwoners door de gezonde keus makkelijker te maken.

Wat gaan we ervoor doen

Voor de specifieke informatie en acties met betrekking tot het programma duurzaamheid verwijzen wij u naar de aparte paragraaf duurzaamheid elders in deze begroting.

Indicatoren

Onderstaande indicatoren zijn overgenomen uit het Besluit begroting en verantwoording. Meer informatie en meer gegevens zijn te vinden op www.waarstaatjegemeente.nl.

Verplichte indicatoren	Norm	Tynaarlo		
		2018	2019	2020
Omvang huishoudelijk restafval	Kg/inwoner	117	N.n.b.	N.n.b.
Hernieuwbare elektriciteit	%	23,3%	N.n.b.	N.n.b.

Meetdatum 05-10-2020

N.n.b.: Waarde van indicator is nog niet bekend

Financiële gegevens (Wat mag het kosten)

Lasten

Taak- veld	Omschrijving	Rekening 2019	Actuele		Meerjaren		
			Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
7.1	Volksgezondheid	1.238.445	1.309.062	1.307.030	1.339.763	1.363.814	1.391.697
7.2	Riolering	2.518.108	2.102.750	2.151.885	2.222.653	2.278.083	2.346.111
7.3	Afval	1.983.604	2.199.906	2.231.298	2.386.169	2.556.343	2.540.858
7.4	Milieubeheer	723.663	1.083.549	1.155.161	802.238	817.999	834.174
7.5	Begraafplaatsen en crematoria	388.847	391.463	444.193	447.852	452.272	450.508
Totaal lasten		6.852.668	7.086.731	7.289.567	7.198.675	7.468.511	7.563.348

Baten

Taak- veld	Omschrijving	Rekening 2019	Actuele		Meerjaren		
			Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
7.1	Volksgezondheid	8.323	0	0	0	0	0
7.2	Riolering	2.996.916	2.769.025	2.780.623	2.853.437	2.910.655	2.980.783
7.3	Afval	2.713.734	2.900.770	2.942.808	3.115.168	3.288.086	3.275.346
7.5	Begraafplaatsen en crematoria	318.801	349.158	369.610	380.061	389.526	401.153
Totaal baten		6.037.774	6.018.953	6.093.041	6.348.666	6.588.267	6.657.281

Resultaat voor bestemming	-814.894	-1.067.779	-1.196.526	-850.009	-880.244	-906.067
----------------------------------	-----------------	-------------------	-------------------	-----------------	-----------------	-----------------

Reserves	Rekening 2019	Actuele		Meerjaren		
		Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Toevoegingen aan reserves	0	0	0	0	0	0
Onttrekkingen aan reserves	0	0	0	0	0	0

Saldo hoofdstuk	-814.894	-1.067.779	-1.196.526	-850.009	-880.244	-906.067
------------------------	-----------------	-------------------	-------------------	-----------------	-----------------	-----------------

Hoofdstuk 8 || Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing

Inleiding

Tynaarlo is een gemeente waar het prettig wonen is. Zo is onze gemeente inmiddels door het weekblad Elsevier op basis van hun jaarlijks onderzoek voor het tiende jaar op rij uitgeroepen tot de beste woongemeente van Drenthe. In de drie noordelijke provincies staan wij na Ameland en Vlieland zelfs op de derde plek. De hoofdvraag die de onderzoekers met dit onderzoek beantwoorden “waar willen Nederlanders wonen als het werk er niet toe doet.”

Wij zijn trots op deze uitkomst.

Wij werken er met onze ondernemers, corporaties en inwoners hard aan om ook in de toekomst een prettige woon- en leefomgeving te bieden aan onze inwoners.

Wat willen we bereiken

Volkshuisvesting

Om Tynaarlo levendig te houden is het belangrijk dat ons woningbestand aantrekkelijk blijft voor jongeren, ouderen en bijzondere doelgroepen. Vraag en aanbod dienen zoveel mogelijk op elkaar te worden afgestemd. Ons woonplan en de prestatieafspraken met onze corporaties zijn daarbij leidend. Wij blijven actief het gesprek voeren met corporaties om de sociale woningvoorraad kwantitatief op peil te houden, ook gelet op wachtlijsten, en daarnaast een verduurzaming / kwaliteitsverbetering van de bestaande woningvoorraad te bewerkstelligen. Dit vertalen we in prestatieafspraken. Hoewel de corporaties hierin de afgelopen jaren al grote stappen hebben gezet, zal ook voor de komende prestatieafspraken de verdere verduurzaming van de corporatiewoningen onderwerp van gesprek zijn.

Voor wat betreft nieuwbouwplannen blijven we onze uitbreidingslocaties zoals Groote Veen en Ter Borch verder ontwikkelen en zetten wij in op realisatie van nieuwe woningbouwplannen zoals Vries Zuid, PBH-locatie en diverse vrijkomende locaties in Eelde-Paterswolde. Hierbij hebben wij oog voor bijzondere doelgroepen zoals senioren (denk hierbij aan seniorenhofjes), starterswoningen, etc. Ook bekijken wij hoe wij onze duurzaamheidsdoelen hierin kunnen meenemen.

Wij stimuleren dat er kwalitatief hoogwaardig, functioneel gedifferentieerd, en duurzaam wordt gebouwd. Dat betekent dat wij hier zelf in onze planontwikkeling op inspelen en daarnaast onze corporaties en initiatiefnemers ook nadrukkelijk vragen hierin investeringen te doen die verder gaan dan de eisen uit het Bouwbesluit.

Wij nemen onze verantwoordelijkheid ten aanzien van de vluchtelingenproblematiek door succesvolle kleinschalige opvang. Samen en in afstemming met corporaties zorgen we ook voor adequate huisvesting van statushouders. Daarin voldoen we aan de landelijke opgave. Het is een uitdaging voor nieuwkomers om erbij te gaan horen in de buurt, met school en werk. We hebben een rol in het zien, erkennen, ruimte geven en passend ondersteunen van initiatieven die hierbij helpen. In de actualisatie van de prestatieafspraken met corporaties zullen decentralisaties van beschermd wonen en maatschappelijke opvang nadrukkelijk onderdeel zijn van gesprek.

Mede op basis van de actuele woningbouwcijfers vanuit de RGA, de besluitvorming Omgevingsvisie en de inzichten omtrent de kwaliteit van de bestaande woningen in onze gemeente via de Warmtetransitievisie, maken wij een actualisatie van onze woonvisie.

Cultuurhistorie

Onze gemeente kent tal van rijks- en provinciale monumenten en enkele beschermde dorpsgezichten. Het versterken en zo veel mogelijk behouden van dergelijke cultuurhistorische waarden vinden we belangrijk. Bij planinitiatieven en andere ruimtelijke keuzes bijvoorbeeld in het kader van de Omgevingsvisie zullen wij aan dit uitgangspunt toetsen.

Omgevingswet en Omgevingsvisie

De eerste wet in het fysieke domein is de Mijwet uit 1810. Het kabinet werkt nu aan de invoering van de Omgevingswet. In deze periode van ruim 200 jaren is het stelsel van omgevingsrecht uitgegroeid tot een complex geheel van circa veertig wetten, honderdtwintig algemene maatregelen van bestuur (AMvB's) en honderden uitvoeringsregelingen met ieder een eigen bevoegdhedenverdeling, deelbe-
langen, systematiek en terminologie. De eerder geplande invoeringsdatum van 1 januari 2021 is een jaar uitgesteld.

Door de komst van deze wet krijgen we als gemeente een grotere afwegingsruimte en hebben we meer vrijheid om zelf het beleid, kaders en regels te bepalen. De op te stellen Omgevingsvisie vormt daarvoor een belangrijke basis. Om te komen tot de Omgevingsvisie zijn we actief in gesprek met onder andere inwoners en stakeholders. De uitkomsten van dit participatieproces betrekken we bij het opstellen van de concept-Omgevingsvisie, die naar verwachting in het eerste kwartaal van 2021 gereed is. Besluitvorming en vaststelling door de gemeenteraad wordt voorzien aan het einde van 2021. Daarna vindt de juridische vertaling ervan plaats in een op te stellen Omgevingsplan. Het plan moet uiterlijk in 2029 gereed zijn.

Implementeren Wet kwaliteitsborging voor het bouwen

De Wet kwaliteitsborging voor het bouwen (Wkb) is aangenomen. De wet treedt op 1 januari 2022 in werking. In 2020 zijn we gestart met de voorbereiding op de nieuwe wet. Met name door het verzamelen van informatie. In 2021 gaat de voorbereiding een stap verder. We richten ons dan op de implementatie van deze nieuwe wet.

Met de Wkb verandert er veel in korte tijd voor inwoners, gemeente en aannemers. Zo zal de technische toetsing en een belangrijk deel van het bouwtoezicht (gevolgklasse 1) niet meer door gemeenten uitgevoerd. Wel komen er extra taken bij. Voordat een vergunning wordt afgegeven moet bijvoorbeeld gecontroleerd worden of de kwaliteitsborger gecertificeerd is en of de toegepaste werkmethode geschikt is. De gemeente wordt verantwoordelijk voor het bijhouden van het totale bouwdoossier. Dit vraagt van ons een andere manier van werken.

Wat gaan we ervoor doen

Ambitie/ accenten	Actie 2021	Beoogd effect	Uitgevoerd door	Gereed	Raadsvoorstel
Kwantitatief en kwalitatief op peil houden van de sociale volkshuisvesting / woningvoorraad en het blijven inzetten op huisvesting statushouders door onder andere jaarlijks de prestatieafspraken te herzien.	Maken van nieuwe prestatieafspraken.	De beschikbaarheid van sociale huurwoningen voor de benoemde doelgroepen voldoende waarborgen en een kwaliteitsverbetering van de woningen te bevorderen.	Corporaties, huurdersverenigingen en gemeente.	Eind 2021	
Opstellen Omgevingsvisie en implementeren Omgevingswet.	Afronden en vaststellen Omgevingsvisie Afronden voorbereiding invoering Omgevingswet.	Afgewogen integrale visie op de fysieke woon- en leefomgeving.	Gemeente	Eerste helft 2021	

Ambitie/ accenten	Actie 2021	Beoogd effect	Uitgevoerd door	Gereed	Raadsvoorstel
Actuele woonvisie om gewogen keuzes te maken omtrent bouwplanrealisatie en particuliere bouwplaninitiatieven.	Actualiseren gemeentelijke woonvisie op basis van de meest recente woningmarktanalyses en de uitkomsten van de Omgevingsvisie.	Goede aansluiting houden en balans vinden tussen vraag en aanbod bij woningbouwplannen.	Gemeente	Eind 2021	
Implementeren wet kwaliteitsborging voor het bouwen.	Herijken werkprocessen.	Voldoen aan de nieuwe wettelijke eisen.	Gemeente	Doorlopend	

Indicatoren

Onderstaande indicatoren zijn overgenomen uit het Besluit begroting en verantwoording. Meer informatie en meer gegevens zijn te vinden op www.waarstaatjegemeente.nl.

Verplichte indicatoren	Norm	Tynaarlo		
		2018	2019	2020
Gemiddelde WOZ waarde	Duizend euro	€ 256	€ 269	€ 288
Demografische druk	%	88,9%	89,3%	89,9%
Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden	In Euro's	€ 592	€ 583	€ 601
Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden	In Euro's	€ 644	€ 629	€ 647

Meetdatum 05-10-2020

N.n.b.: Waarde van indicator is nog niet bekend

Financiële gegevens (Wat mag het kosten)

Lasten

Taak- veld	Omschrijving	Rekening 2019	Actuele		Meerjaren		
			Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
8.1	Ruimtelijke ordening	1.803.728	1.114.714	694.851	717.240	727.194	737.066
8.2	Grondexploitatie (niet- bedrijventerreinen)	11.357.144	5.956.205	4.722.234	4.707.315	4.916.696	4.906.372
8.3	Wonen en bouwen	1.519.082	1.557.094	1.491.096	1.395.556	1.393.543	1.392.024
Totaal lasten		14.679.953	8.628.013	6.908.181	6.820.112	7.037.433	7.035.463

Baten

Taak- veld	Omschrijving	Rekening 2019	Actuele		Meerjaren		
			Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
8.1	Ruimtelijke ordening	275.360	54.937	19.007	19.273	19.504	19.758
8.2	Grondexploitatie (niet- bedrijventerreinen)	12.236.633	5.926.892	4.603.756	4.589.903	4.571.433	4.562.198
8.3	Wonen en bouwen	1.410.698	922.735	1.217.759	1.218.081	1.218.382	1.218.586
Totaal baten		13.922.691	6.904.564	5.840.522	5.827.258	5.809.319	5.800.541

Resultaat voor bestemming	-757.263	-1.723.449	-1.067.658	-992.854	-1.228.114	-1.234.922
----------------------------------	-----------------	-------------------	-------------------	-----------------	-------------------	-------------------

Reserves	Rekening 2019	Actuele		Meerjaren		
		Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Toevoegingen aan reserves	0	0	0	0	0	0
Onttrekkingen aan reserves	0	0	0	0	0	0

Saldo hoofdstuk	-757.263	-1.723.449	-1.067.658	-992.854	-1.228.114	-1.234.922
------------------------	-----------------	-------------------	-------------------	-----------------	-------------------	-------------------

2. Resultaat

Rekening houdend met de ontwikkelingen van de algemene uitkering, bijstellingen van de begroting t.o.v. 2020, de perspectievennota en totaal van voorstellen structureel nieuw beleid, ziet de ontwikkeling van het begrotingsresultaat 2021 – 2024 er als volgt uit:

Omschrijving	2021	2022	2023	2024
1 Begrotingsresultaat (Perspectievennota 2021)	831.516	645.872	859.777	1.333.769
Bijstellingen meicirculaire 2020				
Resultaat meicirculaire 2020	-13.679	253.354	-45.789	-397.379
Mutaties sociaal domein	9.836	-32.414	49.436	134.616
Overige budgetneutrale mutaties	-44.623	-98.091	-107.823	-107.823
2 Subtotaal meicirculaire 2020	-48.466	122.849	-104.176	-370.586
Bijstellingen septembercirculaire 2020				
Resultaat septembercirculaire 2020	99.378	262.830	-235.267	-134.598
Mutaties sociaal domein	65.313	-366.120	115.258	96.457
Overige budgetneutrale mutaties	-305.389	-16.874	-8.000	-8.000
3 Subtotaal septembercirculaire 2020	-140.698	-120.164	-128.009	-46.141
4 Indexeringen en doorrekening begroting	198.113	45.921	158.434	14.524
Primitief begrotingsresultaat 2021	840.465	694.478	786.027	931.565
5 Structureel effect najaarsbrief 2020	-28.000	-28.000	-28.000	-28.000
6 Aanvullend structureel nieuw beleid t.o.v. PPN 2021	-	-	-	-
7 Structureel tekort sociaal domein	-2.800.000	-3.300.000	-3.300.000	-3.300.000
8 Mutaties sociaal domein septembercirculaire	-65.000	366.000	-115.000	-96.000
Totaal tekort sociaal domein	-2.865.000	-2.934.000	-3.415.000	-3.396.000
Resultaat Begroting 2021 inclusief bijstellingen en tekort sociaal domein	-2.052.535	-2.267.522	-2.656.973	-2.492.435
Maatregelenpakket 2.0				
9 Maatregelenpakket sociaal domein 1.0	455.000	455.000	455.000	455.000
10 Inspanningsverplichting sociaal domein	250.000	1.000.000	1.000.000	1.000.000
11 Inzet vervallen opschalingskorting	250.000	pm	Pm	pm
12 Halvering schommelfonds	250.000	250.000	250.000	250.000
13 Verhogen inkomsten OZB (5%)	260.000	260.000	260.000	260.000
14 Budgetbijstellingen Hoofdstukken 4 - 7	451.000	451.000	451.000	451.000
15 Nader in te vullen		100.000	200.000	200.000
Totaal maatregelen	1.916.000	2.516.000	2.616.000	2.616.000
Resultaat Begroting 2021	-136.535	248.478	-40.973	123.565

Toelichting op de voornoemde onderdelen:

1. Deze regel geeft het begrotingsresultaat weer zoals vermeld in de perspectievennota 2021.
2. Deze regel geeft het effect van de meicirculaire 2020 op de algemene dienst weer voor de gemeente Tynaarlo voor de jaarschijven 2021 – 2024. De mutaties die bestemd zijn voor het sociaal domein zijn budgetneutraal verwerkt. Conform de financiële uitgangspunten zijn decentralisatie uitkeringen eveneens budgetneutraal verwerkt.
3. Deze regel geeft het effect van de septembercirculaire 2020 op de algemene dienst weer voor de gemeente Tynaarlo voor de jaarschijven 2021 – 2024. De mutaties die bestemd zijn voor het sociaal domein zijn budgetneutraal verwerkt. Conform de financiële uitgangspunten zijn decentralisatie uitkeringen eveneens budgetneutraal verwerkt.
4. Deze regel betreft de optelsom van diverse wijzigingen als gevolg van bijvoorbeeld ontwikkelingen in rente, indexatie conform de laatste circulaire, leges en kapitaallasten. Per saldo heeft deze regel in elk jaar een positief effect op het begrotingsresultaat.
5. Dit is het structurele effect van de najaarsbrief 2020.
6. Deze regel geeft het structurele beleid weer dat aanvullend wordt aangevraagd ten opzichte van de perspectievennota 2021. Voor een inhoudelijke toelichting verwijzen wij naar het hoofdstuk 'Aanvragen nieuw beleid'. Per saldo hebben deze voorstellen geen effect op het begrotingsresultaat
7. Dit betreft het tekort van het sociaal domein op basis van de verwachtingen zoals opgenomen in de najaarsbrief 2020. Het tekort in het sociaal domein stijgt door het vervallen van de incidentele middelen die het Rijk beschikbaar heeft gesteld voor het opvangen van de tekorten binnen de jeugdzorg.
8. De budgetneutrale mutaties uit de septembercirculaire die effect hebben op het sociaal domein zijn hier opgenomen. Voor drie jaarschijven betekent dit dat de tekorten verder toenemen. In de septembercirculaire 2020 is bekend gemaakt dat de extra incidentele middelen jeugd worden verlengd met 1 jaar. Daarmee is ook in 2022 incidenteel budget beschikbaar om het tekort binnen de jeugdzorg (gedeeltelijk op te vangen). Deze incidentele middelen vervallen vanaf 2023 weer.
9. In de perspectievennota 2019 is het maatregelenpakket (1.0) vastgesteld. Een aantal van de maatregelen uit dat pakket kunnen naar een concrete opbrengst worden vertaald. De implementatie van deze maatregelen is in 2020 al gestart en omvat het inzetten van praktijkondersteuners bij huisartsen, nieuwe inkoopcontracten en meer regio op het proces rondom inburgering. Tezamen leveren deze maatregelen naar verwachting een bedrag op van € 790.000. Omdat in ten opzichte van de voorjaarsbrief reeds een besparing is gerealiseerd van € 335.000 wordt nog rekening gehouden met een aanvullende opbrengst van € 455.000.
10. Door het analyseren en verbeteren van werkprocessen, inzetten op het verbeteren van contractmanagement en het uitvoeren van scherpe analyses van de zorgkosten verwachten wij een besparing van € 1 miljoen op de zorgkosten te kunnen realiseren vanaf 2022. In dit proces schuilen enkele bestuurlijke en juridische uitdagingen, maar de potentiële opbrengst is significant. Daarom achten wij het realistisch om een inspanningsverplichting van € 1 miljoen op te nemen.
11. In 2020 heeft het Rijk besloten om de opschalingskorting incidenteel te laten vervallen in het kader van de 2^e tranche van het steunpakket als gevolg van de maatregelen rondom COVID-19. Hierdoor ontvangt de gemeente een bedrag van € 250.000. Voorgesteld wordt om dit bedrag in te zetten ter dekking van het begrotingstekort in 2021. Omdat de verwachting is dat het laten vervallen van de opschalingskorting (in enige vorm) een structurele maatregel van het Rijk gaat zijn nemen we een pm-post op. Hier rekenen we verder niet mee.

12. In de begroting is een schommelfonds beschikbaar om schommelingen in het BTW-compensatiefonds en het accres op te vangen. Het Rijk heeft het accres en de ruimte onder het BTW-compensatiefonds bevroren tot en met 2021. De verwachting is dat dit vanaf 2022 ook zal gebeuren, hier lopen echter nog diverse onderzoeken over. Op dit moment is voor het schommelfonds een bedrag van € 500.000 gereserveerd. Voorgesteld wordt om deze reservering te halveren waardoor nog een bedrag van € 250.000 beschikbaar blijft voor het opvangen van de schommelingen.
13. Voorgesteld wordt om aanvullend op de trendmatige verhoging van 2% van de OZB-inkomsten een verhoging door te voeren van 5% voor zowel woningen als niet-woningen, in totaal worden de OZB-inkomsten verhoogd met 7%. Hiermee wordt een aanvullende structurele inkomst gerealiseerd van € 260.000.
14. Binnen de hoofdstukken 4 tot en met 7, het sociaal domein in brede zin, wordt voorgesteld om diverse budgetten af te ramen voor een bedrag van € 451.000. Voor een inhoudelijke toelichting op deze maatregelen wordt verwezen naar de paragraaf 'duurzaam houdbaar sociaal domein'.
15. We zien nog een aantal mogelijkheden om aanvullende ombuigingen te realiseren oplopend tot een bedrag van € 200.000. Deze maatregelen moeten inhoudelijk nog uitgewerkt worden maar lijken realistisch om op voorhand in te boeken waarna een concrete invulling nog zal volgen.

Schommelfonds Algemene Uitkering

Met ingang van het begrotingsjaar 2016 hebben we het schommelfonds in de begroting opgenomen om fluctuaties in de algemene uitkering op te kunnen vangen. Dit is belangrijk voor Tynaarlo omdat we veel investeren in ons voorzieningenniveau en wij strak begroten op sluitendheid (we hebben geen riante overschotten). Bij de begroting 2016 is gekozen om 50% van het accres en 50% van het BTW-compensatiefonds apart te houden in dit schommelfonds. Bijstellingen van de algemene uitkering gedurende het begrotingsjaar kunnen dan via deze post worden opgevangen. Bij de begroting 2017 hebben wij opgenomen dat het schommelfonds maximaal € 500.000 bedraagt. Op basis van het ombuigingspakket wordt voorgesteld om de maximale omvang van het schommelfonds terug te brengen naar € 250.000. In de begroting 2021 is daarom voor de jaren 2021 – 2024 een schommelfonds van € 250.000 per jaar opgenomen.

Structureel en reëel begrotingsevenwicht

Gedeputeerde Staten van Drenthe hebben in het vastgestelde “Gemeenschappelijk financieel toezichtkader” aangegeven dat de begroting 2021 “structureel en reëel in evenwicht” moet zijn. Dat betekent dat de structurele lasten gedekt moeten worden door structurele baten. Uit een nadere analyse van de structurele lasten en baten en de incidentele lasten en baten is gebleken dat de begroting voor 2021 materieel sluitend is.

In bijlagen 1 en 2 is een uitgebreide becijfering van incidentele baten en lasten en de structurele en incidentele toevoegingen en onttrekking aan reserves opgenomen. Gecomprimeerd ziet het beeld er voor 2021 als volgt uit:

Presentatie van het structurele begrotingssaldo (bedragen x € 1.000)	2021	2022	2023	2024
Saldo baten en lasten	-661	-286	-135	154
Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	1.501	980	921	777
Begrotingssaldo na bestemming	840	694	786	932
Waarvan incidentele baten en lasten (saldo)	850	1.064	1.155	1.240
Structureel begrotingssaldo	1.690	1.758	1.941	2.172
Voorgestelde besluiten begroting 2021 met structurele effect				
Aanvullend structureel nieuw beleid t.o.v. PPN 2021	-	-	-	-
Reeds door B&W vastgestelde aanpassingen	-28	-28	-28	-28
Structureel tekort sociaal domein	-2.865	-2.934	-3.415	-3.396
Voorgestelde maatregelen met structureel effect	1.416	2.266	2.366	2.366
Structureel begrotingssaldo na vaststelling begroting	213	1.062	864	1.113
Voorgestelde maatregelen met incidenteel effect				
Inzet opschalingskorting	250	-	-	-
Halveren schommelfonds	250	250	250	250
Reeds opgenomen incidentele baten en lasten (saldo)	-850	-1.064	-1.155	-1.240
Resultaat begroting 2021 - 2024	-137	248	-41	123

In bovenstaande tabel zijn de aanpassingen voor incidenteel nieuw beleid en het incidentele resultaat van de najaarsbrief nog niet meegenomen. Met deze aanpassingen komt een materieel sluitende begroting niet in gevaar.

3. Meerjarenbegroting + balans meerjarig

	2021			2022			2023			2024		
	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo
0: Bestuur en ondersteuning	891	2.032	-1.141	899	1.870	-971	907	1.934	-1.027	918	2.084	-1.166
1: Veiligheid	36	2.455	-2.419	36	2.425	-2.389	37	2.440	-2.403	37	2.487	-2.450
2: Verkeer en vervoer en waterstaat	94	4.066	-3.971	96	4.192	-4.097	97	4.231	-4.134	98	4.242	-4.144
3: Economie	2.795	3.431	-636	2.791	3.431	-640	2.785	3.429	-644	2.780	3.433	-653
4: Onderwijs	133	3.737	-3.604	135	4.153	-4.018	137	4.231	-4.094	138	4.258	-4.120
5: Sport, cultuur en recreatie	706	7.480	-6.774	695	7.456	-6.761	702	7.540	-6.838	711	7.611	-6.899
6: Sociaal domein	7.191	27.942	-20.751	7.196	28.114	-20.918	7.201	27.883	-20.683	7.205	28.123	-20.917
7: Volksgezondheid en milieu	6.093	7.290	-1.197	6.349	7.199	-850	6.588	7.469	-880	6.657	7.563	-906
8: Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	5.841	6.908	-1.068	5.827	6.820	-993	5.809	7.037	-1.228	5.801	7.035	-1.235
Algemene dekkingsmiddelen	52.399	2.252	50.147	53.577	2.552	51.025	54.142	2.513	51.630	55.186	2.542	52.644
Overhead	1.158	10.311	-9.153	1.077	10.657	-9.580	1.089	10.828	-9.739	1.103	11.007	-9.904
Heffing VPB	0	61	-61	0	62	-62	0	62	-62	0	63	-63
Bedrag onvoorzien	0	33	-33	0	33	-33	0	33	-33	0	33	-33
Saldo van baten en lasten	77.336	77.997	-661	78.678	78.964	-286	79.495	79.631	-135	80.635	80.480	154
Toevoegingen en onttrekkingen reserves	2.854	1.352	1.501	2.194	1.214	980	2.236	1.315	921	2.179	1.401	777
Resultaat			840			694			786			932

Toelichting meerjarenraming

In dit hoofdstuk presenteren we de financiële begroting 2021-2024. Daarbij gaan we in op de financiële kaders van de begroting, de geprognostiseerde balans en het EMU-saldo.

Baten en lasten

Een overzicht van baten en lasten per taakveld, per hoofdstuk vindt u in hoofdstuk 1 van deze begroting.

Overzicht van incidentele baten en lasten

In de begroting zijn naast structurele gelden ook incidentele gelden opgenomen.

In hoofdstuk 5 incidenteel nieuw beleid is een voorstel opgenomen voor de inzet van de middelen voor incidenteel nieuw beleid voor 2021. In bijlage 1 van deze begroting staat een overzicht van de incidentele baten en lasten uit de begroting 2021 inclusief de meerjarenraming.

De uitgangspunten waarop de ramingen zijn gebaseerd

Algemeen

De basis voor de begroting is vastgesteld beleid. Dit zijn de vastgestelde begroting 2020, en alle structurele effecten uit besluitvorming door de raad tot en met 31 juli 2020. De uitkomsten van de najaarsbrief zijn niet in de begroting verwerkt, maar wel meegenomen in de tabel met het resultaat in hoofdstuk 2. Voor de prijsindex en de index op de loonkosten is aangesloten bij de septembercirculaire. De waarderingsgrondslagen voor activa en passiva zijn ongewijzigd en conform de grondslagen zoals die in de jaarrekening 2019 zijn gehanteerd.

De volgende algemene uitgangspunten worden gehanteerd, zoals door de raad vastgesteld bij de perspectievennota 2021:

- Incidentele mee- en tegenvallers die gedurende het jaar kunnen ontstaan en die geen directe bestemming hebben voegen we toe, of onttrekken we aan de Algemene Reserve Grote Investerings (ARGI);
- Geen nieuw beleid zonder financiële dekking, waarbij structurele lasten worden gedekt door structurele baten;
- Er is sprake van structureel en reëel begrotingsevenwicht, conform de eisen die door de toezichthouder (provincie) aan de (meerjaren)begroting worden gesteld;
- De reservepositie moet ons voldoende weerstandsvermogen garanderen en aan het einde van de huidige bestuursperiode voldoende ruimte bieden aan een nieuw bestuur om keuzes te maken;
- De prijsindex 2021 en verder voor kosten, overgedragen budgetten en voor subsidies aan derden stellen we vast conform de prijsindexeringen per jaarschijf zoals opgenomen in de tabel 'indexeringen'. Deze percentages zijn conform de prijsindex die door het rijk in de septembercirculaire 2020 zijn opgenomen.
- Ten aanzien van mutaties in de algemene uitkering worden alleen mutaties in decentralisatie- en integratie-uitkeringen budgettair neutraal verwerkt. Hierbij wordt de uitkering in principe taakstellend voor de taak opgenomen. Voor overige wijzigingen in de algemene uitkering die het gevolg zijn van taakmutaties geldt dat deze als mutatie van de algemene uitkering (algemene dekkingsmiddelen) worden opgenomen;
- Voor het bepalen van de ruimte onder het plafond van het BTW compensatiefonds wordt het advies van het rijk overgenomen waarbij een raming wordt opgenomen die maximaal gebaseerd is op de meest recente, gerealiseerde ruimte onder het plafond.
- De budgetten die als gevolg van de transities in het sociaal domein naar gemeenten toekomen (in het kader van Participatiewet, Jeugdhulp en Begeleiding) zijn vanaf 2015 opgenomen in de begroting. Hierbij is als uitgangspunt gehanteerd dat de lasten taakstellend op datzelfde niveau zijn opgenomen. Dat wil zeggen dat we de financiële effecten budgettair neutraal opgenomen hebben in de begrotingen vanaf 2015. Dit sluit aan bij het pakket aan maatregelen om de uitgaven binnen het sociaal domein beheersbaar te maken en aan te sluiten bij het beleid.

- Daar plaatst het college wel de kanttekening bij dat indien het gaat om nieuwe taken, waarvoor de Rijksoverheid geen adequate middelen beschikbaar stelt, onze gemeente deze opgedragen werkzaamheden slechts dan kan uitvoeren indien er een passende dekking gevonden wordt in het schrappen van niet-verplichte taken, dus nieuw voor oud, ofwel extra middelen beschikbaar gesteld door de raad.
- We hanteren de genoemde indexeringen zoals opgenomen in de tabel Indexeringen;

Indexeringen

We stellen de meerjarenbegroting op basis van de huidige inzichten en verwachtingen en aannames voor de komende jaren op. De belangrijkste indexeringen en uitgangspunten voor de meerjarenbegroting sommen we hieronder op. In de eerste kolom staat aangegeven wat de indexatie in de begroting 2020 is geweest, in de kolommen daarna geven we aan welke indices tot en met 2024 zijn opgenomen.

Indexeringen	Opgenomen in begroting 2020	2021	2022	2023	2024
Prijnsindex	1,50%	1,50%	1,40%	1,20%	1,30%
Loonkosten (cao, structureel)	2,80%	1,80%	1,50%	1,90%	1,90%
Interne rente	1,25%	1,25%	1,25%	1,25%	1,25%
Rente lang geld op te nemen	2,00%	2,00%	2,00%	2,00%	2,00%
Rente kort geld op te nemen	1,00%	1,00%	1,00%	1,00%	1,00%
Rente kort geld uit te zetten	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%

Personeelskosten

De in de begroting opgenomen loonsommen passen binnen de nieuwe CAO die een looptijd heeft tot en met 31 december 2020. Voor 2021 en verder is uitgegaan van de indexen volgens de septembercirculaire.

Renteontwikkelingen en treasury

** Interne rente*

De omslagrente (gewogen gemiddelde rente op in- en externe financieringsmiddelen) is berekend op 1,25%. Deze interne rente geldt voor de kapitaallasten. De omslagrente wordt berekend door de aan de taakvelden toe te rekenen rente (in euro's) te delen door de boekwaarde per 1 januari van de vaste activa die integraal zijn gefinancierd. De omslagrente moet vervolgens op consistente en eenduidige wijze worden toegerekend aan de individuele activa.

Indien de werkelijke rentelasten in euro's die over een jaar aan taakvelden hadden moeten worden doorbelast afwijken van de rentelasten in euro's die op basis van de (voor)gecalculeerde renteomslag aan de taakvelden zijn toegerekend, dan kan de gemeente besluiten tot correctie. Correctie wordt verplicht gesteld indien deze afwijking groter is dan 25%.

Voor het grondbedrijf wordt voor 2021 een percentage gehanteerd van 1,38%. Dit is het gewogen gemiddelde rentepercentage van de bestaande leningenportefeuille van de gemeente, naar verhouding vreemd vermogen/totaal vermogen.

** Rente vast geld op te nemen*

In de begroting 2021 is voor de 'rente vast geld op te nemen' een rentepercentage van 2% gehanteerd. Op basis van de inzichten en verwachtingen in de renteontwikkeling is dit percentage niet gewijzigd. Op basis van het voorzichtigheidsprincipe wordt wel rekening gehouden met een risico-opslag en is onderdeel van het rentepercentage van 2%.

** Rente kort geld op te nemen*

In de begroting 2021 is voor de 'rente kort geld op te nemen' een rentepercentage van 1% gehanteerd. Op basis van de inzichten en verwachtingen in de renteontwikkeling is dit percentage niet gewijzigd. Op basis van het voorzichtigheidsprincipe wordt wel rekening gehouden met een risico-opslag en is onderdeel van het rentepercentage van 1%.

** Rente kort geld uit te zetten*

In de begroting 2021 is voor de 'rente kort uit te zetten geld' een percentage van 0% gehanteerd. Het uitzetten van kort geld komt eigenlijk niet meer voor sinds de invoering van het schatkistbankieren. Over middelen die wij aanhouden in de 'schatkist' wordt nagenoeg geen rente ontvangen.

Financiële positie

Investerings

In hoofdstuk 7 van deze begroting is een investeringsplanning opgenomen.

Met de kennis die we op dit moment hebben van de verwachte investeringen in de komende jaren is in hoofdstuk 7 onder andere een overzicht opgenomen van de verwachte investeringen in de periode 2021 – 2024, inclusief de verwachte omvang van de investering.

Arbeidskosten

De loonsom voor de hele interne organisatie in de begroting 2021 is € 18.980.859. Dit is exclusief de loonsom van het college van B&W en de vergoeding voor raadsleden. Het verloop van deze kosten is in een aantal jaren als volgt:

2021	18.980.859
2022	18.967.670
2023	19.328.056
2024	19.695.289

Mutatie met reserves

De mutaties met de reserves zijn gebaseerd op bestaand beleid en bestaan voornamelijk uit:

- 1) onttrekken van gelden uit de reserves voor incidenteel beleid;
- 2) het onttrekken van gelden uit de reserves ter dekking van kapitaallasten.

In bijlage 2 is aangegeven welke mutaties in de reserves een incidenteel karakter hebben.

Kapitaallasten

Afschrijvingslasten worden, met inachtneming van de afschrijvingstermijnen uit de financiële verordening, berekend op basis van de staat van vaste activa. De boekwaarden per 1-1 vormen de grondslag voor de berekening.

Algemene uitkering

De omvang van de algemene uitkering wordt berekend op basis van de meest recente circulaire (september-circulaire).

Geprognotiseerde balans

Onderstaande balans is opgesteld vanuit de geprognotiseerde staat van vaste activa (staat C), staat van reserves en voorzieningen (staat D), het verloop van boekwaardes van het grondbedrijf en de staat van langlopende leningen (staat E) inclusief de financieringsbehoefte die ontstaat uit voorgaande staten.

Activa x 1.000	JR					
	31-12-2019	31-12-2020	31-12-2021	31-12-2022	31-12-2023	31-12-2024
(im) Materiële vaste Activa	101.993	119.175	136.140	136.099	132.262	128.082
Financiële vaste activa kapitaalverstrekkingen	412	412	412	412	412	412
Financiële vaste activa leningen	8.153	7.673	7.194	6.713	6.234	5.755
Totaal vaste activa	110.558	127.260	143.746	143.224	138.908	134.249
Voorraden gronden in exploitatie	14.540	10.851	8.190	6.133	4.037	3.000
Uitzettingen < 1 jaar	7.643	5.000	5.000	5.000	5.000	5.000
Liquide middelen	123	0	0	0	0	0
Overlopende activa	4.795	3.000	3.000	3.000	3.000	3.000
Totaal Vlottende Activa	27.101	18.851	16.190	14.133	12.037	11.000
Totaal Activa	137.659	146.111	159.936	157.357	150.945	145.249
Passiva x 1.000	JR					
	31-12-2019	31-12-2020	31-12-2021	31-12-2022	31-12-2023	31-12-2024
Eigen vermogen	57.777	49.707	46.367	45.570	44.761	44.214
Voorzieningen	9.330	8.059	7.313	6.347	5.600	4.906
Vaste schulden	60.738	59.962	68.174	82.374	76.563	75.738
Totaal Vaste Passiva	127.845	117.728	121.854	134.291	126.924	124.858
Vlottende schuld	5.018	17.586	20.000	10.000	10.000	10.000
Overlopende Passiva	4.831	10.797	18.082	13.066	14.021	10.391
Totaal Vlottende Passiva	9.849	28.383	38.082	23.066	24.021	20.391
	137.694	146.111	159.936	157.357	150.945	145.249

EMU-saldo

Als gevolg van Europese regelgeving mogen EU-lidstaten een begrotingstekort (EMU-saldo) hebben van maximaal 3% van het bruto binnenlands product (BBP). Aan dit maximale tekort van 3% hebben, naast de Rijksoverheid, ook de decentrale overheden een aandeel. De EMU-systematiek werkt op een andere manier dan het (gemodificeerde) baten- en lastenstelsel dat de gemeenten hanteren. Investerings tellen bijvoorbeeld niet mee in het stelsel van baten en lasten, daarbij wordt uitgegaan van de kapitaallasten van de investeringen. Investerings in een jaar tellen echter wel volledig mee in het EMU-saldo. Bij een sluitende begroting kan een gemeente daardoor toch een negatief EMU-saldo hebben. Het EMU-saldo van de gemeente Tynaarlo voor 2021 komt uit op € 22 miljoen (tekort). Het betekent dat in EMU-termen de uitgaven € 22 miljoen euro hoger zijn dan de inkomsten. Voor 2021 is de individuele referentiewaarde voor de gemeente Tynaarlo vastgesteld op € 2,8 miljoen.

			2020	2021	2022	2023	2024
Activa	Financiële vaste activa	Kapitaalverstrekkingen en leningen	-480	-479	-481	-479	-479
		Uitzettingen	0	0	0	0	0
	Vlottende activa	Uitzettingen	-2.643	0	0	0	0
		Liquide middelen	-123	0	0	0	0
		Overlopende Activa	-1.795	0	0	0	0
Passiva	Vaste Passiva	Vaste schuld	-776	8.212	14.200	-5.811	-825
		Vlottende passiva	Vlottende schuld	12.568	2.414	-10.000	0
	Overlopende passiva		5.966	7.285	-5.016	955	-3.630
EMU-SALDO			-22.799	-18.390	336	4.376	3.975
EMU-SALDO referentiewaarde			-2.800	-2.800	-2.800	-2.800	-2.800
Verschil EMU-saldo & referentiewaarde			-19.999	-15.590	3.136	7.176	6.775

4. Algemene dekkingsmiddelen

In het overzicht van de algemene dekkingsmiddelen wordt een verantwoording aangegeven op de volgende onderdelen

- Lokale heffingen, waarvan de besteding niet gebonden is
- Algemene uitkeringen
- Dividend
- Saldo van de financieringsfunctie

Algemene dekkingsmiddelen	Raming begrotingsjaar (x 1.000)
Lokale heffingen, waarvan de besteding niet gebonden is	6.239
Algemene uitkeringen	45.060
Dividend	275
Saldo van de financieringsfunctie*	-1.428
Totaal	50.147

- * Het saldo van de financieringsfunctie is het saldo van (a) de betaalde rente (last) over de aangegane leningen en over de aangetrokken middelen in rekening courant en (b) de ontvangen rente (baat) over de uitzettingen.

5. Aanvragen nieuw beleid

In dit hoofdstuk leggen wij de voorstellen voor incidenteel en structureel nieuw beleid aan u voor. In onderstaande tabel + toelichtingen zijn de aanvragen voor incidenteel en structureel nieuw beleid 2021 opgenomen. Voor de voorstellen voor incidenteel nieuw beleid geldt dat indien geen alternatieve dekking is aangegeven we de bedragen ten laste van de ARG1 (Algemene Reserve Grote Investeringen) brengen. Voor de aanvragen voor structureel nieuw beleid geldt dat ze ten laste van het begrotingsresultaat worden gebracht, tenzij anders aangegeven.

Incidenteel nieuw beleid		2021	2022	2023	2024
1	Jongerenraad Tynaarlo	-5.000	-	-	-
2	Veiligheid - BOA's	-75.000	-	-	-
3	Vitaal platteland	-75.000	-	-	-
4	Regionale Energie Strategie (RES)	-40.000	-	-	-
5	Kwaliteitscriteria VTH	-15.000	-	-	-
6	Amendement: Rentepercentage GKB	-12.500	-	-	-
7	Subsidie De Buitenplaats	-50.000	-	-	-
8	Meerjarig duurzaamheidsplan gemeentelijke gebouwen	-215.633	-	-	-
8	Dekking reserve duurzaamheid gebouwen	215.633	-	-	-
	Incidenteel nieuw beleid conform PPN 2021	-272.500	-	-	-
9	Maatregelen COVID-19 t.b.v. verkiezingen	-100.000	-	-	-
10	Toezicht brandveiligheid bestaande bouw	- 50.000	-	-	-
11	Subsidie glasvezel	-90.000	-	-	-
12	Juridische kosten mijnbouw	-25.000	-	-	-
13	Verplaatsing waterscouts	-90.000	-	-	-
14	Motie bruisende kernen	-235.000	-	-	-
15	Maatschappelijk krediet omgevingswet/-visie	-240.000	-	-	-
16	Cultuurcoaches	-30.000	-	-	-
17	Inclusie en VN-panel	-35.000	-	-	-
18	Uitbreiding cultuur	-40.000	-	-	-
19	Maatschappelijke begeleiding nieuwkomers	-10.000	-	-	-
19	Dekking participatiereserve	10.000	-	-	-
20	Programma duurzaamheid	-220.000	-	-	-
21	Preventiefonds	-73.000	-	-	-
	Aanvullend incidenteel beleid begroting 2021	-1.228.000	-	-	-
	Totaal incidenteel nieuw beleid 2021	-1.500.500	-	-	-

Structureel nieuw beleid		2021	2022	2023	2024
22	Visie bibliotheken 2020-2024	-	-99.000	-99.000	-99.000
23	Fusering lokale bibliotheekstichting	-26.028	-26.028	-26.028	-26.028
23	Dekking fusering bibliotheekstichting	26.028	26.028	26.028	26.028
24	Zorg- en veiligheidshuis Drenthe	-11.600	-11.600	-11.600	-11.600
25	Aanschaf ondergronds afvalcontainers	-	-27.708	-27.708	-27.708
25	Dekking ondergrondse afvalcontainers	-	27.708	27.708	27.708
26	Voorziene bouwkosten scholen	-	-130.000	-130.000	-130.000
	Structureel nieuw beleid conform PPN 2021	-11.600	-240.600	-240.600	-240.600
27	Toegang sociaal domein	-261.000	-261.000	-261.000	-261.000
27	Dekking toegang sociaal domein	261.000	261.000	261.000	261.000

Structureel nieuw beleid		2021	2022	2023	2024
28	Padelbanen		-3.694	-3.694	-3.694
28	Dekking investeringsplanning sport & Welzijn		3.694	3.694	3.694
29	Leefbaarheidskrediet Westlaren		-6.110	-6.110	-6.110
29	Dekking leefbaarheidskrediet Westlaren		6.110	6.110	6.110
	Aanvullend structureel beleid begroting 2021	-	-	-	-
	Totaal structureel nieuw beleid	-11.600	-290.600	-290.600	-290.600
30	Omgevingsvisie/-wet	pm	pm	pm	pm

Toelichtingen incidenteel nieuw beleid

1. Jongerenraad Tynaarlo

De gemeenteraad heeft eind 2017 een initiatiefvoorstel vanuit de raad aangenomen om onderzoek te doen op welke wijze jongerenparticipatie of een jongerenraad vorm kan krijgen. In 2018 is hier onderzoek naar gedaan. Vanaf de tweede helft 2018 is de gemeente met het jongerenwerk en een groepje jongeren gestart om gezamenlijk een jongerenraad op te zetten. Het aangevraagde budget betreft een werkbudget voor de jongerenraad.

2. Veiligheid – BOA's

Met dit budget wordt effectieve en flexibele inzet van BOA's gerealiseerd om preventieve, signalerende en handhavende werkzaamheden uit te voeren. Hierbij gaat het om het terugdringen van overlast en criminaliteit, maar ook om de samenwerking met ketenpartners te verbeteren en uit te breiden.

3. Vitaal platteland

Dit budget wordt vooral ingezet als cofinanciering voor initiatieven en projecten van derden, zoals overheden, particulieren, (dorps)belangen en verenigingen. Projecten die zorgen voor een Vitaal Platteland door:

- Behoud en versterking van de kwaliteit van het landschap;
- Een goed en divers ingericht groen openbaar gebied;
- Een positief effect te hebben op een houdbare flora en fauna (Biodiversiteit);
- Versterking van burgerkracht en die de leefbaarheid en saamhorigheid in de dorpen vergroten.

4. Regionale Energie Strategie (RES)

De inzet van de Regionale Energie Strategie (RES) is nodig om overeenstemming te bereiken tussen Rijk en regio's over de inzet voor hernieuwbare elektriciteitsopwekking en duurzame warmteverdeling in onze regio. De inzet bestaat ook uit middelen om onderzoeken uit te kunnen voeren naar bijvoorbeeld de energiepotentie, woningvoorraad, vormen van grootschalige duurzame energie. Ook de afstemming met de inwoners vinden we belangrijk en voor dat proces zijn ook kosten geraamd. Omdat het een nieuw traject is hebben we de kosten geraamd als indicatie voor de komende periode.

5. Kwaliteitscriteria VTH

Er zijn extra wettelijke eisen gesteld aan gemeentelijke organisaties bij de uitvoering van de VTH-taken. Deze eisen hebben betrekking op kwaliteit en kwantiteit. Gemeenten hebben feitelijk de keus om zelf te voldoen aan de eisen, of in samenwerking met andere gemeenten de VTH-taken onder te brengen bij een omgevingsdienst (zoals de RUD). De SDA+N gemeenten hebben besloten om de basistaken bij de RUD te beleggen. We schaffen een programma aan om inzichtelijk te maken en houden waar de organisaties wel of nog niet voldoen aan de eisen. Daarnaast doen we een 0-meting.

6. Amendement: Rentepercentage GKB

Bij de behandeling van de perspectievennota 2019 is een amendement aangenomen waarbij als besispunt is toegevoegd dat voor 2 jaar een budget van € 12.500 beschikbaar wordt gesteld voor het verlagen van het rentepercentage van de Gemeentelijke Kredietbank (GKB) naar maximaal 5% voor de mensen die een inkomen hebben van maximaal 120% van de bijstandsnorm.

7. Subsidie de Buitenplaats

Museum de Buitenplaats is aangemerkt door de provincie als een museum met regionale status. Het museum draagt bij aan de promotie van Drenthe, gemeente Tynaarlo en heeft daarmee ook relatie met recreatie en toerisme. Wij willen meedoen met de provincie die hiervoor middelen beschikbaar stelt. Het museum stelt nu een visie op waarin beschreven wordt op welke manier ze een bijdrage kunnen leveren aan maatschappelijke doelen (aansluiten op veld van vrijwilligers, betrekken dorp en centrum bij activiteiten, inzet van mensen in kader van meedoen en activeren).

8. Duurzaamheidsplanning gemeentelijke gebouwen

Nederland en daarmee ook gemeenten hebben een verduurzamingsopgave. Deze opgave is vastgelegd in verschillende wet- en regelgeving. Denk hierbij aan het activiteitenbesluit, het klimaatakkoord en het verhoging van de normen in het bouwbesluit. Hiertoe hebben wij een 'Meerjaren duurzaamheidsplan gemeentelijke gebouwen 2021-2040' opgesteld. In dit plan is uitgeschreven hoe we per jaar de gemeentelijk gebouwen (verder) willen verduurzamen. Jaarlijks wordt een afweging gemaakt welke plannen we uit willen voeren. In het eerste jaar wordt gestart met het vervangen van lampen voor LED-verlichting. Voor deze investeringen zijn middelen beschikbaar in de reserve 'Duurzaamheid gebouwen'.

9. Maatregelen COVID-19 t.b.v. verkiezingen

In 2021 vinden de verkiezingen voor de Tweede Kamer plaats. Tijdens deze verkiezingen zullen de stembureaus moeten voldoen aan de voorwaarden zoals gesteld door het Rijk in het kader van COVID-19. Dit betekent dat we extra uitgaven moeten doen die niet binnen het bestaande verkiezingsbudget opgevangen kunnen worden. Hierbij valt bijvoorbeeld te denken aan toegankelijkheidsmaatregelen, extra inzet, tenten en ontsmettingsmiddelen. De huidige inschattingen zijn dat de extra kosten € 100.000 bedragen.

10. Toezicht brandveiligheid bestaande bouw

Het is de afgelopen jaren gebleken dat de bouwtoezichtwerkzaamheden en het toezicht op de brandveiligheid voor de bestaande bouw aanvullende aandacht vraagt. Veiligheid is door het college als een essentieel onderwerp. aangeduid. Op dit moment is de verwachting dat een deel van het bouwtoezicht vanaf 2022 in de private sector wordt uitgevoerd. Meer duidelijkheid daarover zal het komende jaar ontstaan. We vragen daarom nu voor één jaar budget om ondersteuning voor toezicht brandveiligheid uit te voeren.

11. Subsidie glasvezel

Door de gemeenteraad is begin 2019 budget beschikbaar gesteld voor de aanleg van glasvezel. Een deel van dit budget, zijnde € 90.000 is beschikbaar gesteld voor een aanvullende subsidie om de legeskosten te vergoeden. De subsidieafwikkeling en de uitkering van de subsidiegelden voor de legeskosten worden niet meer verwacht in 2020, maar begin 2021. Conform de financiële verordening mogen middelen maximaal 1 jaar meegenomen worden. Omdat dit voorstel buiten de termijnen van 1 jaar valt is dit budget vrijgevallen bij de najaarsbrief 2020 en wordt het opnieuw ter beschikking stellen van dit budget in de begroting 2021 ter besluitvorming voorgelegd.

12. Juridische kosten mijnbouw

In verband met lopende en verwachte (beroeps)procedures inzake winningsplannen, schaderegelingen etc. is aanvullende juridische advisering noodzakelijk, hiervoor is incidenteel budget beschikbaar. Een aantal zaken en ontwikkelingen vindt later plaats dan gedacht ten tijde van de extra budgetaanvraag. Zo start najaar 2020 / begin 2021 een beroepsprocedure i.v.m. het winningsplan Nedmag (zout). Het ligt in de rede dat wij als gemeente daarin meedoen. Ook verwachten wij dat de NAM binnenkort strategische keuzes gaat maken rondom gaswinning in deze regio die juridische ondersteuning om deze keuzes te beoordelen etc. noodzakelijk maakt. Ontwikkelingen rondom schadeafhandeling en gelijke rechtsbedeling voor burgers blijft ook een zorgpunt, inhoudelijke juridische bijstand noodzakelijk i.v.m. onderzoek naar de mogelijkheden ligt hierin in de lijn der verwachtingen. Conform de financiële verordening mogen middelen maximaal 1 jaar meegenomen worden. Omdat dit voorstel buiten de termijnen van 1 jaar valt is dit budget vrijgevallen bij de najaarsbrief 2020 en wordt het opnieuw ter beschikking stellen van dit budget in de begroting 2021 ter besluitvorming voorgelegd.

13. Verplaatsing waterscouts

De gemeenteraad heeft in 2017 budget beschikbaar gesteld voor herinrichting van het gebied rondom het surfstrand aan het Zuidlaardermeer naar aanleiding van initiatieven van Waterscouting Nicolaasgroep en Het Drents Landschap. Het proces om te komen tot een herinrichting bestaat uit verschillende acties die over meerdere jaren plaatsvinden. Al bij de aanvraag van het budget was duidelijk dat dit een meerjarig proces zou zijn. Voor de herinrichting moet een planologische procedure worden doorlopen en kosten worden gemaakt voor herinrichting van het terrein. Conform de financiële verordening mogen middelen maximaal 1 jaar meegenomen worden. Omdat dit voorstel buiten de termijnen van 1 jaar valt is dit budget vrijgevalen bij de najaarsbrief 2020 en wordt het opnieuw ter beschikking stellen van dit budget in de begroting 2021 ter besluitvorming voorgelegd.

14. Motie Bruisende kernen

In iedere kern zoeken we ook naar kansen en wensen om het dorp aantrekkelijker te maken met extra geld vanuit de motie bruisende kernen. In Eelde zal de uitvoering van de motie verder worden doorgezet zodra de verlichting aan de hoofdweg wordt aangepakt. Uitvoering daarvan voor Zuidlaren is gekoppeld aan duidelijkheid omtrent de plannen voor het openbaar gebied. Hierbij worden de door jongeren opgehaalde ideeën betrokken. In Vries zijn in samenspraak met tal van verenigingen en stichtingen de bomen op de Brink geknot, gesnoeid en verjongd, daarnaast wordt er een Jeu des Boulesbaan gerealiseerd op de Brink en wordt de Bonifatiuskerk weer aangelicht. Daarmee is uitgevoerd wat is afgesproken. Conform de financiële verordening mogen middelen maximaal 1 jaar meegenomen worden. Omdat dit voorstel buiten de termijnen van 1 jaar valt is het resterende budget vrijgevalen bij de najaarsbrief 2020 en wordt het opnieuw ter beschikking stellen van dit budget in de begroting 2021 ter besluitvorming voorgelegd.

15. Maatschappelijk krediet omgevingswet/-visie

Om verdere stappen te zetten in het vormgeven van de omgevingswet en de implementatie van de omgevingsvisie wordt voorgesteld het maatschappelijk krediet omgevingswet/-visie uit te breiden met een bedrag van € 240.000. Zie voor een verdere inhoudelijke toelichting het hoofdstuk "kredietaanvragen & investeringsplanning".

16. Cultuurcoaches

Om extra inzet te plegen op de verbinding van doelgroepen met cultuur, vergelijkbaar met de inzet van de buurtsportcoaches, wordt voorgesteld om middelen beschikbaar te stellen voor het inzetten van cultuurcoaches.

17. Inclusie: Fysieke toegankelijkheid en VN Panel

Inclusie: Fysieke toegankelijkheid (€ 27.500)

Eén van de onderwerpen op de inclusie-agenda is de fysieke toegankelijkheid. Om bij te dragen aan de visie dat iedereen mee kan doen in de samenleving en te zorgen dat ons beleid in lijn is met het VN-Verdrag, wil de gemeente de toegankelijkheid van openbare gebouwen voor mensen met een beperking verbeteren. We willen dat iedereen in gebouwen in de gemeente kan doen wat hij/zij volgens de bestemming van het gebouw zou moeten kunnen doen. Voor dit budget kunnen aanpassingen in zowel gemeentelijke gebouwen (eenvoudig te realiseren aanpassingen zoals een afscheiding in de banken van een gymzaalkleedkamer, of het aanbrengen van een douchezitje en/of beugels.

VN-Panel (€ 7.500)

Sinds 2014 is in de gemeente Tynaarlo een VN panel actief. In dit panel zitten mensen met een beperking, die vanuit eigen ervaring duidelijk kunnen maken hoe toegankelijkheid in onze gemeente verbeterd kan worden. Met het hier voorgestelde budget kan het VN Panel in 2021 verder werken aan het realiseren van de lokale inclusie-agenda Tynaarlo. Zo maakt het panel de gemeente, bedrijven, organisaties en inwoners zonder beperking duidelijk wat er nodig is, zodat inwoners mét en zonder een beperking dezelfde kansen en mogelijkheden hebben in de samenleving

18. Uitbreiding cultuur

Door het incidenteel verhogen van het hiervoor beschikbare bedrag naar een niveau dat aansluit bij de huidige vraag kunnen projecten en activiteiten op het gebied van cultuur worden gestimuleerd. Daarnaast biedt het ruimte om eenmaal per jaar een groter evenement te ondersteunen voortkomend uit de gedachte van de culturele gemeente.

19. Maatschappelijke begeleiding nieuwkomers

Voorgesteld wordt om het budget voor de maatschappelijke begeleiding van nieuwkomers te verhogen om de extra begeleiding en de uitvoering van het participatieverklaringstraject uit te voeren. Dit kan worden gedekt uit de reserve participatie die hiervoor bestemd is.

20. Programma duurzaamheid

Mobiliteit (€ 170.000)

Eén van de pijlers van het programma duurzaamheid betreft mobiliteit waarin aandacht wordt geschonken aan de wijze waarop de mobiliteit verduurzaamd kan worden. Vanuit deze pijler willen we in 2021 de volgende onderdelen oppakken met als dekking het voorgestelde budget:

1. Nulmeting en analyse duurzame mobiliteit Tynaarlo
2. Verkennen projectmogelijkheden duurzame mobiliteit
3. Stimuleren project deelauto
4. Planontwikkeling verduurzaming eigen wagenpark
5. Ondersteunen acties bewonersinitiatieven
6. Fossielvrije weken Noord-Nederland (voorlichtingscampagne)
7. Mobiliteitsweek (voorlichtingscampagne)

Invasieve plantensoorten (€ 15.000)

Steeds vaker krijgt de gemeente Tynaarlo de vraag hoe wij omgaan met probleemkruiden en invasieve soorten. Een aantal van deze plantensoorten zorgt namelijk voor overlast of brengt schade toe aan de omgeving zoals bijvoorbeeld de bekende Japanse Duizendknoop. Daarnaast vormt een aantal planten een (potentieel) gevaar voor de gezondheid van mens en/of dier. In het beleid dat is geschreven wordt voorgesteld om in te zetten op het voorkomen van verdere verspreiding van deze plantensoorten.

Biodiversiteit (€ 35.000)

Random biodiversiteit is in 2020 beleid geschreven. We willen groene netwerken optimaliseren en nest- en voedselgelegenheden aanleggen waardoor fauna zich kan verplaatsen en overleven. Dit willen we bereiken door de inrichting te optimaliseren en waar nodig aanpassen. Acties zullen o.a. zijn; het aanleggen van wilde bloemenweides, het aanplanten van inheems plantmateriaal, fruitbomen en bloembollen. We willen tevens een aantal beheerwerkzaamheden wijzigen.

21. Preventiefonds

Voorgesteld wordt om het preventiefonds uit te breiden met € 73.000 waar diverse subsidies uit gedekt kunnen worden die voldoen aan onze algemene subsidieverordening. Nadere criteria van dit fonds dienen nog te worden uitgewerkt.

Toelichtingen structureel nieuw beleid

22. Visie bibliotheek 2020-2024

Voorgesteld wordt de opgelegde bezuiniging aan de bibliotheek ongedaan te maken. Om dit mogelijk te maken is een structurele budgetaanvraag benodigd van € 99.000 die hiermee jaarlijks voor de bibliotheek beschikbaar komt. De bibliotheek kan deze inzetten om de transformatie in te kunnen vullen. Dit betekent dat wordt voorgesteld vanaf 2022 jaarlijks een bedrag van € 99.000 ten laste van het begrotingsresultaat te brengen. De jaarschijf 2021 kan nog gedekt worden vanuit de reeds beschikbaar gestelde bestemmingsreserve voor de bibliotheek.

23. Fusering lokale bibliotheekstichting SOBGT in Biblionet Drenthe

De lokale bibliotheekstichting SOBGT Zuidlaren gaat fuseren in Biblionet Drenthe. De eigendommen van deze stichting zijn voor het grootste deel door de gemeente Tynaarlo gesubsidieerd. Conform de contractuele afspraken vervalt het pand de Middenstraat in Zuidlaren aan de gemeente. Voor het onderhouden en het reguliere beheer van het pand is een structureel budget van iets meer dan € 26.000 benodigd. Deze lasten worden gecompenseerd door inkomsten vanuit de verhuur van het pand.

24. Zorg- en veiligheidshuis Drenthe

Sommige problemen van burgers zijn zo complex dat geen oplossing wordt bereikt in de reguliere processen van zorg en veiligheid. De regisseurs van het Zorg- en Veiligheidshuis Drenthe brengen professionals uit de domeinen zorg, veiligheid en gemeente bij elkaar. Zij dragen oplossingen aan voor gecoördineerde acties. Het Zorg- en Veiligheidshuis Drenthe (ZVHD) is in ontwikkeling. In 2019

is een nieuw samenwerkingsconvenant en privacy protocol ondertekend. Ook is een richting geformuleerd om in 2021 en verder tot een andere verdeling van de gemeentelijke bijdrage te komen. Dit leidt tot een extra structurele last van € 11.600.

25. Ondergrondse afvalcontainers

Bij de afvalinzameling wordt gebruik gemaakt van ondergrondse verzamelcontainers. Deze installaties worden sinds 2014 tot volle tevredenheid van inwoners toegepast op diverse locaties in de gemeente Tynaarlo. Er zijn nog een groot aantal locaties waar we deze verzamelcontainers ook willen aanleggen. Om dit te realiseren is een krediet benodigd van € 350.000. De structurele kapitaallasten van dit krediet bedragen (bij een afschrijvingstermijn van 15 jaar) € 27.708. Deze lasten worden binnen het taakveld afval gedekt.

26. Voorziene bouwkosten scholen

In deze begroting nemen we de voorziene bouwkosten van een aantal scholen op die voortkomen uit het Onderwijshuisvestingsprogramma. Op dit moment is nog geen exacte inschatting te geven van de structurele consequenties. Op basis van de huidige inschatting van de extra bouwkosten heeft dit een structurele last van € 130.000 tot gevolg ter dekking van de kapitaallasten. Het Onderwijshuisvestingsprogramma's (OHP) 2020 en 2021 wordt in het najaar van 2020 tezamen aangeboden aan uw raad.

27. Toegang sociaal domein

In 2019 heeft het college een besluit genomen over de ontwikkeling van de toegang in het sociaal domein, waarbij de opdracht is verstrekt aan de gemeentesecretaris/directeur om in de zomer van 2020 te komen tot een formatieraming voor de benodigde expertise voor professionals in het sociaal basisteam. Het voorstel is om de huidige inrichting van de Toegang vanuit de wetten (systeemwereld) los te laten en één (sociaal)basisteam in gemeentedienst te nemen. Dit team heeft brede en éénduidige expertise op onderdelen, zoals vraagverheldering, klantprocessen, resultaatplannen en monitoring en zij houden hun eigen expertise door een nauwe band met de zogenaamde tweede schil. In de tweede schil zitten de experts. De experts zorgen ervoor dat het sociaal basisteam van kennis en vaardigheden wordt voorzien en experts nemen specifieke cases over als dat wenselijk/noodzakelijk is. In het basisteam wordt een klein triageteam verantwoordelijk voor verdelen van nieuwe zaken/cases.

De opdracht is uitgevoerd en dat betekent dat de structureel benodigde middelen hiervoor nu ook structureel vanuit de programmagelden kunnen worden overgeheveld naar bedrijfsvoeringsgelden zodat de functies vanaf 2021 ook daadwerkelijk in eigen dienst kunnen worden uitgevoerd. Per saldo is dit een budgetneutrale wijziging. Na besluitvorming kan de implementatie verder worden vormgegeven.

28. Padelbanen

Tennisvereniging de Marsch heeft een subsidieverzoek ingediend t.b.v. de realisatie van twee padelbanen. Padel is een racketsport die lijkt op tennis. Het aangevraagde budget betreffen de kapitaallasten van deze investering. De dekking hiervoor wordt gevonden binnen de middelen die beschikbaar zijn gesteld voor de investeringsplanning sport en welzijn.

29. Leefbaarheidskrediet Westlaren

Het doel van het leefbaarheidskrediet is om, naast vervanging van verharding en riolering, ook de openbare ruimte rondom de weg toekomstbesteding in te richten (bijv. straatmeubilair, verbetering groen). Het aangevraagde budget betreffen de kapitaallasten van deze investering. De dekking wordt gevonden in het budget 'onderhoud wegen'.

30. Omgevingsvisie/-wet

We bereiden ons voor op de nieuwe omgevingswet. De inwerkingtreding van de wet is uitgesteld naar 1-1-2022. Deze wet leidt tot deregulering in het fysieke domein. De verwachting is dat er minder vergunningen nodig zijn en procedures eenvoudiger en korter worden. Op dit moment is nog geen exact beeld van de structurele effecten als de wet eenmaal in werking is. Daarom wordt op dit moment een pm-post opgenomen.

6. Onvoorzien

In het overzicht van onvoorzien wordt een verantwoording gegeven op het gebruik van het geraamde bedrag voor onvoorzien. De post onvoorzien is als een post in de begroting opgenomen en dient als dekking voor incidentele lasten en structurele lasten voortvloeiend uit nieuw beleid. Onvoorzien wordt verantwoord onder taakveld 0.8: Financiering.

Bestaand beleid is, dat een bedrag van € 32.500 voor incidenteel onvoorzien wordt begroot.

Gedurende het boekjaar worden de stand en het verloop van deze onvoorzien posten iedere twee weken aan de gemeenteraad gerapporteerd, als daar door begrotingswijzigingen aanleiding toe is.

Onvoorzien incidenteel algemeen	€
<i>(kostenplaats 4008300 / 4380100)</i>	
Beschikbaar geraamd 2021	32.500

7. Kredietaanvragen & investeringsplanning

1. Inleiding

Met de kennis die we op dit moment hebben van de verwachte investeringen en werken in de komende jaren, hebben we twee overzichten opgenomen:

- Overzicht van de verwachte investeringen in de periode 2021 – 2024, inclusief de verwachte omvang van de investering.
- Overzicht van de aan te vragen kredieten.

Verwachte investeringen 2021 – 2024

In dit overzicht hebben wij de verwachte investeringen voor de periode 2021 – 2024 opgenomen. Hierbij hebben we het jaar 2021 zo concreet mogelijk benoemd. Voor de jaren 2022 – 2024 hebben we per taakveld de hoofdlijnen in beeld gebracht. Dit overzicht hebben we zo nauwkeurig mogelijk opgesteld met de kennis van dit moment. Op enig moment zou toch kunnen blijken dat een investering noodzakelijk blijkt die nog niet in de investeringsplanning is opgenomen. Mocht deze situatie zich voordoen dan wordt dit alsnog aan uw raad voorgesteld middels de reguliere planning en control producten of, indien nodig, middels een apart voorstel.

Overzicht van de aan te vragen kredieten

In dit overzicht wordt o.a. een opsomming gegeven van de voorgestelde investeringen en de bijbehorende kapitaallasten. In het overzicht 'overzicht aan te vragen kredieten 2021 e.v.' zijn de kredieten opgenomen, waarvoor wij nu, bij het vaststellen van de begroting, aan de gemeenteraad vragen de kredieten beschikbaar te stellen, inclusief de kapitaallasten met bijbehorende dekking. De kapitaallasten komen in principe in het jaar volgend op het beschikbaar stellen van het krediet als last in de begroting, tenzij anders beschreven.

2. Toelichting op het overzicht gevraagde kredieten

Onderstaand is een lijst opgenomen van de aan te vragen kredieten. Voor de meeste kredieten geldt dat deze reeds waren opgenomen in de perspectievennota 2021.

Groen

1. Leefbaarheidskrediet Westlaren

Voor de inrichting van de openbare ruimte in Westlaren wordt voorgesteld een leefbaarheidskrediet beschikbaar te stellen. Het doel van het leefbaarheidskrediet is om, naast vervanging van verharding en riolering, ook de openbare ruimte rondom de weg toekomstbesteding in te richten (bijv. straatmeubilair, verbetering groen). De kredietaanvraag bedraagt € 188.000. De dekking voor de kapitaallasten ad € 6.110 wordt gevonden in het budget 'onderhoud wegen'.

Sport

2. Padelbanen Tennisvereniging De Marsch

Tennisvereniging De Marsch heeft een subsidieverzoek ingediend t.b.v. de realisatie van twee padelbanen. Padel is een racketsport die lijkt op tennis. Het aangevraagde budget betreft de kapitaallasten van deze investering. De investeringskosten voor de gemeente bedragen € 46.667. De bijbehorende kapitaallasten bedragen, op basis van een afschrijvingstermijn van 15 jaar € 3.694. De dekking hiervoor wordt gevonden binnen de middelen die beschikbaar zijn gesteld voor de investeringsplanning sport en welzijn.

Afval

3. Ondergrondse afvalcontainers

Bij de afvalinzameling wordt gebruik gemaakt van ondergrondse verzamelcontainers. Deze installaties worden sinds 2014 tot volle tevredenheid van inwoners toegepast op diverse locaties in de gemeente Tynaarlo. Er zijn nog een groot aantal locaties waar we deze verzamelcontainers ook willen aanleggen. Om dit te realiseren is een krediet benodigd van € 350.000. De structurele kapitaallasten van dit krediet bedragen (bij een afschrijvingstermijn van 15 jaar) € 27.708. Deze lasten worden binnen het taakveld afval gedekt.

Ruimtelijke ordening

4. Aanvullend krediet omgevingswet en afronden omgevingsvisie

Bij de eerste kredietaanvraag voor de invoering van de omgevingswet en de totstandkoming van de omgevingsvisie is aangegeven dat die betrekking had op de 1e fase. Nu is duidelijk geworden wat nodig is om de laatste fase af te kunnen ronden. Dit vereist een aanvullend krediet van € 240.000. Dit bedrag wordt incidenteel onttrokken aan de ARG1.

Duurzaamheid

5. Duurzaamheidsplanning gemeentelijke gebouwen

Nederland en daarmee ook gemeenten hebben een verduurzamingsopgave. Deze opgave is vastgelegd in verschillende wet- en regelgeving. Denk hierbij aan het activiteitenbesluit, het klimaatakkoord en het verhoging van de normen in het bouwbesluit. Hiertoe hebben wij een 'Meerjaren duurzaamheidsplan gemeentelijke gebouwen 2021-2040' opgesteld. In dit plan is uitgeschreven hoe we per jaar de gemeentelijk gebouwen (verder) willen verduurzamen. Jaarlijks wordt een afweging gemaakt welke plannen we uit willen voeren. In het eerste jaar wordt gestart met het vervangen van lampen voor LED-verlichting. Voor deze investeringen zijn middelen beschikbaar in de reserve 'Duurzaamheid gebouwen'.

Overzicht aan te vragen kredieten 2021 (e.v.).												
Taakveld	Omschrijving	Gevraagd krediet	Bijdrage van derden	Type investering	Type krediet	Afschrijvings- termijn (jaren)	Rest-waarde	Kapitaal- last structureel	Kapitaal- last incidenteel	Dekking	Vorming bestemmings- reserve	Bron
Groen												
1 5.2	Sport, cultuur en recreatie	Leefbaarheids krediet Westlaren	188.000	Vervanging	Economisch	50	0%	6.110		Onderhou dsbudget wege	N.v.t.	Investering splanning
Sport												
2 5.2	Sport, cultuur en recreatie	Padelbanen	46.667	Nieuwbouw	Economisch	15	0%	3.694		Investerin gsplannin g sport en welzijn	N.v.t.	Investering splanning
Afval												
3 7.3	Afval	Aanschaf 25 ondergrondse verzamelcon- tainers	350.000	Uitbreiding	Economisch	15	0%	27.708		Taakveld afval	N.v.t.	Investering splanning
Ruimtelijke ordening												
4 8.1	Ruimte- lijke ordening	Aanvullend krediet omgevingswet en afronden omgevings- visie	240.000	n.v.t.	Maatschap- pelijk				240.000	ARGI	Reeds aanwezig	Inc. nw beleid
Duurzaamheid												
5	Divers	Duurzaamheid splanning gemeentelijke gebouwen	196.000	Vervanging	Economisch	15	0%		215.633	Reserve 'Duurzaa mheid gebouwen	Ja	Investering splanning

Investeringsplanning 2021 - 2024

Taakveld	Omschrijving	Investering 2021	Investering 2022	Investering 2023	Investering 2024	Krediet reeds beschikbaar
Accommodatiebeleid (scholenbouw en sportvoorzieningen)						
<i>Onderwijshuisvesting en sportvoorziening in Zuidlaren</i>						
<i>Jonglaren</i>						
4.2	Onderwijshuisvesting		1.209.684			Ja
4.2	Onderwijshuisvesting		121.507			Ja
4.2	Onderwijshuisvesting			187.104		Ja
2.1	Verkeer en vervoer			150.000		Ja
<i>De Lichtkring</i>						
4.2	Onderwijshuisvesting	911.802				Ja
4.2	Onderwijshuisvesting	79.393				Ja
4.2	Onderwijshuisvesting		356.815			Ja
2.1	Verkeer en vervoer		100.000			Ja
<i>De Schuthoek</i>						
4.2	Onderwijshuisvesting		811.325			Ja
4.2	Onderwijshuisvesting			233.531		Ja
2.1	Verkeer en vervoer			100.000		Ja
<i>De Tol</i>						
4.2	Onderwijshuisvesting	1.453.192				Ja
4.2	Onderwijshuisvesting	219.144				Ja
4.2	Onderwijshuisvesting		520.287			Ja
2.1	Verkeer en vervoer		200.000			Ja
<i>Schuilingsoord</i>						
4.2	Onderwijshuisvesting	1.839.731				Ja
4.2	Onderwijshuisvesting	296.481				Ja
4.2	Onderwijshuisvesting	621.783				Ja
2.1	Verkeer en vervoer	200.000				Ja

Investeringsplanning 2021 - 2024						
Taakveld	Omschrijving	Investering 2021	Investering 2022	Investering 2023	Investering 2024	Krediet reeds beschikbaar
<i>De Zuidwester</i>						
4.2	Onderwijshuisvesting	(Ver)nieuwbouw de Zuidwester	1.019.371			Ja
4.2	Onderwijshuisvesting	(Ver)nieuwbouw flexibele schil de Zuidwester	93.894			Ja
4.2	Onderwijshuisvesting	Sloop, asbestverwijdering en boekwaarde de Zuidwester	99.536			Ja
2.1	Verkeer en vervoer	Infrastructurele werken bij (ver)nieuwbouw de Zuidwester	150.000			Ja
<i>Het Stroomdal</i>						
4.2	Onderwijshuisvesting	Sloop, asbestverwijdering en boekwaarde het Stroomdal	96.286			Ja
2.1	Verkeer en vervoer	Infrastructurele werken bij (ver)nieuwbouw het Stroomdal	125.000			Ja
5.2	Sport	Nieuwbouw enkele sporthal en Metahal Wenackers, incl. duurzaamheidsmaatregelen	4.537.711			Ja
5.2	Sport	Nieuwbouw enkele gymzaal Centrum Zuidlaren, incl. duurzaamheidsmaatregelen		809.858		Ja
5.2	Sport	Sloop, asbestverwijdering en boekwaarde Goudenregenlaan	75.000			Ja
5.2	Sport	Sloop, asbestverwijdering en boekwaarde Ludinge	75.000			Ja
5.2	Sport	Sloop, asbestverwijdering en boekwaarde de Zwet	230.799			Ja
Welzijn en sportvoorzieningen						
5.2	Sport Samenkracht/ burgerparticipatie	Padelbanen tennisvereniging De Marsch	46.667			Aanvraag ligt voor
6.1		Sloop Dorpshuis Ludinge			75.000	Ja
Riolering in combinatie met wegconstructies						
7.2	Riolering	Vervanging gemalen hoofdgemalen		94.000		Ja
7.2	Riolering	Hoofdweg Eelde	2.910.000			Ja
Ondergrondse containers						
7.3	Afval	Aanschaf 25 ondergrondse verzamelcontainers	350.000			Aanvraag ligt voor

Investeringsplanning 2021 - 2024

Taakveld		Omschrijving	Investering 2021	Investering 2022	Investering 2023	Investering 2024	Krediet reeds beschikbaar
Openbare verlichting							
2.1	Verkeer en vervoer	Vervangen lantaarnpalen	452.744	535.825			Ja
Duurzaamheidsaanpassingen							
Div	Diverse taakvelden	Duurzaamheidsplanning gemeentelijke gebouwen	196.000				Aanvraag ligt voor
Overig							
Div	Diverse taakvelden	Leefbaarheidskrediet Westlaren	188.000				Aanvraag ligt voor
8.1	Ruimtelijke ordening	Aanvullend krediet omgevingswet en afronden omgevingsvisie	240.000				Aanvraag ligt voor
FWK-plan							
Fietspaden							
2.1	Verkeer en vervoer	Hoofdweg Eelde - Paterswolde	960.000				Ja
Wegen							
2.1	Verkeer en vervoer	Hoofdweg Eelde - Paterswolde	1.500.000				Ja

8. Subsidieplafonds 2021

Volgens de Algemene Subsidieverordening (Asv) van gemeente Tynaarlo kan de raad voor een bepaalde uitvoeringsregeling een subsidieplafond instellen. Een subsidieplafond kan wenselijk zijn om te voorkomen dat we meer subsidie moeten verstrekken dan er middelen beschikbaar zijn. Met het instemmen met deze begroting, stemt de gemeenteraad dus ook in met de voorgestelde subsidieplafonds.

Ook moet bij de vaststelling van een subsidieplafond worden aangegeven op welke wijze het beschikbare bedrag wordt verdeeld. De wijze van verdeling vindt plaats conform de vastgestelde bijbehorende uitvoeringsregelingen (op volgorde van binnenkomst).

Na het instemmen met deze begroting moeten de subsidieplafonds gepubliceerd worden op elektronische gemeentepagina (www.officielebekendmakingen.nl).

Subsidieplafonds 2021

	Plafond 2021	Plafond 2020
Uitvoeringsregeling kunst & cultuur		
Subsidies kunst & cultuur*	50.786	50.627
Uitvoeringsregeling maatschappelijke activiteiten		
Projecten preventie	6.210	11.597
Activiteiten internationale bewustwording	6.243	11.243
Subsidies maatschappelijke ondersteuning	31.892	-
Uitvoeringsregeling sport		
Subsidiëring aan verenigingen	10.000	16.926
Uitvoeringsregeling ondersteuning bewonersinitiatieven duurzaamheid		
Investeren in een duurzame leefomgeving	9.000	9.000
Uitvoeringsregeling Leefbaarheidsfonds		
Subsidies Leefbaarheidsfonds	15.575	15.345
Algemene subsidieverordening		
Subsidies respijtzorg mantelzorgers	33.000	-
Subsidies preventiefonds	100.000	-
Stimuleringsregeling vergroten toegankelijkheid		
Subsidies toegankelijkheid	20.000	20.000

* De subsidieplafonds zijn vastgesteld op basis van de subsidiebudgetten die in de begroting 2021 ter vaststelling aan de gemeenteraad zijn voorgelegd. Mochten er nog wijzigingen volgen bij deze vaststelling, dan wordt het subsidieplafond in overeenstemming aangepast.

9. Reserves en voorzieningen

9.1 Inleiding

In deze paragraaf wordt een geactualiseerd beeld van de reserves en voorzieningen gegeven naar de stand van 1 januari 2021. In bijlage 2 bij deze begroting is een overzicht opgenomen van de incidentele en structurele onttrekkingen en toevoegingen aan reserves.

9.2 Wettelijk kader

Het wettelijk kader is neergelegd in het BBV (Besluit Begroting en Verantwoording). Het gemeentelijk beleid is opgenomen in de Nota Reserves en Voorzieningen 2020 en de Financiële verordening gemeente Tynaarlo 2020.

9.3 Omvang van de reserves en voorzieningen per 1 januari 2021

Totaaloverzicht

De reservepositie per 1-1-2021 wordt als volgt gecompriëerd weergegeven:

Reserves en voorzieningen	Stand per 1 januari 2021
Arca	8.184.868
Argi	4.642.308
Bestemmingsreserves (totaal)*	36.114.665
Totaal reserves	48.941.841
Voorzieningen (totaal)	22.186.929
Totaal Reserves en voorzieningen	71.128.770

* Exclusief reservemutaties uit de Najaarsbrief 2020

Algemene reserve calamiteiten (Arca)

De Arca dient als weerstandsvermogen voor de opvang van de gevolgen van calamiteiten en risico's. In de nota weerstandsvermogen 2014 (raad 28 oktober 2014) is dit beleid verwoord. Per 31 december 2021 is de stand, wat in de Arca beschikbaar is voor risicoafdekking, € 7.974.000.

Hieronder is het verloop van de Arca voor de komende jaren opgenomen:

Geprognostiseerd verloop van de Arca van 1-1-2020 t/m 31-12-2024					
	2020	2021	2022	2023	2024
Stand op 1 januari	7.897.396	8.184.868	8.184.868	8.184.868	8.184.868
Toevoeging vanuit ARGi t.b.v. afdekking risico's	287.472				
Stand op 31 december	8.184.868	8.184.868	8.184.868	8.184.868	8.184.868
Geormerkte gelden					
Geormerkte gelden grondbedrijf	210.868	210.868	210.868	210.868	210.868
Saldo geormerkte gelden	210.868	210.868	210.868	210.868	210.868
Beschikbaar voor risicoafdekking	7.974.000	7.974.000	7.974.000	7.974.000	7.974.000

Algemene reserve grote investeringen (Argi)

De Argi is bedoeld als:

- Buffer voor opvang van risico's. Dit betekent een onderdeel van het weerstandsvermogen;
- Buffer voor de opvang van tegenvallers in de lopende exploitatie (voor- en najaarsnota en jaarrekening);
- Basis voor het genereren van renteopbrengsten t.b.v. de dekking van incidenteel nieuw beleid;
- Goed rentmeesterschap t.b.v. de toekomst/nieuw bestuur in 2022;
- Budget voor het realiseren van wensen.

Geprognostiseerd verloop van de Argi van 1-1-2020 t/m 31-12-2024

	2020	2021	2022	2023	2024
Stand op 1 januari	5.508.825	4.642.308	3.995.034	4.915.908	5.854.618
<i>Begrotingswijzigingen</i>					
Nr 8. 2019 Resultaat voorjaarsbrief 2019	-30.185				
Incidenteel nieuw beleid (Begroting 2020)	-1.125.725				
Nr 1. Slopen en afboeken 't Punthoes en Bladergroenschool	-1.017.000				
Nr 3. Resultaatsbestemming JR2019	4.857.000				
Nr 4. Resultaat voorjaarsbrief 2020	-204.000	-129.000	-10.000		
Nr 4. Vrijval br. decentralisaties sociaal domein	6.334				
Nr 4a. Dotatie aan BR. Het Stroomdal flexibele schil	-89.305				
Nr 4a. Dotatie aan BR. Tijdelijke huisvesting Veenvlinder	-137.064				
Kapitaallasten dekking uit Argi	-2.806	-13.051	-12.895	-10.250	-10.125
	2.257.249	-142.051	-22.895	-10.250	-10.125
<i>Thema: Accommodatiebeleid</i>	700.000	433.605	147.109	96.539	113.987
<i>Thema: Beheer en onderhoud wegen</i>	421.444	310.728	310.728	310.728	310.728
<i>Toevoeging vrijval kapitaallasten algemeen</i>	244.600	387.479	485.932	582.666	664.005
Subtotaal themaboekje en activabeleid	1.366.044	1.131.812	943.769	989.933	1.088.720
Stand op 31 december	9.132.118	5.632.069	4.915.908	5.895.591	6.933.213

Verwachtingen mutaties Argi	2020	2021	2022	2023	2024
Verwachte mutaties 2020 en verder					
Thema: Accommodatiebeleid Zuidlaren	-2.436.695				
Resultaten grondexploitaties	pm	pm	pm	pm	pm
Incidenteel nieuw beleid PPN 2021		-272.500			
Resultaat najaarsbrief 2020 (excl. sociaal domein)	1.631.000				
Tekort sociaal domein 2020	-2.800.000				
Vormen voorziening pensioenen wethouders	-2.160.000				
Vrijval reserves i.v.m. doorrekening kap.last	1.145.457				
Vrijval reserves grondexploitaties, digitaliseren milieuvergunningen en De Inloop	417.900				
Toevoeging ARCA i.v.m. afdekking risico's	-287.472				
Incidenteel nieuw beleid begroting		-1.228.000			

Verwachtingen mutaties Argi	2020	2021	2022	2023	2024
2021					
Onttrekking i.v.m. negatief begrotingsresultaat		-136.535		-40.973	
Verwachte mutaties	-4.489.810	-1.637.035	-	-40.973	-

Verwachte stand ultimo	4.642.308	3.995.034	4.915.908	5.854.618	6.933.213
-------------------------------	------------------	------------------	------------------	------------------	------------------

De Argi is de reserve die wordt gebruikt in directe relatie met de exploitatie. Incidentele meevallers die gedurende het jaar ontstaan worden toegevoegd aan deze reserve en incidentele tegenvallers worden onttrokken. Per 1 januari 2021 is de verwachte stand van de Argi € 4.642.308. De financiële ruimte in de Argi bepaalt de ruimte die beschikbaar is voor de invulling van incidenteel nieuw beleid. Hierbij dient ook rekening te worden gehouden met de weerstandsratio. Het college streeft naar een risicoafdekking van minimaal 100%.

Bestemmingsreserves

In bijlage 2 van deze begroting is een overzicht opgenomen van de bestemmingsreserves.

Paragrafen

10. Financiering

Inleiding

Deze paragraaf behandelt onderwerpen die behoren tot het treasurybeleid van onze gemeente. Treasury kan worden omschreven als het inzichtelijk hebben van de in- en uitgaande geldstromen en de beheersing van de hieraan verbonden risico's en het rapporteren hierover. De uitvoering van de treasuryfunctie dient op een prudente wijze de publieke taak en vindt plaats binnen de wettelijke kaders, zoals die in de wet Fido (Financiering decentrale overheden) zijn vastgelegd. In deze wet staan transparantie en risicobeheersing centraal.

Algemene ontwikkelingen

Liquiditeitenplanning

Aan de hand van de voorliggende begroting stellen we de meerjarige liquiditeitsplanning bij, waarin dan ook de investeringsplanning en het nieuwe beleid uit deze begroting wordt meegenomen. Dit inzicht is nodig om de financieringsbehoefte zo goed mogelijk te kunnen bepalen.

Renteverwachtingen

De rente op de geld- en kapitaalmarkt wordt voornamelijk bepaald door het beleid van de Europese Centrale Bank (ECB). Naast het beleid van de ECB zijn ook andere macro-economische effecten van belang voor de renteontwikkeling. Zoals de COVID-19 pandemie en de aanstaande verliezingen in de Verenigde Staten. Maar bijvoorbeeld ook de uittreding van het Verenigd Koninkrijk uit de Europese Unie en de handelsoorlog kan een effect hebben op de rente.

De rentemarkt wordt vaak opgedeeld in de geldmarkt (geldmarktrente) en de kapitaalmarkt (kapitaalmarktrente). Hierbij wordt onder de geldmarktrente de korte rente verstaan en onder de kapitaalmarktrente de lange rente (met een looptijd vanaf 2 jaar).

Korte rente

De geldmarktrentes zijn na een flinke toename tijdens het begin van de COVID-19 pandemie in Nederland weer teruggezakt naar de lage pre-COVID-19 niveaus.

De Europese Centrale Bank (ECB) houdt normaal de rentes laag om de inflatie en economische groei aan te wakkeren. Ze proberen momenteel bestedingen te stimuleren en te voorkomen dat de inflatie te ver daalt door de huidige COVID-19 pandemie. De rentes worden voorlopig niet verhoogd, aangezien de nadruk voorlig ligt op het ondersteunen van de economie.

De verwachting is dat de korte rentes op het huidige niveau blijven.

Lange rente

Lange tijd zijn de rentes verlaagd door historische lage kapitaalmarktrentes en concurrentie tussen geldverstrekkers. De marktsituatie is heel anders geworden door de COVID-19 pandemie.

Veel economieën zijn aan het herstellen van een krimp of zitten daar nog in. Het aantal nieuwe COVID-19 besmettingen loopt weer op. De verwachting is dat ook de Nederlandse Economie dit jaar zal krimpen. Overheden maken grote schulden om financieel bij te springen. De grote vraag naar geld zorgt voor stijgende kapitaalmarktrentes. Door het opkopen van obligaties door de ECB en de bereidheid van Europese lidstaten om elkaar te ondersteunen, remmen ze deze stijging.

De verwachting is dat de lange rentes op het huidige niveau blijven.

Op grond hiervan is bij het opstellen van de begroting 2021 uitgegaan van dezelfde rentepercentages als bij de begroting van 2020. Er is rekening gehouden met een kort geld rente van 1% en van 2% voor lang geld rente. De verwachting is dat binnen deze percentages de meerjarig benodigde financieringsmiddelen kunnen worden aangetrokken.

Treasurybeheer

Renterisicobeheer

In de wet Fido is een kasgeldlimiet en een renterisiconorm gegeven om de invloed van (externe) rentewijzigingen op de financiële resultaten van de gemeente te beperken.

Kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet is opgenomen om een grens te stellen aan de korte financiering. Dit is financiering met een looptijd van één jaar en korter.

De kasgeldlimiet wordt berekend als een percentage (8,5%) van het totaal van de jaarbegroting van de gemeente bij aanvang van het jaar. Voor 2021 zijn de jaarlasten, voor mutaties met reserves, begroot op 78 miljoen.

Berekening kasgeldlimiet Begroting 2021

Begrotingstotaal € 78.000.000

Vastgesteld % 8,5%

Kasgeldlimiet € 6.630.000

We verwachten in 2021 binnen de kasgeldlimiet te blijven. Indien de kasgeldlimiet gedurende 3 kwartalen wordt overschreden, zal een langlopende lening moeten worden aangetrokken. Hieronder wordt een prognose gegeven voor de kasgeldlimiet per kwartaal.

Bedragen X 1.000		1e kw 2021	2e kw 2021	3e kw 2021	4e kw 2021
1	saldo vlottende passiva	14.000	14.000	14.000	14.000
2	saldo vlottende activa	8.000	8.000	8.000	8.000
3	Verschil (2-1)	-6.000	-6.000	-6.000	-6.000
4	Toegestane kasgeldlimiet	6.630	6.630	6.630	6.630
	ruimte (4-3)	630	630	630	630

Renterisiconorm

De renterisiconorm heeft tot doel het beheersen van de renterisico's op de vaste schuld (schuld met een rente typische looptijd van één jaar of langer) door o.a. het aanbrengen van spreiding in de looptijden in de leningenportefeuille. De gemeente loopt risico als nieuwe leningen worden aangetrokken, of als een renteherziening van toepassing is. De norm wordt berekend door een in de uitvoeringsregeling Fido vastgesteld rente-percentages van 20% te vermenigvuldigen met het begrotingstotaal.

In de volgende tabel wordt het renterisico voor de komende vier jaren bepaald, terwijl de renterisiconorm betrekking heeft op het jaar 2021.

Renterisico	2021	2022	2023	2024
Renteherziening	0	0	0	0
Betaalde aflossingen	788.000	799.000	5.812.000	12.825.000
Renterisico	788.000	799.000	5.812.000	12.825.000
Renterisiconorm:				
Begrotingstotaal per 1-1	78.000.000			
Door ministerie vastgesteld percentage	20%			
Renterisiconorm	15.600.000			
Onverschuldigd	14.812.000			

Uit bovenstaande tabel blijkt dat onze gemeente voor 2021 binnen de renterisiconorm blijft.

Kredietrisicobeheer

De kredietrisico's doen zich voor bij de verstrekte geldleningen. In onderstaande tabel is aangegeven aan welke risicogroep leningen zijn verstrekt en welke zeker-heden zijn overeengekomen.

Risicogroep	Met/zonder hypothecaire zekerheid	Restantschuld X € 1.000,--	%
Stichting Eelder Woningbouw	Zonder	6 069	84,2
Sport en overig	Zonder	881	12,2
Lening Glasvezel	Zonder	258	3,6
Totaal		7.208	100,0

Gemeentefinanciering

Schatkistbankieren

In februari 2013 heeft het kabinet het voorstel 'Wijziging van de wet financiering decentrale overheden (Fido) in verband met het rentedragend aanhouden van liquide middelen in 's Rijks schatkist' bij de Tweede Kamer ingediend. Het wetsvoorstel verplicht alle decentrale overheden om hun overtollige liquide middelen aan te houden in de schatkist. Het woord 'overtollig' verwijst naar alle middelen die decentrale overheden niet onmiddellijk nodig hebben voor de publieke taak. Geld en vermogen mogen niet langer bij bijvoorbeeld banken buiten de schatkist worden aangehouden. Dagelijks wordt het saldo op de bankrekeningen boven de € 500.000 afgestort naar de schatkist. Daardoor blijft de Gemeente Tynaarlo altijd onder het drempelbedrag.

De hoogte van het drempelbedrag is afhankelijk van de financiële omvang van een decentrale overheid, afgemeten aan de omvang van de begroting (dezelfde maatstaf die ook wordt gebruikt voor de berekening van de kasgeldlimiet). De drempel is nu gelijk aan 0,75% van het begrotingstotaal. Voor de Gemeente Tynaarlo geldt voor 2021 een drempel van € 585.000.

Financiering

De financiering van gemeentelijke activiteiten is gebaseerd op integrale financiering. De totale financieringsbehoefte van de gemeente is de graadmeter. Bij de huidige renteontwikkeling wordt eerst de ruimte die de kasgeldlimiet geeft optimaal benut om kort geld aan te trekken voor o.a. voorfinanciering van investeringen. Het moment van consolidatie van kort geld naar lang geld hangt onder meer af van de renteontwikkelingen op de korte en lange termijn en de ruimte binnen de kasgeldlimiet.

De looptijd van de geldlening wordt bepaald door de aard van de te financieren investeringen, de resterende looptijd van de bestaande leningen en de te betalen rentepercentages bij de verschillende termijnen van de leningen. Bij het aantrekken van geldleningen wordt bij tenminste 2 financiële instellingen een offerte gevraagd.

Relatiebeheer

Het totale betalingsverkeer vindt plaats via een drietal banken, zijnde Bank Nederlandse Gemeenten (BNG), Rabobank en ABN AMRO Bank. Het betalingsverkeer tussen het rijk en de gemeente en de betalingen aan derden vindt geheel plaats via de BNG.

Saldi- en Kasbeheer

Elke dag worden de saldi van bankrekeningen geraadpleegd en indien nodig worden de saldi van de overige rekeningen afgeroomd ten gunste van de BNG rekening.

Daarnaast wordt debet-saldi bij de BNG weggewerkt middels het aantrekken van kasgeld. Uitgangspunt daarbij is het minimaliseren van de rentekosten en het maximaliseren van de rente-opbrengsten. Geldkassen worden aangetroffen bij de afdeling Publiekszaken, de sporthalen en bij de Zuidlaardermarkt. De gemeente voert een actief debiteuren- en crediteurenbeheer, gericht op het snel incasseren van vorderingen en een correct betalingsgedrag door het betalen op de uiterste vervaldag.

Informatievoorziening

In de jaarrekening wordt verslag gedaan van de treasuryfunctie.

De in deze Financieringsparagraaf aangehouden indeling zal hierbij worden aangehouden.

Toerekening van rente

Onderstaande overzicht geeft aan hoe het saldo van betaalde rente over externe financiering en ontvangen rente over externe financiering wordt toegerekend aan de grondexploitaties en de taakvelden.

<u>Geen rente over het eigen vermogen</u>		
Renteschema (x 1.000)		
Externe rentelasten over korte en lange financiering	€	1.449.501
Externe rentebaten	€	-13.686
Totaal door te rekenen externe rente	€	1.435.815
Rente die aan grondexploitaties moet worden doorberekend	€	-149.663
Rente van projectfinanciering die aan het betreffende taakveld toegerekend moet worden	€	-302.747
Rentebaat van doorverstrekte leningen indien daarvoor een specifieke lening is aangetrokken	€	302.747
	€	-149.663
Saldo door te rekenen externe rente	€	1.286.152
Rente over eigen vermogen	€	-
Rente over voorzieningen	€	-
	€	-
De aan taakvelden toe te rekenen rente	€	1.286.152
De werkelijk aan taakvelden toegerekende rente	€	1.397.204
Rente resultaat op taakveld treasury	€	-111.052

Bestaande opgenomen geldleningen

Hieronder is een overzicht opgenomen van de leningen die bij het opstellen van de begroting 2021 al waren opgenomen.

Staat van opgenomen geldleningen per 31 december 2021										
Oorspronkelijk bedrag van de geldlening	Datum raadsbesluit	Lening nummer	O S R	Jaar van laatste aflossing	Rente percentage	Restantbedrag van de geldlening per 1/1/2021	Opgenomen geldleningen 2021	Rente 2021	Aflossing 2021	Restantbedrag van de geldlening per 31/12/2021
FINANCIERING ALGEMEEN										
794.115	27-07-93	BNG 80897	s	2033	2.620	415.137		10.582	27.216	387.921
15.000.000	B&W25-02-03	BNG 96734	s	2053	4.860	13.247.053		636.834	160.137	13.086.916
4.000.000	B&W29-11-05	BNG101002	s	2030	3.820	1.600.000		60.216	160.000	1.440.000
777.434		BNG 400090747		2029	5.940	630.292	0	34.835	54.985	575.307
20.571.549	Totaal					15.892.483		742.467	402.338	15.490.145
FINANCIERING WONINGBOUW										
11.560.187	B&W25-07-06	BNG 102047	s	2036	5.110	6.069.098		302.747	385.340	5.683.758
11.560.187	Totaal					6.069.098	0	302.747	385.340	5.683.758
FINANCIERING GRONDEXPLOITATIE										
6.000.000		bng 40108818		2024	2.750	6.000.000		165.000	0	6.000.000
6.000.000		bng.40109497		2024	1.290	6.000.000		77.400	0	6.000.000
5.000.000		bng 40112077		2028	990	5.000.000		49.500	0	5.000.000
5.000.000		bng 40112076		2023	290	5.000.000		14.499	0	5.000.000
5.000.000				2026	-150	5.000.000		-7.500	0	5.000.000
5.000.000				2029	90	5.000.000		4.500	0	5.000.000
32.000.000	Totaal					32.000.000	0	303.400	0	32.000.000
64.131.737	ALGHEEEL TOTAAL					53.961.581	0	1.348.614	787.678	53.173.903

11. Lokale heffingen

Inleiding

Deze paragraaf gaat over de gemeentelijke belastingen, retributies/bestemmingsheffingen en het kwijtscheldingsbeleid.

De lokale heffingen zijn, naast de doeluitkeringen van het Rijk en de algemene uitkering uit het Gemeentefonds, een belangrijke bron van inkomsten. De lokale heffingen vallen in twee groepen uiteen: belastingen en retributies/bestemmingsheffingen.

Belastingen

Kenmerkend aan belastingen is dat er geen direct aanwijsbare tegenprestatie tegenover staat. Met andere woorden: de inwoner draagt bij aan de algemene middelen van de gemeente, waaruit een gedeelte van de uitgaven wordt betaald.

Retributies en bestemmingsheffingen

Bij retributies en bestemmingsheffingen is wel sprake van een directe relatie tussen de heffing en de gemeentelijke taak. De geraamde opbrengsten mogen niet hoger zijn dan de geraamde kosten voor de uitoefening van de taak van de gemeente. Voorbeelden van retributies zijn: leges, marktgelden, standplaatsgelden, begraafrechten en voor een deel van de gemeente, reinigingsrecht. Voorbeelden van bestemmingsheffingen zijn: de rioolheffing en de afvalstoffenheffing.

Besluit begroting en verantwoording

Het Besluit begroting en verantwoording (BBV) stelt eisen aan de inrichting van de paragraaf lokale heffingen. In het BBV is opgenomen dat wordt ingegaan op:

1. de geraamde inkomsten;
2. het beleid ten aanzien van de lokale heffingen;
3. een overzicht op hoofdlijnen van de diverse heffingen, waarin inzichtelijk wordt gemaakt hoe bij de berekening van tarieven van heffingen, die hoogstens kostendekkend mogen zijn, wordt bewerkstelligd dat de geraamde baten de ter zake geraamde lasten niet overschrijden, wat de beleidsuitgangspunten zijn die ten grondslag liggen aan deze berekeningen en hoe deze uitgangspunten bij de tariefstelling worden gehanteerd;
4. een aanduiding van de lokale lastendruk;
5. een beschrijving van het kwijtscheldingsbeleid.

Met de informatie in deze paragraaf wordt voldaan aan de eisen in het BBV.

Inkomsten

Omschrijving	Geraamde inkomsten 2021
OZB woningen	€ 4.384.143
OZB niet-woningen	€ 1.371.120
Afvalstoffenheffing	€ 2.597.370
Rioolheffing	€ 2.755.191
Forensenbelasting	€ 67.162
Toeristenbelasting	€ 416.732
Begraafrechten (lijkbezorgingsrechten)	€ 437.971
Omgevingsvergunningen	€ 1.113.045

Beleidsuitgangspunten

In het collegeakkoord “Samen, open en duurzaam” zijn de hoofdlijnen van het beleid voor 2018 tot en met 2022 uiteengezet. In het akkoord staat: “Wij zullen terughoudendheid betrachten als het gaat om een stijging van de lokale lastendruk gedurende de komende bestuursperiode. De onroerendezaakbelasting (ozb), de afvalstoffenheffing en de rioolheffing bepalen de lokale lastendruk voor de inwoners van de gemeente. Voor de afvalstoffenheffing en de rioolheffing gaan we uit van kostendekkende tarieven. Voor wat de onroerende zaakbelasting betreft, gaan we uit van de gebruikelijke trendmatige aanpassing.”

Met de perspectievennota 2021 zijn de volgende uitgangspunten voor 2021 vastgesteld:

Omschrijving	Uitgangspunt 2021 en verder:
OZB tarief woningen	Trendmatige aanpassing van 2%
OZB tarief eigenaar niet-woning	Trendmatige aanpassing van 2%
OZB tarief gebruiker niet-woning	Trendmatige aanpassing van 2%
Toeristenbelasting	Voor 2021 en 2022 € 1,20, aan de hand van advies Recreatieschap
Forensenbelasting	Trendmatige aanpassing van 2%
Afvalstoffenheffing	Kostendekkend, met eventueel inzet voorziening
Rioolheffing	Kostendekkend, met eventueel inzet voorziening
Lijkbezorgingsrechten	Tarieven indexeren conform reguliere prijsindexatie van gemeentelijke begroting.
Leges	Toewerken naar kostendekkend, consistent met voorgaande jaren, niet-gemaximeerde, niet-kostendekkende tarieven verhogen met 5%.

Bron: perspectievennota 2021

Onroerende zaakbelasting

De onroerendezaakbelasting is de belasting die inwoners betalen over hun eigen woning of over het bedrijfspand dat men huurt of bezit. De belasting geldt ook voor panden in aanbouw en voor (onbebouwde) grond. De inkomsten uit de onroerendezaakbelasting gaan naar de algemene middelen van de gemeente en kunnen voor verschillende doeleinden gebruikt worden.

Aanvullende stijging OZB-inkomsten

In de perspectievennota 2021 is het volgende vastgesteld “Mocht de financiële situatie daarom vragen, naar aanleiding van nieuw verkregen inzichten en informatie dan kunnen de opgenomen kaders, zoals bijvoorbeeld het OZB-percentage, opnieuw worden overwogen.” Voor de inkomsten van de onroerende zaakbelasting wordt voorgesteld om het uitgangspunt te wijzigen. Het voorstel is om een aanvullende verhoging van 5% van de inkomsten door te voeren. Dit is nodig om de begroting van de gemeente sluitend te krijgen. Dit brengt een extra opbrengst met zich mee van circa € 260.000.

Amendement Omtzigt

Op basis van het amendement-Omtzigt hebben gemeenten sinds 1 januari 2019 de vrijheid voor sportaccommodaties, dorpshuizen en andere 'instellingen van sociaal belang' het “OZB-tarief woningen” toe te passen, in plaats van het hogere “OZB-tarief niet-woningen (bedrijfspanden)”.

Er is nog steeds geen duidelijkheid over reikwijdte van het amendement. De VNG adviseert haar leden te wachten met toepassing van de mogelijkheden, totdat er duidelijkheid is. Het amendement verplicht gemeenten niet om voor instellingen van sociaal belang het woningtarief toe te passen. Gemeenten mogen dat zelf bepalen. Wij wachten op de uitkomst van het overleg tussen het Rijk en de VNG.

Omzetting van inhoud naar gebruiksoppervlakte voor waarden woningen

Uiterlijk op 1 januari 2022 moeten alle WOZ-taxaties van woningen gebaseerd zijn op de gebruiksoppervlakte in plaats van op bruto inhoud. Hiervoor moet een deel van het woningbestand, vanuit de bouwdoSSIERS volgens de NEN2580, nagerekend worden. De omzetting wordt voor ons uitgevoerd door SDA belastingen.

Vergelijking onroerend zaakbelasting gemeenten in Drenthe (op basis van tarieven voor 2020)

Gemeente	Gemiddelde WOZ waarde woningen € (2019)	OZB tarief woningen %	OZB tarief eigenaren niet-woningen %	OZB tarief gebruiker niet-woningen %
Aa en Hunze	246.000	0,1191	0,2068	0,1112
Assen	184.000	0,1765	0,4180	0,3377
Borger-Odoorn	193.000	0,2133	0,2133	0,1619
Coevorden	197.000	0,1797	0,2023	0,1686
Emmen	163.000	0,1854	0,3252	0,2646
Hoogeveen	177.000	0,1641	0,2924	0,2216
Meppel	200.000	0,1270	0,3480	0,2760
Midden-Drenthe	212.000	0,1102	0,2134	0,1710
Noordenveld	238.000	0,1076	0,1076	0,1294
Tynaarlo	269.000	0,1069	0,1581	0,1070
Westerveld	263.000	0,1020	0,1784	0,1233
De Wolden	264.000	0,1096	0,1720	0,1459
Drenthe gemiddeld	217.000	0,1535	0,2708	0,2149

Bron: www.waarstaatjegemeente.nl

Leges en heffingen

Onder de naam retributies heft de gemeente tarieven voor diverse vormen van gemeentelijke dienstverlening. Bij retributies is sprake van een directe relatie tussen de heffing en de gemeentelijke taak. De geraamde opbrengsten mogen niet hoger zijn dan de geraamde kosten voor het uitvoeren van de taak. Belastingplichtig is de aanvrager van de dienst, dan wel degene voor wie de dienst is verleend.

Bij bestemmingsheffingen is de relatie tussen dienst en heffing minder strak. Voor het verwerken van afval geldt bijvoorbeeld: al wordt geen afval aangeboden, toch moet de afvalstoffenheffing worden betaald.

Gemeenten moeten bij het bepalen van hun kostendekkende heffingen voldoen aan het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV). Van belang is dat het gaat om ramingen van de baten en lasten ten tijde van het vaststellen van de verordeningen. Kruissubsidiëring tussen de verschillende belastbare feiten in de belastingverordeningen is mogelijk. Het is mogelijk dat de gemeenteraad een bepaald tarief hoger vast stelt dan de gemeentelijke kosten, om daarmee een ander tarief bewust lager te houden dan de gemeentelijke kosten. Een aldus bepaalde tariefstelling mag volgens de wetgever echter niet in strijd komen met algemene rechtsbeginselen en evenmin mag er sprake zijn van een willekeurige of onredelijke heffing.

Legesverordening

Het uitgangspunt is dat de tarieven voor de gemeentelijke dienstverlening kostendekkend zijn. De tarieven worden gecorrigeerd voor inflatie, tenzij dit leidt tot meer dan 100% kostendekking. Verder zijn er tarieven (veelal burgerzaken) die wettelijk zijn gemaximeerd.

De bij de Legesverordening behorende Tarieventabel bestaat uit 3 titels. Titel 1 omvat de algemene dienstverlening zoals de burgerlijke stand, reisdocumenten, rijbewijzen, opvragen van gegevens uit de basisregistraties of van stukken uit het gemeentearchief. Titel 2 heeft betrekking op de omgevingsvergunningen. Titel 3 bestaat uit vergunningen die onder de werking van de Europese Dienstenrichtlijn vallen, zoals drank- en horecaverunningen, evenementen, standplaatsen en registratie kinderopvang. Voor de diensten, die onder de Europese Dienstenrichtlijn vallen, geldt dat ze per hoofdstuk niet meer dan kostendekkend mogen zijn.

De kostendekkendheid van de totale Legesverordening is 86,50%. Onderstaand een overzicht van de kostendekking van de verordening en de daarbij behorende titels:

Totale legesverordening	Taakveld	Overhead	Totale kosten	Opbrengsten	Kostendekking
	€ 1.355.834	€ 627.824	€ 1.983.658	€ 1.715.786	86,50%

Titel 1

Per hoofdstuk in titel 1 van de tarieventabel is sprake van de volgende mate van kostendekking:

Titel 1 Algemene dienstverlening	Taakveld	Overhead	Totale kosten	Opbrengsten	Kostendekking
Burgerlijke stand	€ 63.772	€ 45.223	€ 108.995	€ 68.211	62,58%
Reisdocumenten	€ 192.728	€ 35.856	€ 228.584	€ 157.712	69,00%
Rijbewijzen	€ 160.613	€ 54.473	€ 215.086	€ 157.363	73,16%
Basisregistratie personen	€ 20.236	€ 6.758	€ 26.994	€ 14.399	53,34%
Overige publiekszaken	€ 14.474	€ 2.535	€ 17.009	€ 9.846	57,89%
Gemeentearchief	€ 46	€ 38	€ 84	€ 63	75,00%
Muziek- en collectevergunningen	€ 544	€ 448	€ 992	€ 351	35,38%
Kansspelen	€ 1.290	€ 1.062	€ 2.352	€ 1.840	78,23%
Telecommunicatie	€ 15.855	€ 5.318	€ 21.173	€ 20.501	96,83%
Verkeer en vervoer	€ 14.537	€ 6.649	€ 21.186	€ 9.023	42,59%
	€ 484.095	€ 158.360	€ 642.455	€ 439.309	68,38%

Titel 2

Bij de omgevingsvergunningen (titel 2) is sprake van de volgende mate van kostendekking:

Titel 2 Leefomgeving	Taakveld	Overhead	Totale kosten	Opbrengsten	Kostendekking
Omgevingsvergunning	€ 807.010	€ 436.213	€ 1.243.223	€ 1.211.663	97,46%
Bestemmingswijzigingen	€ 13.554	€ 5.723	€ 19.277	€ 19.007	98,60%
Makelaarsinformatie	€ 1.684	€ 1.271	€ 2.955	€ 2.883	97,56%
	€ 822.248	€ 443.207	€ 1.265.455	€ 1.233.553	97,48%

De heffingsmaatstaf bouwsom geeft naar onze mening een goede verdeling van de kosten over de aanvragers. Door het hanteren van een percentage van de bouwsom dragen de grote projecten naar verhouding meer bij aan de opbrengsten dan de kleine projecten. Op deze wijze vindt kruissubsidiering plaats tussen de grote projecten en de kleine verbouwingen. Dat wil zeggen voor de kleine verbouwingen worden niet alle door de gemeente gemaakte kosten doorberekend aan de aanvrager, de grote projecten brengen daarentegen minder kosten met zich mee dan worden doorberekend.

Titel 3

Ten aanzien van titel 3 van de tarieventabel is ten slotte sprake van de volgende mate van kostendekking:

Titel 3 Dienstenrichtlijn	Taakveld	Overhead	Totale kosten	Opbrengsten	Kostendekking
Horeca	€ 8.657	€ 7.123	€ 15.780	€ 15.203	96,34%
Organiseren evenementen	€ 17.685	€ 14.551	€ 32.236	€ 12.772	39,62%
Landelijk Register Kinderopvang	€ 23.149	€ 4.583	€ 27.732	€ 14.949	53,91%
	€ 49.491	€ 26.257	€ 75.748	€ 42.924	56,67%

Volgens de Europese Diensten Richtlijn (EDR) mogen de baten per hoofdstuk niet hoger zijn dan de lasten. Wij voldoen hieraan.

Begraafrechten (lijkbezorgingsrechten)

Het oppervlakte van de begraafplaatsen bestaat voor 28% uit graven voor onbepaalde tijd. In de op 11 juni 2019 door de gemeenteraad vastgestelde notitie "Begraven in Tynaarlo" is voorgesteld 28% van de lasten te corrigeren voor graven met rechten voor onbepaalde tijd. Dit percentage wordt iedere vier jaar herijkt.

Na de correctie bedragen de lasten € 474.029 en de baten € 369.610 (inclusief mutatie voorziening), waarmee de kostendekkendheid in 2021 uitkomt op 78% :

BEGRAAFRECHTEN								
	Totale lasten	Overhead	Correctie 28%	Eind totaal lasten	Opbrengsten rechten	Inzet voorziening	Overige opbrengsten	Kosten dekking
Begraafrechten	444.193	214.180	-184.344	474.029	437.971	-70.061	1.700	78%

Rioolheffing

Vanwege het uitstellen van investeringen wordt op basis van kostendekkendheid voor 2021 voorgesteld het tarief voor de rioolheffing niet te wijzigen. Huishoudens betalen € 165,87 per jaar. Dit levert onderstaand beeld op:

RIOOLHEFFING							
	Totale lasten	Overhead	BCF BTW	Opbrengsten heffing	Eind totaal lasten	Overige opbrengsten	Kosten dekking
Rioolheffing	2.153.392	355.522	273.169	2.755.191	2.782.083	26.892	100%

De rioolheffing is 100% kostendekkend met inzet van de voorziening riolering voor een bedrag van € 422.758.

Afvalstoffenheffing

Het beleid rond de inzameling van huishoudelijk afval is geëvalueerd. De milieudoelen rond afvalscheiding worden ruimschoots gehaald. Er wordt minder restafval aangeleverd dan voorzien. Dit is een mooi resultaat, maar zorgt wel voor minder inkomsten voor de gemeente. Dit betekent dat we de voorziening reiniging hebben ingezet om kostendekkend te blijven. Voor 2021 worden de volgende tarieven voorgesteld:

Inzameling huishoudelijk restafval:

- Kilotarief € 0,18 per kilo
- Aanbiedtarief € 3 per keer
- Vastrecht € 110 - € 10 korting = € 100

Ondergrondse containers:

- Kleine inworp (in een bak van 30 liter) € 0,54 per keer
- Grote inworp (in een bak van 60 liter) € 1,08 per keer
- Vastrecht € 110 - € 10 korting = € 100

Rolcontainers:

- Kilotarief € 0,18 per kilo
- Vastrecht € 110 - € 10 korting = € 100

Milieustraat:

- Kilotarief € 0,18 per kilo

Voor de rolcontainers wordt geen aanbiedtarief in rekening gebracht. Dit vanwege het feit dat de aanbieders in deze containers niet kunnen differentiëren in hun aanbodgedrag. Het restafval en de GFT fractie kunnen niet gescheiden worden aangeboden.

AFVALSTOFFENHEFFING							
	Totale lasten	Overhead	BCF BTW	Opbrengsten heffing	Eind totaal lasten	Overige opbrengsten	Kosten dekking
Afvalstoffenheffing	2.245.019	383.453	328.057	2.597.370	2.956.529	359.159	100%

De afvalstoffenheffing is 100% kostendekkend met inzet van de voorziening reiniging voor een bedrag van € 207.760.

Vergelijking woonlasten in de gemeenten in de provincie Drenthe

Heffingen en woonlasten **meerpersoonshuishoudens** 2020 op basis van de gemiddelde woningwaarde

Gemeente	Afvalstoffenheffing €	Rioolheffing €	Woonlasten €
Aa en Hunze	216	168	695
Assen	223	147	716
Borger-Odoorn	215	229	881
Coevorden	288	197	862
Emmen	302	172	796
Hoogeveen	287	147	742
Meppel	202	174	649
Midden-Drenthe	237	239	724
Noordenveld	202	256	735
Tynaarlo	177	166	647
Westerveld	190	209	683
De Wolden	233	230	768
Drenthe gemiddeld	246	184	748

Bron: www.waarstaatjegemeente.nl

Heffingen en woonlasten **éénpersoonshuishoudens** 2020 op basis van de gemiddelde woningwaarde

Gemeente	Afvalstoffenheffing €	Rioolheffing €	Woonlasten €
Aa en Hunze	163	168	642
Assen	153	147	646
Borger-Odoorn	165	229	831
Coevorden	239	197	813
Emmen	268	172	762
Hoogeveen	204	147	659
Meppel	202	174	649
Midden-Drenthe	192	239	679
Noordenveld	161	256	693
Tynaarlo	132	166	601
Westerveld	108	209	601
De Wolden	184	207	695
Drenthe gemiddeld	196	183	697

Bron: www.waarstaatjegemeente.nl

Uit bovenstaande vergelijking kan worden afgeleid dat de woonlasten in de gemeente Tynaarlo tot de laagste in Drenthe behoren.

Kwijtscheldingsbeleid

Belastingplichtigen aan de gemeente Tynaarlo met een minimuminkomen kunnen kwijtschelding van gemeentelijke afvalstoffenheffing en rioolheffing aanvragen. Ook wordt de onroerend zaakbelasting kwijtgescholden. Door het vervallen van de gebruikersbelasting voor woningen, komt dit laatste maar in een beperkt aantal gevallen voor.

Kwijtschelding afvalstoffenheffing

Geschat wordt dat in 2021 voor € 50.000 aan afvalstoffenheffing wordt kwijtgescholden.

Kwijtschelding rioolheffing

Geschat wordt dat in 2021 voor € 60.000 aan rioolheffing wordt kwijtgescholden.

Kwijtschelding onroerende zaakbelasting

Geschat wordt dat in 2021 voor € 200 aan OZB wordt kwijtgescholden.

12. Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Bij het opstellen van de begroting en jaarrekening dienen de voorzienbare en kwantificeerbare risico's zo goed mogelijk in beeld te worden gebracht.

In de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing dient ten minste te worden opgenomen:

- Inventarisatie van de weerstandscapaciteit;
- Inventarisatie van de risico's;
- Het beleid omtrent de weerstandscapaciteit en de risico's;
- Een kengetal voor de: netto schuldquote, netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen, solvabiliteitsratio, grondexploitatie, structurele exploitatieruimte en belastingcapaciteit;
- Een beoordeling van de onderlinge verhouding tussen de kengetallen in relatie tot de financiële positie.

Beleid over weerstandsvermogen: weerstandscapaciteit en de risico's

De raad heeft op 28 oktober 2014 de nota weerstandsvermogen en risicomanagement vastgesteld. De paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing bij deze begroting, is een actualisatie van het inzicht dat in de jaarrekening 2019 is opgenomen.

De uitkomst van de actualisatie geeft een verhouding tussen de geïnventariseerde risico's en de beschikbare weerstandscapaciteit. Dit is gebaseerd op de inzichten die bij het opstellen van de begroting beschikbaar zijn. Beleid is dat als deze verhouding, uitgedrukt in een ratio lager dan 0,8 en daarmee "onvoldoende" is, er voorstellen voor herstel worden aangeboden.

Conform advies van de accountant richten we ons in de paragraaf weerstandsvermogen op de risico's na correctie met een omvang groter dan € 250.000. De kleinere risico's tellen wel mee voor de totale risico-omvang, maar zijn niet meer toegelicht. Hiermee komt de focus meer te liggen op de risico's die grote gevolgen kunnen hebben voor onze gemeente. De kleinere risico's zijn benoemd en worden intern beoordeeld en besproken.

Voor veel voorzienbare risico's worden beheersmaatregelen getroffen om het effect van het optreden van een risico zo klein of voorspelbaar mogelijk te maken. De bruto risico's worden door het treffen van maatregelen daarom kleinere, zogenaamde "netto risico's". Deze "netto risico's" dienen door het weerstandsvermogen volgens de eerder genoemde verhouding opgevangen te kunnen worden.

Weerstandscapaciteit (begroting 2021)

De weerstandscapaciteit bestaat uit de middelen en mogelijkheden waarover de gemeente beschikt om niet begrote kosten te dekken.

Deze weerstandscapaciteit bestaat uit een tweetal elementen:

- 1) Weerstandscapaciteit in de exploitatiesfeer
 - onvoorzien incidenteel en structureel;
- 2) onbenutte belastingcapaciteit
- 3) Weerstandscapaciteit in de vermogenssfeer
 - algemene reserve calamiteiten;
 - algemene reserve grote investeringen;
 - reserve inkomensfunctie.

Tabel Weerstandscapaciteit Tynaarlo (bedragen in duizenden euro's)
(standen op basis van inzichten 01.09.2020)

Weerstandscapaciteit exploitatie (x € 1.000)

Onvoorzien		
Onvoorzien incidenteel	33	
Onbenutte belastingcapaciteit *1		
OZB tot normtarief (artikel 12)m\	3.286	
Totaal weerstandscapaciteit exploitatie		3.319

Weerstandscapaciteit vermogen (31-12-2021)

Algemene Reserve Calamiteiten *2	7.974	
Algemene Reserve Grote investeringen	3.995	
Totaal weerstandscapaciteit vermogen		11.969
Totale weerstandscapaciteit		15.288

*1 Het bedrag aan onbenutte belastingcapaciteit is berekend op basis van de tarieven OZB 2020 en de laatst bekende WOZ-waarde afgezet tegen het zogenaamde artikel-12-tarief verminderd met de voorgestelde verhoging aan OZB inkomsten van € 260.000 (dit is een verhoging van 5% extra).

*2 Het betreft hier de stand van de algemene reserve calamiteiten exclusief de geormerkte gelden die in deze reserve zitten (€ 211.000).

Beoordeling omvang van de risico's

Hoe komen we tot de benodigde weerstandscapaciteit?

Bij iedere begroting en jaarrekening actualiseren wij de risico's. We gaan na of er nieuwe risico's zijn bijgekomen en/of risico's vervallen. Van de risico's die we lopen vindt een inschatting plaats van de omvang en van de kans dat het risico zich voordoet. Bij het bepalen van de omvang is ook van belang of het om een structureel risico gaat of een incidenteel risico. Afhankelijk van de mogelijkheden om de risico's te beheersen vindt vervolgens een correctie naar beneden plaats. Alle risico's na correctie tellen wij op. Dat totaal is de benodigde weerstandscapaciteit.

De risicobeoordeling is gebaseerd op de inzichten die in het najaar van 2020 beschikbaar zijn en al gedane berekeningen bij het opstellen van de jaarrekening 2019. Voor de grondexploitaties maken we jaarlijks een actuele exploitatie opzet, die wordt voorzien van een risicoanalyse, conform het BBV. De informatie die uit deze risicoanalyse per grondexploitatie komt, bevat specifieke informatie per complex en past daardoor minder in de standaardmethode.

Toelichting op risico's (na demping door beheersmaatregelen) groter dan € 250.000

Grondexploitaties € 1.430.000
(risico inschatting is ongewijzigd tov jaarrekening 2019, voorjaar 2020)

Wij hanteren een methode van risicobeoordeling binnen grondexploitaties. Vanwege de nieuwe winstnemingsmethodiek (PoC-methode) worden winsten uit grondexploitaties eerder genomen. Deze wijziging heeft ook gevolgen voor onze systematiek voor het bepalen van de risico's. De risico's worden nu gesplitst in project gerelateerde risico's en macro economische risico's. De macro economische risico's dienen te worden afgedekt ten laste van het weerstandvermogen en project gerelateerde risico's worden betrokken bij de tussentijdse winstnemingen. Deze risicoanalyse is uitgevoerd met dezelfde opzet als de risicoanalyse van vorig jaar. De risicoanalyse is uitgevoerd in de vorm van een Monte-Carlo simulatie. Alle zes grondexploitaties zijn hierin meegenomen.

Het macro-economisch risico is berekend op € 2,85 miljoen. Conform ons beleid ten aanzien van het bepalen van de risico's (Nota Grondbeleid) dient de helft (€ 1,43 miljoen) van deze berekende risico's daadwerkelijk te worden afgedekt binnen het weerstandsvermogen.

Aanvullende bijdrage aan GR-en en samenwerkingsverbanden € 630.000
(risico inschatting ongewijzigd t.o.v. jaarrekening 2019, voorjaar 2020)

Het is voorstelbaar en waarschijnlijk dat wij aanvullende bijdragen aan GR-en en samenwerkingsverbanden moeten voldoen. Het monitoren van GR-en en samenwerkingsverbanden is een belangrijk instrument om tijdig afwijkingen te signaleren en waar mogelijk bij te sturen. De uitkomsten uit de ontwikkelingen/kaderbrieven van de GR-en zijn verwerkt in de (meerjaren)begroting. De financiële risico's t.a.v. GR-en en samenwerkingsverbanden beperken zich daarmee uitsluitend tot de financiële consequenties van eventuele incidenten die zich kunnen voordoen.

Decentralisaties sociale domein € 2.085.000
(risico inschatting verlaagd t.o.v. jaarrekening 2019, voorjaar 2020)

Er kunnen verschillen ontstaan als gevolg "open einde regelingen", waardoor een toename van het aantal inwoners of de noodzaak voor duurdere zorg leidt tot hogere uitgaven. Ondanks dat we meer inzicht hebben gekregen, zijn de kosten van met name de jeugdzorg in 2019, veel nadeliger dan gedacht. De omvang van de risico's zijn niet direct en volledig te beïnvloeden, omdat veel indicaties en verwijzingen via huisartsen gaan. Hier geldt nadrukkelijk niet, wie bepaalt, betaalt. Ook zit er een structureel effect in deze kosten. Na het opstellen van de jaarrekening 2019 zijn de tekorten in de loop van 2020 verder opgelopen tot 3,3 miljoen structureel. In deze begroting 2021 is een maatregelenpakket geactualiseerd dat voor 1,6 miljoen risicovrij kan worden ingeboekt. Per saldo dalen dan de risico's.

Gevolgen van een lokale ramp € 250.000
(risico inschatting ongewijzigd t.o.v. jaarrekening 2019, voorjaar 2020)

De kans op een lokale ramp is klein, maar kan wel grote gevolgen hebben. Het risico na correctie is niet gewijzigd en blijft € 250.000. Overigens is dit een zo specifiek en vaak uniek risico dat de daadwerkelijke omvang veel groter kan zijn en dat in die situaties bezien moet en kan worden of ook op landelijke fondsen of steun gerekend kan worden.

Accommodatiebeleid € 420.000
(risico inschatting is ongewijzigd t.o.v. jaarrekening 2019, voorjaar 2020)

Op 8 december 2015 is het accommodatiebeleid vastgesteld met daarbij een sluitend dekkingsplan. Bij de uitvoering van het accommodatiebeleid behoren vanzelfsprekend de risico's die te maken hebben met de bouw van scholen en sportaccommodaties. Omdat de scholen onder de verantwoordelijkheid van schoolbesturen worden gebouwd, door afspraken over de normbedragen en doordat in het dekkingsplan een buffer is opgenomen om risico's op te vangen is het risico als laag beoordeeld. We hebben rekening gehouden met de stijging van de normbedragen en bouwkosten in de afgelopen jaren.

Inmiddels is de uitvoering in Vries, Tynaarlo en Eelde/Paterswolde afgerond. Voor Zuidlaren wordt in 2020 een geactualiseerd plan opgeleverd, waarbij de verwachting is dat uitvoering hiervan binnen de beschikbare middelen uit het originele dekkingsplan kunnen worden uitgevoerd. Bij het accommodatiebeleid gaat het echter om grote bedragen en is niet uit te sluiten dat zich vroeg of laat nieuwe risico's voordoen, zeker omdat aanbestedingen nog niet hebben plaatsgevonden. Om die reden is dezelfde risico inschatting aangehouden zoals opgenomen in de jaarrekening 2019.

Herverdeling gemeentefonds € 1.267.000
(risico is nieuw toegevoegd)

De aangekondigde herverdeling van het gemeentefonds zal leiden tot een extra last van maximaal 60 euro per inwoner, in ons geval tot een maximaal herverdeeffect van 2 miljoen euro, structureel per jaar. Met de kennis van nu, zal dat trapsgewijs worden ingevoerd, verdeeld over 4 jaarschijven. Het risico is derhalve bepaald op 1.267.000 euro.

*Risico's door rentewijzigingen : € 108.000
(risico inschatting is verlaagd t.o.v. jaarrekening 2019, voorjaar 2020)*

De rente is momenteel erg laag en, de mogelijkheid om aan het grondbedrijf het risico van stijgende rentes af te dekken door een opslag op de betaalde rente te berekenen, zijn, door de BBV eisen die in 2016 zijn aangepast, verminderd. Daarom is voor de Algemene dienst het risico toegenomen dat een rentestijging leidt tot extra (niet door te berekenen) kosten. Met de huidige omvang van de boekwaarde van het grondbedrijf van ca € 10,8 miljoen is het effect van een rentestijging van 1% al ca 108.000 euro. Overigens geldt dit risico voor maximaal 1 jaar, omdat bij het opstellen van de jaarlijkse grondexploitatie steeds met de dan actuele werkelijke rente kan worden gerekend. Gezien het feit dat de omvang van het risico nu onder de rapportage grens zakt, wordt dit risico hier nu voor de laatste keer opgenomen. Het renterisico is onderdeel geworden van de tabel met optelling van kleinere risico's.

*Schade ten gevolgen datalekken en cyber risico's € 450.000
(risico inschatting ongewijzigd t.o.v. jaarrekening 2019, voorjaar 2020)*

Datalekken

Een relatief nieuw risico is de aansprakelijkheid die gemeenten hebben als het gaat om het beheer van (persoons) gegevens. De wet Datalekken is per 1 januari 2016 ingegaan. Vanuit de Wet Algemene Verordening Persoonsgegevens (AVG), ingegaan op 1 mei 2018, kunnen door de Autoriteit persoonsgegevens forse boetes worden opgelegd als persoonsgegevens "op straat komen te liggen". Om dat te beheersen worden intern de standaarden van de BIG, de Baseline Informatiebeveiliging Gemeenten, gehanteerd. Het risico van datalekken kan leiden tot omvangrijke boetes.

Cyber risico's

Het kan gaan om schades door operationele systeemstoringen, maar ook om verlies van data, aansprakelijkheid en cybercrime door hacking, systeemintbraak, gegevensdiefstal en DDoS-aanvallen. Financiële gevolgen daarvan kunnen bijvoorbeeld extra kosten voor herstel, aansprakelijkheid en boetes zijn.

Samen met de functionarissen voor Informatiebeveiliging en Privacy worden de risico's en de beheersmaatregelen telkens tegen elkaar afgewogen.

*Covid-19 virus – Het Coronavirus € P.M.
(Risico is nieuw toegevoegd)*

De uitbraak van COVID-19 (Corona) eind februari 2020 heeft een enorme impact op ons allemaal. De wereldwijde pandemie leidt tot ongekende omstandigheden. Voor de aanpak van COVID-19 kijken wij wat we, aanvullend op de landelijk maatregelen van het Rijk, kunnen doen. Dit raakt veel beleidsterreinen van onze organisatie.

Onderstaand volgt een – niet-limitatieve - opsomming van een aantal gevolgen voor onze gemeente:

- Lagere opbrengsten, bijvoorbeeld toeristenbelasting en leges i.v.m. het afgelasten van evenementen.
- Minder inkomsten door uitstel en kwijtschelding van gemeentelijke belastingen en heffingen.
- Minder aanvragen omgevingsvergunningen en daardoor minder legesopbrengsten.
- Lagere huurinkomsten gemeentelijke gebouwen doordat verenigingen en instellingen de huren niet kunnen blijven betalen doordat hun exploitatie is verslechterd of omdat de eigen inkomsten achter blijven.
- Geen volledige financiële compensatie vanuit het Rijk voor uitvoering van Rijksmaatregelen dan wel risico dat op onderdelen geen (volledige) financiële compensatie zal plaatsvinden vanuit het Rijk en sprake is van cruciale voorzieningen.
- Meerkosten jeugdhulp en Wmo.
- Stijging kosten inkomensvoorzieningen.
- Vertraging van werkzaamheden en overige ontwikkelingen waarmee besparingen zijn beoogd.
- Gewijzigde bedrijfsvoering, thuiswerken lijkt een meer structurele vorm aan te gaan nemen.

De effecten hiervan zijn op dit moment onmogelijk in te schatten. Op moment van schrijven van deze begroting is de tweede golf van het coronavirus zich snel aan het verspreiden. Het is nu onmogelijk om de effecten te kwantificeren en te voorspellen voor 2021.

We streven naar een zo adequaat mogelijke uitvoering van de landelijke en lokale maatregelen en naar zoveel mogelijk continuïteit van de reguliere werkzaamheden en van noodzakelijke (digitale) besluitvorming en hebben daarvoor de nodige interne maatregelen genomen.

Het is reëel te veronderstellen dat de huidige situatie van invloed is op een aantal van de geïnventariseerde risico's in deze weerstandsparagraaf. Dit zou bijvoorbeeld kunnen gelden voor de risico's m.b.t. de gemeenschappelijke regelingen (Verbonden Partijen) en de kosten in het sociaal domein. Voor de andere risico's zal de impact naar verwachting beperkt zijn. Gelet op de hoogte van het beschikbare weerstandsvermogen, zijn deze risico's op te vangen binnen het beschikbare weerstandsvermogen.

Omvang weerstandsvermogen

De omvang van het weerstandsvermogen wordt uitgedrukt in een ratio. Ratio's kunnen beschouwd worden als indicatie.

De ratio voor het weerstandsvermogen wordt aldus berekend:

$$\text{Ratio van het weerstandsvermogen} = \frac{\text{Beschikbare weerstandscapaciteit}}{\text{Benodigde weerstandscapaciteit}} \text{ oftewel: } \frac{15.288.000}{7.974.000}$$

De ratio van het weerstandsvermogen is 192%.

Het verloop van het weerstandsvermogen ziet er als volgt uit:

Verloop weerstandsvermogen Bedragen in € 1.000	B 2019	JR 2019	B 2020	B 2021	B 2022	B 2023	B 2024
Stand Argi op 31-12	3.254	5.509	998	3.995	4.916	5.855	6.933
Stand Arca op 31-12	7.687	7.687	7.687	7.974	7.974	7.974	7.974
Onvoorzien incidenteel	33	0	33	33	33	33	33
Onbenutte belastingcapaciteit	3.635	3.565	3.565	3.286	3.286	3.286	3.286
Weerstandscapaciteit	14.609	16.761	12.282	15.288	16.209	17.148	18.226
Benodigde capaciteit	8.011	7.259	5.794	7.974	7.974	7.974	7.974
Ratio	182%	231%	212%	192%	203%	215%	229%
Ratio excl. onb. Belastingcap.	137%	182%	150%	151%	162%	174%	187%

Het weerstandsvermogen in deze begroting heeft een ratio van 192%. In deze berekening is het risico m.b.t. Covid-19 virus als 'p.m.' opgenomen en telt daardoor dus niet mee. Inbegrepen in deze berekeningsmethodiek is het meetellen van de onbenutte belastingcapaciteit, zijnde 3,3 miljoen euro, terwijl de totale OZB opbrengsten in de huidige situatie ongeveer 5,8 miljoen bedraagt. Concreet gaat het dan dus om een verhoging van OZB van 57%. Het effectueren van deze ruimte is bovendien niet op korte termijn te realiseren. De ratio weerstandsvermogen zonder rekening te houden met de onbenutte belastingcapaciteit bedraagt 151%.

De ratio's en kengetallen geven een sterk fluctuerend beeld tussen begrotingen en jaarrekeningen, hetgeen te verklaren is uit de grote verschillen tussen bijvoorbeeld de begroting 2020, waarbij wel gerekend is met een geplande onttrekking uit de reserves van bijna 6 miljoen, terwijl nog geen rekening is gehouden met overschotten en winstnemingen vanuit de grondexploitaties die gedurende het jaar aan de reserves worden toegevoegd.

Feitelijk teert de gemeente fors in op het weerstandsvermogen, kijkend naar het verloop tussen de jaarrekening 2019, en de begroting 2021, afnemend van 16,7 miljoen naar 15,2 miljoen, ondanks de forse winstnemingen uit het grondbedrijf.

De netto schuldquote neemt licht af. Van 131% in 2020 tot 125% in de voorliggende jaarrekening. Dit percentage weerspiegelt het niveau van de gemeentelijke schulden ten opzichte van de eigen middelen en geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie. Onder de 100% wordt beoordeeld als voldoende, boven de 130% als onvoldoende.

Nog niet inbegrepen zijn de ontwikkelingen in de omgevingsvisie, uitvoering van plannen voor het centrum van Zuidlaren en de voortdurende tekorten in het Sociaal domein. Onze weerstandscapaciteit zal daardoor nog verder afnemen. Tenslotte nemen de mogelijkheden om extra inkomsten te genereren steeds verder af. Gelet op de afrondende fase van de grotere woningbouw grondexploitaties, de bouwkostenstijgingen ca. is de verwachting dat de inkomsten uit grondexploitaties na 2022 nagenoeg zullen eindigen. Dat is terug te zien uit het kengetal grondexploitaties, maar ook beschreven in de paragraaf grondbeleid.

*Naast de grotere risico's zoals eerder in deze paragraaf benoemd, is er ook nog een bedrag meegenomen voor kleinere risico's (< € 250.000). Samen zijn dit ongeveer een 20-tal risico's die zijn ingeschat op € 1,4 miljoen.

Tot slot zien we ons ook geconfronteerd met risico's die we nog niet gekwantificeerd hebben maar die mogelijk wel financiële gevolgen met zich meebrengen. juridische procedures die lopen zoals het entree gebied Ter Borch en het centrum van Eelde (RVG) zijn een (groot) risico met (zoals het nu lijkt) structurele gevolgen.

Kengetallen

We zijn verplicht tot het opnemen van een zestal kengetallen in de paragraaf weerstandsvermogen en deze kengetallen te beoordelen. In onderstaande tabel staan de kengetallen:

Kengetallen	B 2019	JR 2019	B 2020	B 2021	B 2022	B 2023	B 2024
Netto schuldquote	94%	69%	131%	125%	122%	115%	108%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	82%	61%	123%	118%	115%	109%	102%
Solvabiliteitsratio	39%	42%	26%	29%	29%	30%	30%
Structurele exploitatieruimte	1%	0%	1%	2%	2%	2%	3%
Grondexploitaties	28%	18%	14%	11%	8%	5%	4%
Belastingcapaciteit	85%	85%	85%	88%	88%	88%	88%

Netto schuldquote

Een goed kengetal om de hoogte van de schuld te beoordelen is de netto schuld als aandeel van de baten; de netto schuldquote. Om goed inzicht te verkrijgen in hoeverre er sprake is van doorlenen wordt de netto schuldquote weergegeven zonder en met correctie voor verstrekte leningen. In de VNG-handreiking "Houdbare Gemeentefinanciën" is aangegeven dat wanneer de schuld lager is dan het begrotingstotaal (<100%) dit als voldoende kan worden bestempeld en boven de 130% als onvoldoende. Onze netto schuldquote valt in de categorie voldoende. Door de enorme investeringen in het accommodatiebeleid, het centrumplan Zuidlaren, wegen, fietspaden en riool is de verwachting dat de benodigde financiering gaat toenemen en dat de netto schuldquote onvoldoende wordt. Of dat daadwerkelijk gaat gebeuren is vooral ook afhankelijk van de snelheid waarmee de investeringen worden uitgevoerd.

Solvabiliteitsratio

De solvabiliteitsratio wordt berekend door het eigen vermogen te delen door het balanstotaal. De solvabiliteitsratio geeft de mate aan waarmee het bezit gefinancierd is met eigen vermogen. In de VNG-handreiking "Houdbare Gemeentefinanciën" is aangegeven dat wanneer een solvabiliteitsratio hoger is dan 30% dit als voldoende kan worden bestempeld en lager dan 20% als onvoldoende. Door het positieve jaarrekeningsaldo 2019, en de geplande toevoeging daarvan aan de ARGI, neemt het eigen vermogen minder snel af dan bij de begroting van 2020 was verwacht. De enorme investeringen in de komende jaren en de afnemende reservepositie zal een negatief effect hebben op de solvabiliteit.

Structurele exploitatieruimte

De structurele exploitatieruimte is een maatstaf voor het verschil tussen structurele baten en lasten met in achtneming van beperkingen en verruimingen van de exploitatie door dotatie en onttrekking aan reserves. De maatstaf geeft aan welke structurele ruimte de gemeente heeft om de eigen lasten te dragen. Er is geen VNG norm voor het niveau van dit kengetal. Een positief getal geeft aan dat er meer structurele baten dan lasten zijn. Dat duidt op houdbare financiën.

Grondexploitaties

Dit percentage geeft informatie over de boekwaarde van bouwgronden in exploitatie (BIE) in verhouding tot de totale gemeentelijke baten. Er is geen VNG norm voor de hoogte van deze ratio. Hoe lager de ratio hoe minder de relevantie van negatieve waardeontwikkeling van NIEGG en BIE voor de begroting en daarmee een lager risico voor de gemeente. Wij hebben aanzienlijke grondposities. Dat komt terug in dit percentage. Ten opzichte van de begroting 2020 zien we een daling. De oorzaak hiervan is met name gelegen in de afnemende boekwaarde van de grondexploitaties als gevolg van kavel verkopen.

Belastingcapaciteit

Dit percentage geeft de hoogte van de gemiddelde lasten per meerpersoonshuishouden in 2020 uit hoofde van OZB, rioolheffing en reinigingsheffing weer ten opzichte van het landelijk gemiddelde. We zitten onder het landelijke gemiddelde (100%). De percentages voor 2022 en verder zijn gelijk aan 2021 omdat de benodigde gegevens nog niet voorhanden zijn. Deze kentallen zijn gebaseerd op een verhoging van de OZB van 2%. Een eventueel besluit van de gemeenteraad om aanvullend nog 5% te verhogen ter dekking van het tekort sociaal domein is hierin nog niet doorgerekend.

Samenhang kengetallen

De relatief grote grondpositie zien we terugkomen in de verschillende kengetallen. We hebben relatief veel vreemd vermogen (leningen) om deze gronden te financieren. Een grote grondpositie maakt ons kwetsbaar voor negatieve waardeontwikkelingen en rente stijgingen. Om nadelige schommelingen op gronden op te vangen, nemen we dan ook een bedrag mee van € 1,43 miljoen in de benodigde weerstandscapaciteit. Daarnaast hebben we intern aandacht voor de renterisico's en proberen we die zo veel mogelijk te beheersen.

Risico's gerangschikt naar invalshoek		Kans	Risico-kans in %	Risico-omvang	Som	Beheersingsmaatregel	Correctiefactor	Risico na correctie (Jaarrekening 2019)	Begroting 2021
Grondexploitatie. Voor een toelichting op deze risico's wordt verwezen naar de paragraaf grondbeleid en de paragraaf Weerstandvermogen.						Zie tekstuele toelichting. Risico afwijkend bepaald.		1.430.000	1.430.000
Aanvullende bijdragen aan gemeenschappelijke regelingen en samenwerkingsverbanden*	*	Voorstelbaar en waarschijnlijk dat dit voorkomt.	70%	500.000	1.050.000	Begrotingen van gemeenschappelijke regelingen worden na vaststelling door de raad in de begroting opgenomen. Tussentijds wordt de ontwikkeling van de resultaten van gemeenschappelijke regelingen gemonitord. Bij VJB en NJB worden aanpassingen, indien noodzakelijk, opgevoerd.	40%	630.000	630.000
Decentralisaties in het sociale domein met onvoldoende middelen voor uitvoering van de taken.	*	Mogelijk en voorstelbaar dat dit voorkomt.	70%	1.655.000	3.476.000	We hebben in deze begroting de best mogelijke inschatting gemaakt van de voorziene tekorten enerzijds en de mogelijke maatregelen om de tekorten te beheersen anderzijds. (maatregelenpakket 2.0).	40%	2.520.000	2.085.000
De gevolgen van een lokale ramp.		Ongewoon en komt zelden voor.	10%	2.500.000	250.000		0%	250.000	250.000
Accommodatiebeleid; Toename in bouwkosten door stijgende prijzen.		Voorstelbaar en waarschijnlijk dat dit voorkomt.	70%	1.000.000	700.000	Keuzes te maken en in contracten uitgaan van aanneemsommen. Risico kan verkleind worden, maar voor Zuidlaren is de fase van bestekken aanbesteden nog niet gerealiseerd. Daar zit nog het risico.	40%	420.000	420.000
Herverdeling gemeentefonds	**	Vrij zeker dat dit voorkomt, onduidelijk wanneer en hoe verdeeld over de jaren.	70%	3.016.000 (jaar 1: 503.000, jaar 2: 1.005.000, jaar 3: 1.508.000)	2.111.000	Na invoering volgen de lasten direct. Na wellicht een getrapte invoering en mogelijk ook preventief anticiperen is het beslag dat gedaan wordt op de incidentele middelen te beheersen.	40%	PM	1.267.000

Risico's gerangschikt naar invalshoek	Kans	Risico-kans in %	Risico-omvang	Som	Beheersingsmaatregel	Correctie factor	Risico na correctie (Jaarrekening 2019)	Begroting 2021
Cyber risico's	Mogelijk en voorstelbaar dat dit voorkomt	30%	2.500.000	750.000	De systemen worden/zijn ingericht volgens uitgangspunten Baseline Informatieveiligheid Overheid en Tynaarlo is aangesloten bij de Informatiebeveiligingsdienst (IBD). Daarbij hebben we met (cloud)leveranciers verwerkersovereenkomsten waarin harde afspraken staan opgenomen hoe veilig met onze gegevens om te gaan. Verder monitoren we diverse processen vanuit ICT, is onze Next-Gen firewall up to date en hebben applicatiebeheerders periodiek overleg met de leveranciers (ook omtrent veiligheid).	40%	450.000	450.000
Overige risico's na correctie met een omvang kleiner dan € 250.000							1.334.000	1.442.000
TOTAAL=benodigde weerstandscapaciteit							7.259.000	7.974.000

* De risico's gemerkt met een * hebben een structureel karakter. Hierbij is het uitgangspunt, dat deze risico's maximaal drie jaar gedekt worden uit het weerstandsvermogen. De berekende risicosom is daarom vermenigvuldigd met de factor 3 (**Risicokans*Risico-omvang**).

**De herverdeling van het gemeentefonds, daar is gerekend met de trapsgewijze invoering van 25% per jaarschijf voor de eerste 3 jaren.

13. Bedrijfsvoering

Koers!

Begin kalenderjaar 2020 is het strategisch beleidsplan “Koers 2015-2025” halverwege de looptijd geëvalueerd. Naar aanleiding van deze evaluatie zijn een aantal zaken anders georganiseerd. Zo zijn een tweetal teams opgeheven en zijn de betreffende activiteiten ondergebracht in de vijf eenheden die blijven bestaan. In het verlengde hiervan zijn een drietal adjunct-managers aangesteld. De evaluatie van deze aanpassingen zal plaatsvinden in de zomerperiode van 2021.

COVID-19

De onverwachte wereldwijde crisis naar aanleiding van het COVID-19 virus heeft grote impact gehad in onze samenleving en ook in onze bedrijfsvoering als gemeentelijke organisatie. Wij waren met ingang van maart 2020 gedwongen om anders te gaan werken. Waar we eerder de ambitie hadden om meer vanuit een digitale wereld te gaan werken was het nu bittere noodzaak om onze bedrijfsvoering te kunnen laten doorgaan.

Wij houden als organisatie rekening met een verwachte doorlooptijd van deze situatie tot in ieder geval medio 2021. Dit heeft als effect dat we gedwongen worden onze bedrijfsvoering voor middellange periode aan te passen en door te blijven ontwikkelen. De urgentie van de situatie maakt dat we sneller dan verwacht kunnen groeien naar een meer adaptieve bedrijfsvoering. Daarbij willen we graag de voordelen die uit de crisissituatie voortkomen behouden. Denk aan bijvoorbeeld meer thuiswerken. Het uitgangspunt is dat iedereen zoveel mogelijk thuiswerkt. Dit heeft aantoonbaar een voordeel in het realiseren van besparingen in ruimtegebruik, reiskosten & -tijd en maakt daarbij een betere balans tussen werk en privé mogelijk. Ook stijgt in veel situaties de arbeidsproductiviteit bij bureauwerk vanuit huis omdat medewerkers meer focus en minder afleiding hebben. Het bureauwerk vindt zoveel mogelijk thuis plaats is ons uitgangspunt.

Daartegenover staat ook de uitdaging om ook de onderlinge verbinding te realiseren en te behouden. Hiervoor wordt in onze gemeentelijke gebouwen op een andere wijze gebruik gemaakt van de beschikbare ruimte. Wij benutten de beschikbare ruimte voor activiteiten die niet individueel of thuis kunnen plaatsvinden. Meerdere vergaderzalen zijn hiervoor gecreëerd op plekken waar medewerkers voorheen traditioneel achter bureaus werkten. Daarnaast hebben wij binnen de RIVM-richtlijnen meerdere flexibele werkplekken ingericht waarbij medewerkers zaken als bureau, stoel en beeldscherm kunnen instellen en na gebruik kunnen schoonmaken. Zoals gezegd is het uitgangspunt bij bureauwerk dat dit zoveel mogelijk vanuit huis gebeurt, maar we willen wel de mogelijkheid geven om ook waar nodig bureauwerk te kunnen verrichten in een van onze gemeentelijk gebouwen.

Wij hebben ons in eerste instantie kunnen redden met beschikbare ICT middelen. Halverwege het kalenderjaar 2020 is gebleken dat een extra investering in middelen noodzakelijk was om de digitale werkomgeving optimaal te kunnen benutten. Dit hebben we kunnen realiseren door het inzetten van het bedrijfsvoeringsbudget. Hierdoor kunnen we ook de komende periode het thuiswerken beter en makkelijker organiseren. Digitale teamoverleggen zijn vereenvoudigd en worden meer en meer de standaard.

Vanuit de bedrijfsvoering houden wij de ontwikkelingen rondom het virus en de RIVM-richtlijnen nauwlettend in het oog. Wanneer we moeten opschalen of juist kunnen afschalen maken we gebruik van de beschikbare draaiboeken en scenario's om snel hierop te kunnen inspelen. Een veelvoud van onderwerpen is in beeld en zijn beïnvloedbaar door effectief inzetten van middelen en ook het aansturen van de bijbehorende gedragscomponent. Een onzekere wereld vraagt van ons als organisatie om snel overstap te kunnen gaan wanneer dit noodzakelijk is. Dit is volledig in lijn met onze Koers!.

Basis op Orde

Als onderdeel van ons traject “de basis op orde” werken wij in 2021 met een vastgesteld Strategisch PersoneelsPlan (SPP). Dit houdt in dat we het formatiebeheer op orde hebben. Zowel kwantitatief (budget) als kwalitatief (beschikbaar talent). Daarbij is vanuit het strategisch plan het uitgangspunt dat we bredere inzetbaarheid realiseren. De budgettaire noodzaak wordt versterkt door de druk die ligt op de budgetten die beschikbaar zijn in het sociale domein. Tevens investeren wij gericht in ontwikkeling, zowel organisatorisch als, in het verlengde daarvan, professionele groei van medewerkers. Daarmee zetten we onze beschikbare middelen efficiënt in en dragen we door optimale inzet bij aan het werkplezier van onze medewerkers.

14. Kapitaalgoederen

In deze paragraaf geven wij u inzicht in het beheer en onderhoud van onze kapitaalgoederen. De kwaliteit van de kapitaalgoederen en het onderhoud daarvan is medebepalend voor het voorzieningsniveau en de uitstraling van de gemeente.

Algemene financiële kaders met betrekking tot kapitaalgoederen

Financiële verordening

Op 12 mei 2020 is onze financiële verordening door de raad vastgesteld. In deze verordening gaat artikel 15 specifiek in op kapitaalgoederen. Dit artikel draagt het college op ten minste eens in de vier jaar onderhoudsplannen openbare ruimte en onderhoud gebouwen, en een rioleringsplan aan de gemeenteraad ter vaststelling aan te bieden.

Nota activeren, waarderen en afschrijven 2020

De nota activeren, waarderen en afschrijven 2020 is vastgesteld door de raad op 12 mei 2020. In deze nota staat hoe we financieel omgaan met investeringen en met onderhoudslasten.

Beheer openbare ruimte (BOR)

De verankering van de kwaliteit vindt plaats in het zogenaamde stuk Beheer Openbare Ruimte (BOR). Dit stuk is in februari 2002 door de raad vastgesteld en in 2015 geactualiseerd. Met de keuze van de raad voor het scenario "sober en degelijk" zijn toen voor de verschillende gebieden in de openbare ruimte kwaliteitsniveaus vastgelegd. Deze niveaus gelden nog steeds, maar worden geüpdatet en verwerkt in beheerplannen.

Jaarlijks wordt de staat van onderhoud van de kapitaalgoederen in de openbare ruimte (groen en wegen), door een externe partij, doorgelicht. De algemene conclusie is dat we de buitenruimte wat betreft groen op een afgesproken basisniveau wordt onderhouden.

Beheerplannen

In 2019 is het proces gestart om te komen tot nieuwe beheerplannen, voor de onderdelen, weg- en groenonderhoud, kunstwerken en verlichting. De plannen zijn opgenomen in de begroting 2021 en verder. De beheerplannen geven in hoofdzaak aan, wat beheren we buiten, wat zijn idealiter de beheerkosten per onderdeel en hoeveel budget is er beschikbaar. Dit gezien in een langjarige periode. Jaarlijks worden de plannen herzien en verantwoording afgelegd.

Beleid

Nr.	Onderhouds-activiteit	Beleidskader	Beheerplan	Beschikking over een voorziening (ja/nee)	Korte toelichting (o.a. jaar van herziening nota en/of plan, looptijd plan)
1.	Wegen	Beheer Openbare Ruimte (BOR)	Wegen Fietspaden, Wegen en Knelpunten plan	Nee	In 2019 is er een plan opgesteld over hoe om te gaan met fietspaden, wegen en knelpunten. Deze is in 2020 geactualiseerd en fungeert als input voor de begroting
2.	Openbare verlichting	Licht in de openbare ruimte.		Nee	Er wordt een ambitie-document opgesteld over licht in de openbare ruimte
3.	Kunstwerken en beschoeiing	Beheer Openbare Ruimte (BOR)		Nee	Gereed in 2020 of begin 2021

Nr.	Onderhouds-activiteit	Beleidskader	Beheerplan	Beschikking over een voorziening (ja/nee)	Korte toelichting (o.a. jaar van herziening nota en/of plan, looptijd plan)
4.	Riolering	Gemeentelijk Rioleringsplan (vGRP)	Verbreed gemeentelijk Rioleringsplan Gemeente Tynaarlo.	Ja	Het GRP is in 2018 verlengd tot en met 31 december 2020. Voorgesteld wordt om het huidige plan met nog 2 jaar te verlengen en aan de hand van de op te stellen omgevingsvisie een geactualiseerd GRP aan de raad aan te bieden.
5.	Groen	Beheer Openbare Ruimte (BOR) Landschapsontwikkelings plan. Invasieve exoten Biodiversiteit Bomenstructuurplan, Monumentale en herdenkingsbomen, Groene Dorpenplan, Speelruimteplan, Over hoeken.	FSC Bosplan	Nee	In 2020 is het beleid voor het beheer van invasieve exoten vastgesteld. In 2021 wordt hier uitvoering aangegeven.
6.	Gebouwen	Sober en doelmatig	Ultimo	Ja	Wordt jaarlijks voor de komende 10 jaar vastgesteld.

Wegbeheer

Basisgegevens/uitgangspunten

De lengte van het gemeentelijk wegennet bedraagt ca. 497 km. Het aantal km fietspad bedraagt 106 km. Aan zandwegen is 44 km in onderhoud. De lengte van de te onderhouden voetpaden bedraagt 180 km. Daarnaast zijn er nog 67 vaste bruggen en een sluis.

	Km	M ²	Aantal
<i>Asfaltwegen binnen de bebouwde kom</i>	107	534.337	626
<i>Asfaltwegen buiten de bebouwde kom</i>	147	600.166	294
<i>Fietspaden</i>	106	229.591	601
<i>Voetpaden</i>	180	363.938	2644
<i>Zandwegen</i>	44	162.246	80
<i>Totaal asfalt</i>	316	1.293.235	1293
<i>Totaal elementenverharding</i>	369	1.201.358	7063
<i>Lichtmasten</i>			8150

De wegen en voetpaden die onder groen vallen zijn niet in deze tabel opgenomen. Door conversie van BGT en GBI zitten er afwijkingen in t.o.v. de paragraaf kapitaalgoederen in voorgaande begrotingen.

Consequenties voortvloeiende uit het beleidskader

Met de beschikbare middelen voeren we op de meest efficiënte wijze het onderhoud aan de wegen uit. Hierbij kijken we naar functie van het wegvak, type verharding, intensiteiten, enz. De weginspectie (CROW methode) wordt uitgevoerd na de winter door eigen personeel, waarbij er conform de aanbevelingsregels aanbesteed wordt.

Wijziging op beleidskader

Binnen het taakveld 2.1 (hoofdstuk 2) kennen we de onderdelen (onderhoud wegen, bruggen, onkruidbestrijding, openbare verlichting, gladheidbestrijding en vergunningen).

In de huidige systematiek waarop de wijze van het wegbeheer wordt uitgevoerd, wordt in het gekozen niveau (basis) rekening gehouden met verschillende onderdelen. Hierbinnen vallen o.a.: wettelijke kaders, verkeersveiligheid, duurzaamheid, milieu, materiaalkeuzes en financiën. Bekeken zal worden of de aspecten veiligheid, functionaliteit en levensbestendigheid een hogere prioriteit kunnen krijgen.

Fietspaden

We hebben ruim 100 kilometer fietspad in onze gemeente. Dit gaat van doorgaande paden tot aan kleine recreatieve schelpenpaden. In 2019 hebben we onze ambitie in beeld gebracht, dit is geactualiseerd in 2020 in het Fietspaden en Wegen Knelpuntenplan (FWK). Dit plan is samen met onze inwoners opgesteld. Tijdens de perspectieven vergadering van 30 juni heeft de raad geen projecten opgevoerd voor 2021.

Budgetten wegen

Omschrijving	2019 Rekening	2020 Begroting	2021 Begroting	2022 Begroting	2023 Begroting	2022 Begroting
Onderhoud wegen	1.665.000	1.900.000	1.910.000	1.938.000	1.959.000	1.981.000
Kapitaallasten wegen	114.000	314.000	319.000	396.000	391.000	380.000
Onderhoud verlichting	151.000	179.000	154.000	133.000	108.000	109.000
Kapitaallasten verlichting	61.000	60.000	88.000	111.000	138.000	136.000
Totaal	1.991.000	2.453.000	2.471.000	2.578.000	2.596.000	2.606.000

Bedragen afgerond op € 1.000

Lichtmasten

Middels het nieuwe technische beheersplan 'Licht in de openbare ruimte' wordt voor de periode 2020-2025 de nieuwe lijn uitgezet hoe technisch om te gaan met verlichting in de openbare ruimte.

Binnen het huidige onderhoudsbudget (hoofdstuk 2.1) worden ook (gedeeltelijke) vervangingen van armaturen/lampen en lichtmasten uitgevoerd. Voor het terugdringen van het energieverbruik zullen er meer grootschalige vervangingen moeten plaats vinden waarbij extra geïnvesteerd zal moeten worden. Hiervoor is een beheerplan opgesteld voor vijf jaar, voor de eerste drie jaar zijn middelen beschikbaar gesteld, daarna moeten er opnieuw middelen worden gevoteerd.

In het kader van 'licht waar het licht moet zijn en donker op plekken waar het kan', worden waar mogelijk lichtmasten verwijderd voor besparingen op energie- en onderhoudskosten. Jaarlijks worden, naast het regulier onderhoud en het oplossen van storingen, lichtmasten vervangen en (verouderde) armaturen met hogere vermogens verwijderd. Als vervanging wordt voor passende, meestal led armaturen gekozen.

Binnen Drenthe en Groningen wordt het dagelijks onderhoud en de grote vervangingen gezamenlijk uitgevoerd. Deze samenwerking is tot stand gekomen middels een Europese aanbesteding.

Kunstwerken en beschoeiing

Basisgegevens/uitgangspunten

	Meter	Aantal
Betonbruggen		49
Houten bruggen		17
Sluizen		1
Stalen beschoeiing	1900	
Kunststof beschoeiing	500	
Houten beschoeiing	7700	
Betonnen beschoeiing	100	

Beleidskader

Voor het onderhoud wordt jaarlijks een onderhoudsprogramma opgesteld. De gemeenteraad heeft in februari 2002, en dit in 2015 bestendigd, besloten om voor de kunstwerken en beschoeiing uit te gaan van een basis kwaliteitsniveau, inhoudende sober en doelmatig onderhoud.

Het reguliere onderhoud bestaat uit het schoonmaken en desgewenst schilderen van de bruggen, vervangen van enkele planken en het repareren van betonerosie.

Wijziging op beleidskader

Geen

Toekomst

Er heeft in 2018, 2019 en 2020 een externe inspectie plaatsgevonden van alle bruggen waarbij zowel het onderhoud op de korte als de middellange termijn inzichtelijk is gemaakt. Uit deze inspectie blijkt dat de huidige budgetten op de korte en middellange termijn (drie jaar) voldoende zijn voor het onderhouden van de bruggen en de beschoeiingen. Onderhoud bestaat uit schilderen, planken vervangen, coaten beton, betonreparatie en incidenteel vervangen van lichte houten beschoeiingen.

Door gewijzigde regelgeving is bij een deel van de bruggen onduidelijkheid of deze voldoen aan de huidige eisen met betrekking tot draagkracht. De afgelopen jaren is er aanvullend onderzoek naar gedaan. Dit zijn kostbare onderzoeken, omdat er van de bestaande bruggen weinig aanleg gegevens bekend zijn. Inmiddels zijn 6 betonnen bruggen uit de jaren 50 en 60 doorgerekend. Hieruit bleek de draagkracht niet conform de huidige normen te zijn.

Voor nu kiezen wij voor de landelijk veel gebruikte insteek om de bruggen nu niet te vervangen maar jaarlijks constructief te monitoren op symptomen van bezwijken zoals scheurvorming. Door het in 2015 beschikbare gestelde budget voor de kapitaallasten voor vervanging van bruggen kan bij geconstateerde schade indien nodig snel een krediet aan de raad gevraagd worden om tot vervanging over te gaan. Uit recentelijke gepubliceerde normen en richtlijnen blijkt dat deze methodiek voor lange termijn niet houdbaar is. Wij moeten dan ook een vervangingsplanning opstellen voor deze bruggen. In 2021 komen wij hierbij u op terug.

Budgetten kunstwerken en beschoeiing

Omschrijving	2019 Rekening	2020 Begroting	2021 Begroting	2022 Begroting	2023 Begroting	2024 Begroting
Onderhoud	284.000	285.000	339.000	343.000	346.000	351.000
Kapitaallasten	5.000	130.000	80.000	80.000	80.000	80.000
Totaal	289.000	415.000	419.000	423.000	426.000	431.000

Bedragen afgerond op € 1.000

Rioolbeheer

Basisgegevens/uitgangspunten

In de gemeente ligt 330 km vrij vervalriolering, 126 km persleiding, 436 drukunits, 83 rioolgemalen, 7 randvoorzieningen en 7 IBA's (Individuele Behandeling Afvalwater). In totaal zijn 15.358 percelen aangesloten op het gemeentelijk rioelstelsel.

	Km	Aantal
Rioolaansluitingen		15.358
Rioolgemalen		83
Randvoorzieningen		7
Trottoir- en straatkolken		15.900
Vrij vervalriolering	330	
Drukleiding	126	
Individuele Behandeling Afvalwater		7
Drukunits		436

Beleidskader

Het Gemeentelijk Riolerings Plan is de weerslag van de wettelijke verplichting dat de gemeenten een rioleringsnota moeten hebben. Deze nota bepaalt de normen voor de kwaliteit van het milieu en het onderhoud van het rioelstelsel.

Het eerste GRP voor Tynaarlo is vastgesteld op 20 juli 1999. In januari 2004 het tweede, en in 2008 is het derde verbrede GRP vastgesteld door de raad. Op 1 juli 2014 is het vierde GRP vastgesteld door de Raad. Looptijd tot 31 december 2018. In 2018 is het GRP verlengd met twee jaar. Onderdeel in het GRP is de planning van uitvoering en de hoogte van de heffing. Deze zijn per jaar vastgesteld.

Als de planning van uitvoering wordt bijgesteld, heeft dit gevolgen voor de heffing. Om deze reden wordt sinds 2014 het financiële component daar op afgestemd. Jaarlijks wordt de rioolheffing bepaald en afgestemd op de werkelijke uitgaven.

Het nieuwe GRP zal afgestemd worden op de omgevingswet, stresstesten en klimaatadaptatie. Deze plannen zijn nog niet zover dat ze input kunnen leveren voor het GRP. Daarom zal er worden voorgesteld het GRP met nog twee jaar te verlengen.

We voldoen in de hele gemeente op rioleringsgebied aan het waterkwaliteitsspoor dan wel de basisinspanning. Riolvervangend en afkoppeling projecten in de Beethovenweg en Oranjelaan in Eelde zijn de laatste projecten en zijn eind 2020 afgerond.

Budgetten riolering

Omschrijving	2019 Rekening	2020 Begroting	2021 Begroting	2022 Begroting	2023 Begroting	2024 Begroting
Onderhoud	477.000	533.000	533.000	540.000	547.000	554.000
Kapitaallasten*	887.000	1.172.000	1.317.000	1.399.000	1.397.000	1.385.000
Totaal	1.364.000	1.705.000	1.850.000	1.939.000	1.944.000	1.939.000

* excl. nog geplande investeringen GRP

Bedragen afgerond op € 1.000

Groenbeheer

Het totaal te beheren areaal groen is 593 ha, waarbij de volgende onderverdeling van toepassing is:

	Ha	Aantal
Groen in bebouwde kom	278	
Landschappelijk groen	116	
Bermen en singels langs wegen	146	
Begraafplaatsen	20	
Sportvelden	33	
Speelplaatsen		100
Speeltoestellen		437
Sporttoestellen		102
Zandbakken		23

Beleidskader

De verankering van de kwaliteit van het groenbeheer vindt plaats in het zogenaamde stuk Beheer Openbare Ruimte (BOR). Dit stuk is in februari 2002 door de raad vastgesteld en in 2015 geactualiseerd. Met de keuze van de raad voor het scenario "sober en degelijk" zijn toen voor de verschillende gebieden in het groen de kwaliteitsniveaus vastgelegd. Deze niveaus gelden nog steeds, maar worden geüpdatet en verwerkt in beheerplannen.

Het beheerprogramma GBI Groen stelt ons in staat om de planning ten aanzien van groenonderhoud te optimaliseren en te differentiëren, zodat er efficiënter kan worden gewerkt. Hierbij valt te denken aan de uitvoeringsplannen, maar ook het schouwen met betrekking tot de kwaliteitsniveaus. Tevens kunnen voor andere beleidsvelden de kosten voor groenonderhoud worden berekend.

Wijzingen op het beleidskader

Tynaarlo ligt met 182 m² groen per inwoner ruim boven het landelijk gemiddelde van 47 m². Hierdoor zijn de kosten van onderhoud openbaar groen hoger, maar het vele groen geeft ook de meerwaarde als groene long aan. Tynaarlo kenmerkt zich door een landschap met veel bomen, gras en hagen. Als gemeente hebben we een aantal bossen in ons bezit. De beheerskosten van bossen zijn laag.

BOR

We onderhouden onze buitenruimte op een BOR-basis niveau (gazons worden op een laag niveau beheert), conform de afspraken met de raad. Door mechanisatie en omvormingen kunnen we met minder budget, uitbreidingen arealen en minder eigen personeel het BOR-basis niveau nog steeds halen. In de afgelopen jaren wordt er jaarlijks geschouwd.

Speelvoorzieningen

Op 16 februari 2010 is het Speelruimteplan Gemeente Tynaarlo vastgesteld. Hieruit komt naar voren dat de oppervlakte van de speelplaatsen 357 are beslaat. De eenvoudige speelvoorzieningen als trapveldjes, basketbalveldjes en skatevoorzieningen beslaan een oppervlakte van 208 are. De voorzieningen worden opnieuw op waarde gezet (speelruimteplan). Daar waar we nieuwe speelplaatsen aanleggen of toestellen vervangen wordt dit op een participatieve wijze gedaan. Er is op dit moment meer vraag vanuit de wijken dan dat er budget is.

Biodiversiteit

In de afgelopen jaren hebben we een aantal stappen gezet om te komen tot meer biodiversiteit. O.a. door het aanpassen van het maaien, inzaaien van bloemenmengsels, 20 jaar geleden zijn we gestopt met chemisch onkruidbestrijding enz. Er zijn nog stappen te maken in het versterken van de biodiversiteit, de te maken keuzes zijn afhankelijk van wat je als gemeente wilt uitstralen en de beschikbare financiële middelen. In 2019 is de huidige stand van zaken geïnventariseerd en dit is samengevoegd in een beleidsstuk wat in 2020 ter kennisgeving aan de raad is voorgelegd.

Invasieve exoten

In 2020 heeft het college het beleid invasieve exoten omarmd. In dit document staat beschreven welke invasieve exoten we in Tynaarlo hebben of kunnen krijgen en wat de beste manier is om te bestrijden dan wel te beheersen.

Budgetten groen

Omschrijving	2019 Rekening	2020 Begroting	2021 Begroting	2022 Begroting	2023 Begroting	2024 Begroting
Onderhoud	945.000	1.034.000	990.000	1.005.000	1.018.000	1.031.000
Kapitaallasten	3.000	3.000	0	0	0	0
Totaal	948.000	1.037.000	990.000	1.005.000	1.018.000	1.031.000

Bedragen afgerond op € 1.000

Gebouwenbeheer

Basisgegevens/uitgangspunten

De vastgoedportefeuille van deze gemeente omvat:

Taakveld	Taakveld omschrijving	Gebouwsoort	Aantal
0.3	Beheer overige gebouwen en grond	Woningen en woonwagens	7
0.4	Overhead	Gemeentehuis	1
1.1	Crisisbeheersing en brandweer	Brandweerposten	3
4.2	Onderwijs huisvesting	Multifunctionele accommodaties	3
5.2	Sport	Sportaccommodaties	6
5.5	Cultureel erfgoed	Kerktorens en molens	4
6.1	Samenkracht/burgerparticipatie	Welzijnsaccommodaties	2
7.3	Afval	Gemeentewerf	1
7.5	Begraafplaatsen	Bergingen en aula's	6

NB: deze lijst omvat alleen gebouwen die onderhouden worden via de voorziening

Beleidskader

Het doel is het in stand houden van de gebouwen zodat een veilige functievervulling in onze gebouwen kan plaatsvinden met zo min mogelijk verstoringen. Uitgangspunt voor het gebouwenonderhoud is eeuwigdurende instandhouding op het niveau “sober en doelmatig”. Het vastgoed registratieprogramma “Ultimo” stelt ons in staat het onderhoud van de gemeentelijke gebouwen op een doeltreffende wijze te plannen en in meerjaren onderhoudsplanning te zetten.

Jaarlijks stellen wij vanuit deze meerjaren onderhoudsplanning een uitvoeringsprogramma op voor het uitvoeren van onderhoud aan de gebouwen. Al vanaf 2000 werken we met de voorziening “Onderhoud gebouwen” om te komen tot een zo gelijkmatig mogelijke budgettering voor het te plegen onderhoud. Gemiddeld is per jaar een bedrag ter grootte van € 1.073.000 (afgerond) benodigd voor instandhoudingsonderhoud van de gebouwen. Dit bij een gelijkblijvende vastgoedportefeuille. Op basis van de geplande uitgaven, rekenen wij elk jaar deze voorziening door en maken een prognose van de benodigde structurele middelen op langere termijn.

Ontwikkelingen

Op het gebied van gemeentelijk vastgoed zijn er drie ontwikkelingen die invloed hebben op de onderhoudsvoorziening. De mate van invloed kan nu nog niet volledig concreet worden gemaakt qua vertaling naar de onderhoudsvoorziening. Het betreft ontwikkelingen met betrekking tot het verduurzamen van de vastgoedportefeuille, de verder uitwerking van het accommodatiebeleid in Zuidlaren en de mogelijke uitbreiding of inkrimping van de vastgoedportefeuille.

Duurzaamheid

Begin 2020 is het “Meerjaren duurzaamheidsplan gemeentelijke gebouwen” vastgesteld, in het kort MJDP genoemd. Dit plan voorziet in het energieneutraal en gasloos maken van gebouwen in eigendom van de gemeente die we duurzaam willen exploiteren. Het plan loopt tot 2037 en werkzaamheden zijn, behalve het voorzien van LED verlichting en PV panelen, gepland op basis van natuurlijke onderhoudsmomenten van de gebouwen. Het eerste jaar 2021 worden uitgegaan van het aanbrengen van LED verlichting in de gebouwen. In het MJDP wordt verder uitgegaan van het in 2022 starten met het aanbrengen van PV panelen. Het totaalbedrag aan investeringen op basis van het MJDP betreft ca € 5 miljoen (prijsspeil 2020). De investering voor het aanbrengen van de LED verlichting is onderdeel van deze begroting.

Wijzigingen in de vastgoedportefeuille

Het aantal gebouwen in bezit en beheer van de gemeente zal afnemen door uitvoering van het accommodatiebeleid. Verouderde gebouwen worden vervangen door nieuwbouw. Daarnaast zullen oude schoolgebouwen aan de gemeente terugvallen. Hoewel eerst zal worden gekeken of en in welke mate behoud van deze gebouwen in de gemeentelijke vastgoedportefeuille wenselijk is, is de verwachting dat veel van deze locaties zullen worden verkocht al dan niet via herontwikkeling. In het accommodatiebeleid zijn voor onderwijs- en binnensportaccommodaties al uitgangspunten vastgesteld.

Geen rekening houdend met de mogelijke verwervingen ten behoeve van de huiskamerfunctie zal naar verwachting door uitvoering van het accommodatiebeleid en verkoop van vrijkomende woningen de omvang van de vastgoedportefeuille afnemen. Dit levert het onderstaande meerjarig beeld op van de voorziening.

Voorziening gebouwen onderhoud

Omschrijving	2019 Rekening	2020 Begroting	2021 Begroting	2022 Begroting	2023 Begroting	2024 Begroting
Storting in onderhoudsvoorziening	968.000	967.000	921.000	921.000	921.000	921.000

Bedragen afgerond op € 1.000

Stand voorziening gebouwenonderhoud 01-01-2020	2.701.404
Toevoegingen	966.939
Onttrekkingen (verwacht)	1.242.277
Stand voorziening gebouwenonderhoud 31-12-2020	2.426.066

Samenvatting

Tynaarlo is al een aantal jaren de beste woongemeente van Drenthe. Een titel waar we trots op mogen zijn. Dit wordt ingegeven door een hoog aandeel groen per inwoner, de bomen, waaronder monumentale bomen, de hagen en de groenstructuur. Passend hierbij zijn de vele oude gebakken klinkerwegen en de zandwegen die onze gemeente rijk is.

Al met al wordt er door de werknemers van Tynaarlo hard gewerkt om de buitenruimte aan te laten sluiten bij het met de raad afgesproken BOR niveau. Maar de uitdaging blijft bestaan. .

Riolering technisch heeft de gemeente Tynaarlo e.e.a. goed op orde. Het riooltarief is laag en er zijn minimale rioolknelpunten bij extreme regenval. We voldoen aan de basisinspanning of het water kwaliteit spoor. Zorgen in de riolering, zitten vnl. op financieel gebied. Door vervanging van riolering zullen de kapitaallasten gaan stijgen, waardoor het tarief voor de rioolheffing gaat stijgen. Een onzekere factor zijn de stresstesten en de klimaatadaptaties, vanwege de mogelijke investeringen die voortvloeien uit de resultaten van de testen.

De openbare verlichting kent een sobere uitstraling waarbij we het onderhoud provincie breed goed hebben weggezet (eind 2017 is er een nieuwe aannemer geselecteerd). Vervangingsuitvoering is in uitvoering en is gestart in 2020.

We gaan het groenonderhoud verder oppakken met de werknemers, die eerder bij Alescon in dienst waren en nu via de WPDA in onze eigen onderhoudsteams geplaatst zijn.

Een zorg die we delen met meerderde gemeenten om ons heen, zijn de invasieve exoten, bijvoorbeeld de Japanse duizendknoop. Dit geldt ook voor biodiversiteit. Mogelijk ligt een sleutel tot het bestrijden van de processierups in het verhogen van de biodiversiteit.

In 2020 hebben we de eerste versie van de beheersplannen naar de raad gestuurd. Vanaf 2021 werken we met beheersplannen en jaarlijkse uitvoeringsplannen voor wegen, kunstwerken, groen en openbare verlichting.

15. Duurzaamheid

Wij streven ernaar Tynaarlo te verduurzamen. Dit brede maatschappelijke thema staat hoog op de maatschappelijke en gemeentelijke agenda. In veel beleidsvelden komt de aandacht voor duurzaamheid aan bod, of het nu gaat om woningbouw en gebouwen, verkeer en vervoer, economie, water en groenbeheer.

Planvorming Programma Duurzaamheid

We zijn de afgelopen maanden intensief bezig geweest met inwoners/belanghebbenden en de raads werkgroep om te komen tot een goed en werkbaar programma Duurzaamheid. De raadtafels in januari en februari en de besprekingen in de raads werkgroep leidden tot constructieve wijzigingen en aanpassingen van de teksten.

We zien de gemeente als één van de partijen die bijdragen aan de duurzaamheidsopgave. We werken daarom niet alleen. Samen met inwoners, bedrijven, kennisinstellingen en (maatschappelijke) organisaties zijn we aan de slag. De ene keer als aanjager, de andere keer als ondersteuner, dan weer als verbinder. Ieder thema en elk project daarbinnen vraagt om maatwerk. Welke rol we als gemeente oppakken, bekijken we dan ook per onderwerp. Zo spelen we als gemeente in op dat wat nodig is. Daarbij gaan we uit van onze leidende principes: (1) lokale kracht, (2) gemeente als voorbeeld en (3) kennis delen.

De stip op de horizon

Onze ambitie is kort maar krachtig: In Tynaarlo realiseren we in 2030 een CO₂-reductie van 49% en in 2050 een reductie van 95% ten opzichte van 1990. Daarmee zetten we een duidelijke stip op de horizon. We willen CO₂ reduceren en bewegen in die richting door in te zetten op vijf pijlers. Bij alle activiteiten die we ondernemen, vragen we ons af welke CO₂-effecten die hebben. We proberen daarbij zo goed mogelijk in beeld te brengen wat die effecten zijn en welke keuzes er te maken zijn.

De vijf pijlers voor de visie zijn:

- Pijler 1: 'Hernieuwbare energie'
- Pijler 2: 'Woningen en gebouwen'
- Pijler 3: 'Mobiliteit'
- Pijler 4: 'Circulaire economie'
- Pijler 5: 'Natuur en Milieu'

Monitoring

Wij zullen de voortgang van onze ambities nauw gaan volgen. Jaarlijkse monitoring van CO₂-reductie staat voorzien in de reguliere Planning - & Control cyclus. Het eerste logische moment daarvoor is de komende jaarrekening. Eerst zullen we een nulmeting gaan realiseren. Tweejaarlijks worden de doelen en ambities in de raad geëvalueerd en waar mogelijk bijgesteld. In de lokale monitoring worden ook de VN-doelen meegenomen.

Regionale Energiestrategie

Er ligt een sterke relatie tussen het Programma duurzaamheid en de Regionale Energie Strategie. Drenthe is één van de dertig regio's in Nederland die een Regionale Energie Strategie (RES) ontwikkelt. Hierin wordt beschreven welke bijdrage de regio levert aan het behalen van de doelstellingen uit het Nationaal Klimaatakkoord. In de RES maken we afspraken welke energiemaatregelen we in onze regio nemen op het gebied van hernieuwbare energie, de warmtetransitie in de gebouwde omgeving en de daarvoor benodigde opslag- en energie-infrastructuur.

Zeker op het gebied van de pijler hernieuwbare energie is onze ambitie en hoe we dat willen en kunnen bereiken belangrijk om onze bijdrage in de RES inhoud te kunnen geven. In het voorjaar van 2021 wordt de Regionale Energiestrategie 1.0 Drenthe vastgesteld.

In de op te stellen Omgevingsvisie (welke medio 2021 ter vaststelling uw raad wordt voorgelegd) wordt beschreven hoe hernieuwbare energie ruimtelijk kan worden ingepast in onze gemeente. Daarbij worden afwegingen gemaakt met andere ruimtelijke opgaves. Het kan nodig zijn om dit beleid op hoofdlijnen verder uit te werken en daartoe uitgangspunten en spelregels op te stellen voor een goede landschappelijke en maatschappelijke inpassing van hernieuwbare energieprojecten. Ook deze eventuele nadere uitwerking wordt dan ter vaststelling aan uw raad aangeboden.

De RES-Drenthe 1.0 wordt vertaald in ruimtelijke plannen van gemeenten en provincie. Gezien de ruimtelijke en maatschappelijke impact die de maatregelen met zich mee kunnen brengen worden inwoners en gemeenteraad nauw betrokken bij de inhoudelijke discussie. In Tynaarlo vindt deze discussie plaats binnen het participatietraject van de omgevingsvisie. Zo houden we deze complexe materie zo overzichtelijk mogelijk. De RES gaat echter over meer dan alleen ruimtebeslag.

Warmtetransitie

In het kader van het klimaatakkoord werken we aan een Warmtetransitievise en daarbinnen aan eventuele Wijkuitvoeringsplannen. De warmtetransitievise dient uiterlijk eind 2021 door de raad te zijn vastgesteld. De visie komt onder andere tot stand middels een participatief proces. In dit proces verzamelen wij goede ideeën om te komen tot een breed gedragen visie. De eerste verkenningen daarvoor vonden dit voorjaar plaats in een digitale Sprintsessie (online vanwege COVID-19). De vervolgstappen en uitwerkingen volgen hierop de tweede helft van 2020 en 2021. Doorde maatregelen omtrent COVID-19 en het later vaststellen van het programma verloopt de uitvoering langzamer dan we aanvankelijk dachten. De uiterste opleverdatum van de visie komt echter niet in gevaar.

Drents Energieloket

Tynaarlo heeft de intentie om te blijven samenwerken in het Drents Energieloket. Deze organisatie ondersteunt de gemeentelijke communicatie over de warmtetransitie en de verduurzaming van woningen. We willen de acties zodanig met de andere deelnemers afstemmen dat die nog beter bijdragen aan de realisatie van onze doelen.

Duurzame openbare verlichting

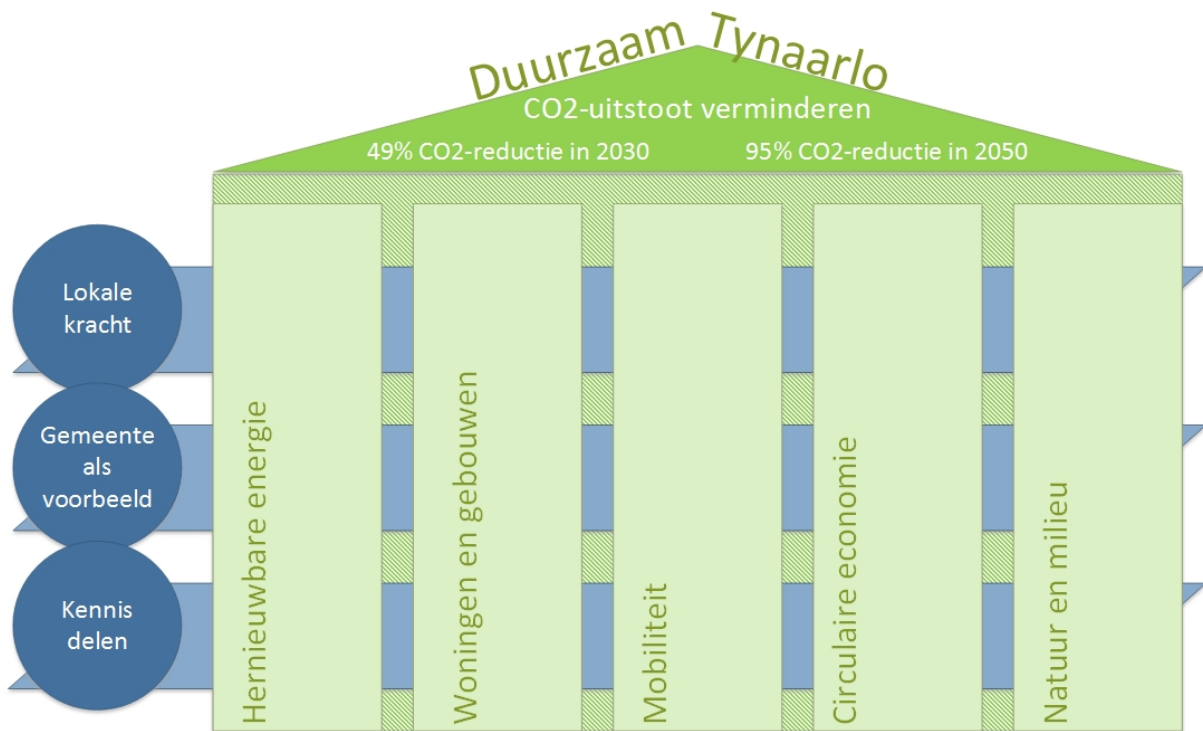
Donker waar het kan, voldoende licht waar nodig is. Dat is het uitgangspunt voor de openbare verlichting in onze gemeente. Als lampen vervangen worden, wordt ledverlichting aangebracht. In het buitengebied zoeken we naar alternatieven, zoals werken met reflecterende onderdelen of rode, paarse of groene verlichting. Bij ingrijpende werkzaamheden wordt de buurt vooraf altijd geïnformeerd.

We blijven de biodiversiteit bevorderen

In de afgelopen jaren hebben we een aantal stappen gezet om te komen tot meer biodiversiteit. Onder andere door het aanpassen van het maaien en het inzaaien van bloemenmengsels. Twintig jaar geleden zijn we gestopt met chemisch onkruidbestrijding en overgestapt op een andere vorm van beheer. Er zijn nog altijd stappen te maken in het versterken van de biodiversiteit. De uitvoering is afhankelijk van de financiële ruimte binnen projecten. De kansen die zich voordoen om biodiversiteit te bevorderen benutten wij binnen de bestaande budgetten.

Goed omgaan met invasieve exoten

Onze natuur houdt geen rekening met landsgrenzen. Steeds vaker zien we nieuwe beesten of planten Nederland binnenkomen. Soms hebben ze meerwaarde, soms zijn het ook plagen die moeilijk te bestrijden zijn. In 2020 is het beleid invasieve exoten vastgesteld. Dit beleid beschrijft welke invasieve exoten we in Tynaarlo hebben of kunnen krijgen en wat de beste manier is om te bestrijden dan wel te beheersen. Hierbij wordt met name aansluiting gezocht bij de wettelijke taken van de gemeente.

Ambitie/ accenten	Actie 2021	Beoogd effect	Uitgevoerd door	Gereed	Raadsvoorstel
Klimaatbestendig Tynaarlo	Afronden GRP	Klimaat bestendig	Gemeente	Eind 2022	
Regionale Energie-strategie 1.0 regio Drenthe.		Vergroten aandeel hernieuwbare energie en vermindering CO ₂ uitstoot.	Gemeente, regio Drenthe	Voorjaar 2021	
Kadernota hernieuwbare energie → Omgevingsprogramma hernieuwbare energie.	Een beleidskader voor hernieuwbare energie (zon, wind, etc.).	Kaders om voor Tynaarlo op een passende en haalbare manier om te gaan met hernieuwbare energie.	Gemeente	Voorjaar 2022	
Warmtetransitie visie en eerste Wijkuitvoerings plannen.	Visie op aardgasloos wonen.		Gemeente	Eind 2021	
Programma duurzaamheid	Vaststellen programma duurzaamheid.	Integrale benadering duurzaamheid.	Gemeente	Begin 2021	Ja
Eigen vastgoed verduurzamen.	Aanbrengen LED verlichting gemeentelijke gebouwen.	Duurzamere gemeentelijke gebouwen.	Gemeente	Doorlopend	
Het uitbreiden van de mogelijkheid voor elektrische mobiliteit.	Plaatsen openbare laadbalen.	Vermindering CO ₂ uitstoot.	Gemeente	Doorlopend	
Duurzame openbare verlichting.	Sox lampen vervangen door ledverlichting.	Minder energieverbruik.	Gemeente/ derden	Doorlopend	
Voortgang ambities in beeld brengen.	Inrichting monitoring-instrument.	Goed kunnen sturen op doelen.	Gemeente	Basis gereed 2021	

16. Verbonden partijen

De gemeente Tynaarlo participeert in diverse verbonden partijen voor het realiseren van haar maatschappelijke opgaven en ambities. In een verbonden partij heeft de gemeente zowel een bestuurlijk als een financieel belang.

Het *bestuurlijk belang* gaat over de mate van zeggenschap van de gemeente in de organisatie, door vertegenwoordiging in het bestuur of door stemrecht in de aandeelhouders- of ledenvergadering.

Het *financiële belang* is het bedrag dat de gemeente beschikbaar heeft gesteld en waarover risico wordt gelopen.

In de *nota verbonden partijen (2013)* is opgenomen wat de visie op en de beleidsvoornemens omtrent de verbonden partijen zijn.

Deelnemingen

Gemeenschappelijke regelingen

Gemeenschappelijke Gezondheidsdienst Drenthe, Eems-Dollard Regio, Meerschop Paterswolde, Publiek Vervoer, Recreatieschap Drenthe, Regionale Uitvoeringsdienst Drenthe, Veiligheidsregio Drenthe (Zorg- en Veiligheidshuis Drenthe) en Werkplein Drentsche Aa.

Vennootschappen en coöperaties

Groningen Airport Eelde, NV Holding Enexis, Waterleidingmaatschappij Drenthe en Bank Nederlandse Gemeenten.

Verenigingen en stichtingen

Vereniging Drentse Gemeenten, Vereniging Nederlandse Gemeenten en Vereniging van gemeenten aandeelhouders Essent Noord-Nederland (VEGANN).

Overige verbonden partijen

Vrijwillig samenwerkingsverband Regio Groningen-Assen.

Gerelateerde partijen

Stichting Zwembaden Tynaarlo, Stichting Trias, Stichting Biblionet en Stichting Baasis.

Financieel totaaloverzicht

In onderstaande tabel hebben wij opgenomen wat wij in het boekjaar 2021 verwachten bij te dragen of ontvangen van de diverse verbonden partijen. De bijdragen over 2020 zijn in deze tabel ter vergelijking opgenomen. Een uitwerking per verbonden partij voor 2021 is opgenomen in de verzameltabellen na het financiële overzicht.

Verbonden partij	Belang Tynaarlo op totale begroting	Bijdrage/ontvangst 2021	Bijdrage/ontvangst 2020
Gemeenschappelijke regelingen			
Gemeentelijke Gezondheidsdienst Drenthe (GGD), exclusief Veilig Thuis Drenthe	7 %	-771.540	-730.754
Veilig Thuis Drenthe (onderdeel GGD)	Zie GGD	- 334.304	- 323.756
Eems Dollard Regio (EDR)	1,3 %	-4.595	-4.595
Meerschop Paterswolde	14,5 %	-104.400	-104.400
Publiek Vervoer	2,31 %	-19.632	-19.099
Recreatieschap Drenthe	6,25 %	-70.041	-69.904
Regionale Uitvoeringsdienst Drenthe (RUD)	3,3 %	-465.029	-475.201
Veiligheidsregio Drenthe (VRD)	6 %	-1.547.094	-1.483.206
Werkplein Drensche Aa (WPDA)	14,5 %	-2.592.000	-2.620.000
Totaal Gemeenschappelijke regelingen		-5.908.635	-5.830.915
Vennootschappen en coöperaties			
NV Groningen Airport Eelde	4 %	-120.000	-120.000
NV Holding Enexis	0,19 %	225.552	200.095
NV Waterleiding Maatschappij Drenthe	2,31 %	0,00	0,00
Bank Nederlandse Gemeenten NV	0,08 %	49.730	54.919
Totaal vennootschappen en coöperaties		155.282	135.014
Stichtingen en verenigingen			
Vereniging van Drentse gemeenten (VDG)	7,5 %	-14.771	-14.771
Vereniging van Nederlandse gemeenten (VNG)	0,08 %	-52.211	-50.251
Vereniging van gemeenten aandeelhouders Essent Noord-Nederland (VEGANN)	0,19%	-738	0,00
Totaal stichtingen en verenigingen		-67.720	-65.022
Overige verbonden partijen			
Regio Groningen-Assen	4,5 %	- 300.003	- 300.003
Totaal overige verbonden partijen		- 300.003	- 300.003
Totale bijdrage		-6.121.076	-6.060.926

Overzicht gemeenschappelijke regelingen

Gemeentelijke Gezondheidsdienst Drenthe, GR					
Ontvangst (+) Bijdrage (-)	Eigen vermogen		Vreemd vermogen		Resultaat boekjaar
	1-jan	31-dec	1-jan	31-dec	
€-771.540 (GGD) €-334.304 (VTD)	€ 2.733.000*	€ 3.167.000*	€ 2.369.000*	€ 2.073.000*	€ 0,00*
Doel	Bewaken, beschermen en bevorderen van de gezondheid van de inwoners van Drenthe.				
Bestuurlijk belang	Collegeregeling met afvaardiging van de wethouders van de Drentse gemeenten.				
Financieel belang	Het belang van Tynaarlo in de GGD bedraagt ca. 7%. In 2021 draagt de gemeente € 771.540 bij aan de GGD. Dit is exclusief de bijdrage voor Veilig Thuis Drenthe van € 334.304.				
Ontwikkelingen/risico	<p>Inzet van de GGD bij bestrijding van de Covid-19 crisis brengt kosten met zich mee. Er ligt een mondelinge toezegging van de Minister van VWS dat de meerkosten gerelateerd aan de uitvoering van de opgeschaalde Infectieziekte bestrijding en de kosten gemaakt voor de uitvoering voor de opdracht van de Minister aan de DPG ten aanzien van de opvang van de kwetsbare patiënten in de niet acute zorg, rechtstreeks door de GGD gedeclareerd kunnen worden bij het Rijk. Op dit moment wordt gewerkt aan een schriftelijke uitwerking van deze toezegging.</p> <p>In het begrotingsjaar zelf worden de loon- en prijsstijgingen alleen aan de gemeenten doorberekend als die zich ook daadwerkelijk hebben voorgedaan en concreet te onderbouwen zijn. Dat geldt overigens ook voor de financiële vertaling van inhoudelijke ontwikkelingen. In kaderbrief en begroting probeert de GGD deze ontwikkelingen zo goed mogelijk te schetsen, maar neemt alleen extra geld op als dit concreet te onderbouwen is. In de begroting 2021 zijn geen extra middelen opgenomen in verband met inhoudelijke ontwikkelingen. Mocht in het begrotingsjaar zelf zich een gebeurtenis voordoen met financiële gevolgen dan kan de GGD een beroep doen op haar weerstandsvermogen in de vorm van een algemene reserve voor de basistaken en de risicoreserve voor de additionele taken.</p>				
Veranderingen in het belang	Nee				
Basis van de cijfers	De cijfers met een asterisk (*) zijn gebaseerd op de begroting 2021 van de GGD.				

Eems Dollard Regio, GR					
Ontvangst (+) Bijdrage (-)	Eigen vermogen		Vreemd vermogen		Resultaat boekjaar
	1-jan	31-dec	1-jan	31-dec	
€ -4.595	€ 465.800*	n.n.b.	€ 3.679.400*	n.n.b.	n.n.b.
Doel	Bevordering van de samenwerking tussen Duitsland en Nederland op economisch gebied.				
Bestuurlijk belang	Samenwerkingsverband van gemeenten in Nederland en Duitsland, WGR-regio's en Kamers van Koophandel.				
Financieel belang	De vermogensdelen van de Gemeente Tynaarlo aan de EDR (2021: 4.595 Euro) is in verhouding met de ledenbijdrage van alle EDR-leden voor een jaar (347.463,10 Euro). Het belang van Tynaarlo bedraagt 1,3%.				
Ontwikkelingen/risico	Volgens paragraaf 15 lid 3 Gemeenschappelijke Regeling EDR zijn de deelnemers aan de EDR verplicht om naar rato hun deelnemersbijdrage bij liquidatie als extra bijdrage te verstrekken.				
Veranderingen in het belang	De deelname aan de Eems Dollard Regio is per 2019 opgezegd. Vanwege de opzegtermijn zal de deelname per 31 december 2022 beëindigd zijn.				
Basis van de cijfers	De cijfers met een asterisk (*) zijn gebaseerd op jaarrekening 2018 van de EDR.				

Meerschop Paterswolde, GR					
Ontvangst (+) Bijdrage (-)	Eigen vermogen		Vreemd vermogen		Resultaat boekjaar
	1-jan	31-dec	1-jan	31-dec	
€ -104.400	€ 684.000*	€ 684.000*	€ 1.554.000*	€ 1.751.000*	€ 0,00*
Doel	Behartigen van gemeenschappelijke belangen op het gebied van openluchtrecreatie.				
Bestuurlijk belang	Gecombineerde regeling met afvaardiging vanuit de raden en de colleges van de gemeenten Groningen en Tynaarlo.				
Financieel belang	Tynaarlo draagt voor 14,5% bij aan de begroting in 2021 met € 104.400.				
Ontwikkelingen/risico	Groot onderhoud van de molen, de vuurtoren en kunstwerken.				
Veranderingen in het belang	Nee				
Basis van de cijfers	De cijfers met een asterisk (*) zijn gebaseerd op de ontwerpbegroting 2021 van het Meerschop Paterswolde.				

Publiek Vervoer, GR					
Ontvangst (+) Bijdrage (-)	Eigen vermogen		Vreemd vermogen		Resultaat boekjaar
	1-jan	31-dec	1-jan	31-dec	
€ -19.632	€ 0,00*	€ 5.783*	€ 0,00*	€ 50.000*	€ 5.727*
Doel	Vervoer van inwoners met een beperking in Groningen en Drenthe.				
Bestuurlijk belang	Samenwerkingsorganisatie van de gemeenten in de provincies Drenthe en Groningen en het dagelijks bestuur van het OV-bureau Groningen-Drenthe.				
Financieel belang	Tynaarlo draagt voor 2,31 % bij aan de begroting in 2021 met een bedrag van € 19.632.				
Ontwikkelingen/risico	Publiek vervoer brengt de 'basis op orde'. De afhandeling van klachten, facturering en het leerlingenvervoer worden geoptimaliseerd.				
Veranderingen in het belang	Nee				
Basis van de cijfers	De cijfers met een asterisk (*) zijn gebaseerd op de ontwerpbegroting 2021 van Publiek Vervoer Groningen – Drenthe.				

Recreatieschap Drenthe, GR					
Ontvangst (+) Bijdrage (-)	Eigen vermogen		Vreemd vermogen		Resultaat boekjaar
	1-jan	31-dec	1-jan	31-dec	
€ -70.041	€ 738.789*	€ 745.937*	€ 669.768*	€ 669.768*	€ 0,00*
Doel	Behartigen van gemeenschappelijke belangen op het gebied van recreatie en toerisme.				
Bestuurlijk belang	Gecombineerde regeling met afvaardiging van raden en colleges van de Drentse gemeenten en Ooststellingwerf.				
Financieel belang	Tynaarlo draagt voor 6,25% bij aan de begroting in 2021 met een bedrag van € 70.041.				
Ontwikkelingen/risico	Geen				
Veranderingen in het belang	Nee				
Basis van de cijfers	De cijfers met een asterisk (*) zijn gebaseerd op de ontwerpbegroting 2021 van het Recreatieschap.				

Regionale Uitvoeringsdienst Drenthe, GR					
Ontvangst (+) Bijdrage (-)	Eigen vermogen		Vreemd vermogen		Resultaat boekjaar
	1-jan	31-dec	1-jan	31-dec	
€ -465.029	€ 28.000*	€ 36.000*	€ 4.355.000*	€ 4.353.000*	€ 8.000*
Doel	Provinciale samenwerking (gemeente en provincie) ter behartigen van de belangen op het gebied van milieuvorschriften.				
Bestuurlijk belang	College- Statenregeling met afvaardiging van wethouders uit de Drentse gemeenten en de gedeputeerde van de provincie Drenthe.				
Financieel belang	Tynaarlo draagt voor 3,3% bij aan de begroting middels een jaarlijkse bijdrage voor 2021 ad € 465.029.				
Ontwikkelingen/risico	2021 is het eerste jaar waarin de extra deelnemersbijdrage wegvalt welke was bestemd voor het ontwikkelprogramma. Dit betekent dat het programma in 2020 in principe afgerond moet zijn om vanaf 2021 zonder aanvullende kosten de organisatie staande te houden.				
Veranderingen in het belang	Nee				
Basis van de cijfers	De cijfers met een asterisk (*) zijn gebaseerd op de ontwerpbegroting 2021 van de RUD.				

Veiligheidsregio Drenthe, GR					
Ontvangst (+) Bijdrage (-)	Eigen vermogen		Vreemd vermogen		Resultaat boekjaar
	1-jan	31-dec	1-jan	31-dec	
€ -1.547.094	€ 2.313.371*	€ 2.321.371*	€ 30.704.750*	€ 27.425.287*	€ 8.000*
Doel	Uitvoeren van brandweezorg, rampenbestrijding en crisisbeheersing en geneeskundige hulpverlening.				
Bestuurlijk belang	Collegeregeling met afvaardiging van de burgemeesters van de twaalf Drentse gemeenten.				
Financieel belang	Tynaarlo draagt voor 6% bij aan de begroting middels een jaarlijkse bijdrage voor 2021 € 1.547.094.				
Ontwikkelingen/risico	Het verbeteren van de samenwerking aan crisisbeheersing en de brandweezorg zijn de grootste ontwikkelingen.				
Veranderingen in het belang	Nee				
Basis van de cijfers	De cijfers met een asterisk (*) zijn gebaseerd op ontwerpbegroting 2021 van de VRD.				

GR Werkplein Drentsche Aa					
Ontvangst (+) Bijdrage (-)	Eigen vermogen		Vreemd vermogen		Resultaat boekjaar
	1-jan	31-dec	1-jan	31-dec	
€ -2.592.000	€ 133.000*	€ 133.000*	€ 13.393.000*	€ 12.318.000*	€ 0,00*
Doel	Uitvoeren van taken op het gebied van Werk en Inkomen, waaronder de Wet sociale werkvoorziening.				
Bestuurlijk belang	Collegeregeling met afvaardiging van de wethouders van de gemeenten Assen, AaenHunze en Tynaarlo.				
Financieel belang	Tynaarlo draagt in 2021 € 2.592.000 bij. Het belang van de gemeente Tynaarlo in WPDA is ca 15 % van de totale begroting, die van Assen ca 72 % en Aa en Hunze ca 13 %.				
Ontwikkelingen/risico	Maatregelenpakket Sociaal Domein en financiële situatie mededeelnemer(s).				
Veranderingen in het belang	Nee				
Basis van de cijfers	De cijfers met een asterisk (*) zijn gebaseerd op de ontwerpbegroting 2021 van de WPDA.				

Overzicht vennootschappen en coöperaties

NV Groningen Airport Eelde					
Ontvangst (+) Bijdrage (-)	Eigen vermogen		Vreemd vermogen		Resultaat boekjaar
	1-jan	31-dec	1-jan	31-dec	
€ -120.000	€ 12.708.847*	€ 1.2097.000*	€ 4.822.119*	€ 4.505.000*	€ - 258.000*
Doel	Uitoefening van een luchtvaartbedrijf.				
Bestuurlijk belang	Aandeelhouder				
Financieel belang	De gemeente Tynaarlo bezit 4% van het aandelenkapitaal.				
Ontwikkelingen/risico	De luchthaven heeft in de hoofdinfrastructuur toegevoegde waarde voor Noord Nederland. Als aandeelhouder volgen wij nauwlettend welke voorstellen en keuzes er omtrent de exploitatie van de luchthaven worden gemaakt. Wij kijken daarbij nadrukkelijk naar veiligheid, maar ook naar de mogelijke gevolgen van keuzes voor onze inwoners en onze economie. Wij vinden het geen kerntaak van de gemeente om aandeelhouder te zijn.				
Veranderingen in het belang	Nee				
Basis van de cijfers	De cijfers met een asterisk (*) zijn ontleend aan het jaarverslag 2019 van Groningen Airport Eelde.				

NV Holding Enexis					
Ontvangst (+) Bijdrage (-)	Eigen vermogen		Vreemd vermogen		Resultaat boekjaar
	1-jan	31-dec	1-jan	31-dec	
€ 225.552	€ 4.088.000.000*	€ 4.088.000.000*	€ 4.435.000.000*	€ 4.435.000.000*	€ 99.900.000*
Doel	Netbeheerder voor gas- en elektriciteit.				
Bestuurlijk belang	Aandeelhouder				
Financieel belang	0,19% van het aandelenkapitaal (285.485 aandelen). In 2020 heeft Tynaarlo € 200.095,- aan dividend van Enexis ontvangen over 2019.				
Ontwikkelingen/risico	De energietransitie heeft gevolgen voor de activiteiten en het investeringsniveau van het bedrijf. Netwerken moeten worden uitgebreid en verzaamd. Enexis heeft door middel van aandeelhoudersleningen haar eigen vermogen versterkt om de uitbreiding van het netwerk voor de energietransitie te kunnen financieren. Onze gemeente heeft daar geen bijdrage aan geleverd.				
Veranderingen in het belang	Nee				
Basis van de cijfers	De cijfers met een asterisk (*) zijn gebaseerd op de gepubliceerde resultaten uit de halfjaarcijfers 2020 van Enexis.				

NV Waterleidingmaatschappij Drenthe					
Ontvangst (+) Bijdrage (-)	Eigen vermogen		Vreemd vermogen		Resultaat boekjaar
	1-jan	31-dec	1-jan	31-dec	
€ 0	€ 34.225.000*	€ 38.733.000*	€ 130.283.000*	€ 131.584.000*	€ 2.987.000*
Doel	Drinkwatervoorziening voor de inwoners van Drenthe.				
Bestuurlijk belang	Aandeelhouder. 45 stemmen van de 1946 in totaal. Dus 2,31%.				
Financieel belang	De gemeente Tynaarlo bezit 45 (2,31%) van de in totaal 1946 aandelen. De aandelen hebben een nominale waarde van €2.250.				
Ontwikkelingen/risico	Afgelopen jaren druk bezig geweest met afstoten van niet-drinkwateractiviteiten. Dit is nu bijna in zijn geheel afgerond.				
Veranderingen in het belang	Nee				
Basis van de cijfers	De cijfers met een asterisk (*) zijn gebaseerd op de jaarrekening 2019 van de WMD.				

Bank Nederlandse Gemeenten NV					
Ontvangst (+) Bijdrage (-)	Eigen vermogen		Vreemd vermogen		Resultaat boekjaar
	1-jan	31-dec	1-jan	31-dec	
€ 49.730	€ 4.991.000.000*	€ 4.887.000.000*	€132.518.000.000*	€144.802.000.000*	€ 163.000.000*
Doel	Met gespecialiseerde dienstverlening draagt de BNG bij aan zo laag mogelijke kosten van maatschappelijke voorzieningen.				
Bestuurlijk belang	Aandeelhouder. De gemeente Tynaarlo bezit 43.243 aandelen (0,08%). Elk aandeel heeft een nominale waarde van € 2,50 per aandeel.				
Financieel belang	De gemeente Tynaarlo ontvangt dividend naar rato van het aantal aandelen. Voor 2021 wordt een bedrag aan dividend verwacht van € 49.730.				
Ontwikkelingen/risico	In maart 2019 is de rating verhoogd van AA+ naar AAA. Door een lager resultaat op financiële transacties en een lager renteresultaat (beide door lagere rentetarieven) is de nettowinst in 2019 t.o.v. 2018 gedaald. Door grote vraag van (langlopende) leningen van decentrale overheden verwacht de BNG de jaardoelstelling t.a.v. verstrekte leningen te overtreffen.				
Veranderingen in het belang	Nee				
Basis van de cijfers	De cijfers met een asterisk (*) zijn gebaseerd op de jaarrekening 2019 van de BNG.				

Overzicht stichtingen en verenigingen

Vereniging Drentse Gemeenten (VDG)					
Ontvangst (+) Bijdrage (-)	Eigen vermogen		Vreemd vermogen		Resultaat boekjaar
	1-jan	31-dec	1-jan	31-dec	
€ -14.771	€ 66.176*	n.n.b.	€ 429.668*	n.n.b.	n.n.b.
Doel	De Vereniging van Drentse gemeenten (VDG) is een provinciale afdeling van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) en is een belangrijk en gewaardeerd platform met vier functies: kennis en expertise, netwerken en ontmoeten, afstemmen en samenwerken, en interne en externe verbindingen realiseren.				
Bestuurlijk belang	De burgemeesters van de Drentse gemeenten zijn lid van het algemeen bestuur.				
Financieel belang	Voor 2021 draagt de gemeente € 14.771 bij aan de VDG. Daarnaast voert de VDG nog andere projecten uit waarvoor ze apart een factuur versturen (o.a. bijdrage jaarlijkse veteranen dag, bijdrage Drentse Onderwijsmonitor, Procesbegeleiding Drents Zorglandschap).				
Ontwikkelingen/risico	Geen				
Veranderingen in het belang	Nee				
Basis van de cijfers	De cijfers met een asterisk (*) zijn afkomstig van de jaarrekening 2018 van de VDG.				

Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG)					
Ontvangst (+) Bijdrage (-)	Eigen vermogen		Vreemd vermogen		Resultaat boekjaar
	1-jan	31-dec	1-jan	31-dec	
€ - 52.211	€ 61.975.000*	n.n.b.	€ 78.875.000*	n.n.b.	n.n.b.
Doel	De Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) is de organisatie die alle gemeenten in Nederland en de overzeese gebieden verbindt. De vereniging heeft als doel om de lokale overheid te versterken, zodat gemeenten hun inwoners optimaal kunnen bedienen.				
Bestuurlijk belang	De gemeente heeft stemrecht in de ledenvergaderingen van de VNG.				
Financieel belang	Voor 2021 wordt € 52.211 bijgedragen aan de VNG.				
Ontwikkelingen/risico	Geen				
Veranderingen in het belang	Nee				
Basis van de cijfers	De cijfers met een asterisk (*) zijn ontleend aan het jaarverslag 2019 van de VNG.				

Vereniging van gemeenten aandeelhouders Essent Noord-Nederland (VEGANN)					
Ontvangst (+) Bijdrage (-)	Eigen vermogen		Vreemd vermogen		Resultaat boekjaar
	1-jan	31-dec	1-jan	31-dec	
€ -738	€ 28.563*	€ 16.663*	€ 0*	€ 0*	€ - 11.900*
Doel	Vertegenwoordigen van de belangen van de (kleine) aandeelhouders van Essent.				
Bestuurlijk belang	Een collegelid vertegenwoordigt de gemeente in de algemene ledenvergadering.				
Financieel belang	Het financiële belang in de vereniging is minimaal. In 2021 wordt € 738 contributie aan de Vegann betaald.				
Ontwikkelingen/risico	Geen				
Veranderingen in het belang	Nee				
Basis van de cijfers	De cijfers met een asterisk (*) zijn ontleend aan de begroting 2020 van de Vegann.				

Overzicht overige verbonden partijen

Convenant Regio Groningen-Assen					
Ontvangst (+) Bijdrage (-)	Eigen vermogen		Vreemd vermogen		Resultaat boekjaar
	1-jan	31-dec	1-jan	31-dec	
€ -300.003	€ 9.537.367*	€ 8.817.550*	€ 3.106.122*	€ 1.698.647*	€ 0
Doel	Deelnemers onderschrijven de inzet op integrale ontwikkeling en versterking van de regio via inzet op de pijlers: Economie, Mobiliteit en Wonen.				
Bestuurlijk belang	Stuurgroep met bestuurlijke vertegenwoordiging vanuit de provincies en deelnemende gemeenten.				
Financieel belang	Tynaarlo draagt voor 4,5% bij aan de begroting in 2021 € 300.003.				
Ontwikkelingen/risico	Geen				
Veranderingen in het belang	Nee				
Basis van de cijfers	De cijfers met een asterisk (*) zijn gebaseerd op de jaarrekening 2019 van Regio Groningen – Assen.				

17. Grondbeleid

17.1 Algemeen

De paragraaf grondbeleid vormt een vast onderdeel van de begroting en verantwoordingscyclus van de gemeente. In deze paragraaf wordt ingegaan op de wijze waarop de gemeente invulling geeft aan haar grondbeleid. Dit beleid is opgenomen in de nota grondbeleid.

17.2 Ontwikkelingen

Volgens de Nederlandse Vereniging van Makelaars (NVM) heeft de landelijke woningmarkt in het tweede kwartaal van 2020 vrijwel geen effecten ondervonden van de COVID-19 pandemie. Er werden relatief zelfs meer woningen boven de vraagprijs verkocht. Wel daalde het aantal beschikbare woningen verder. De huizenprijs lag 8,8% hoger dan een jaar eerder. Nu er minder belangstelling is van beleggers en expats krijgen starters en doorstromers meer kansen. De NVM merkt verder dat er vanwege het vele thuiswerken nu meer vraag is bij huizenzoekers naar bijvoorbeeld een extra werkkamer, balkon of tuin.

Mogelijk gaan de huizenprijzen de komende jaren wel dalen als gevolg van de COVID-19 pandemie. De Nederlandsche Bank (DNB) stelde in juni dat de impact van de virusuitbraak op de woningmarkt nu nog beperkt lijkt, maar aan een lichte prijsdaling valt waarschijnlijk niet te ontkomen. Een eventuele omslag op de woningmarkt zou pas in de loop van de tweede helft van dit jaar of begin volgend jaar plaatsvinden. Hoe sterk de daling wordt hangt volgens de economen van de ABN Amro af van hoe hoger de werkloosheid en hoe meer de besteedbare inkomens slinken, hoe harder de vraag naar woningen zal dalen. Ook de hypotheekrentes zullen alsdan kunnen gaan stijgen, waardoor de aanschaf van een huis moeilijker te financieren is. De Rabobank heeft in september aangegeven te verwachten dat de huizenprijzen in 2021 dalen met 0,8% en in 2022 met 2,6%.

Er bestaat nog steeds een groot tekort aan nieuwbouwwoningen. Berekeningen van de landelijke overheid tonen aan dat er jaarlijks eigenlijk zo'n 90.000 woningen bij moeten komen. Onder andere door de stikstof- en PFAS-dossiers is kostbare tijd verloren gegaan. Hoewel voor de korte termijn inmiddels oplossingen zijn gevonden waardoor uitvoering van onze bouwplannen door kan blijven gaan, bestaat helaas nog steeds onduidelijkheid over de keuzes en acties in het Stikstofdossier en de mogelijke consequentie daarvan op realisatie van de bouwplannen binnen de gemeente op de middellange termijn.

Het meerjarig effect van COVID-19 op bedrijfshuisvesting is ook nog onduidelijk.

Op lokaal niveau wijkt het beeld van onze gemeente niet af van het landelijke beeld. Er is tot en met het tweede kwartaal van dit jaar meer vraag dan aanbod van woningen. De trend van een toenemend aantal bouwplaninitiatieven in 2019 heeft zich in de eerste helft van 2020 doorgezet. Het gevolg hiervan is dat de doorlooptijd die wij nodig hebben voor beoordeling en behandeling daarvan is toegenomen.

Wij houden de ontwikkelingen zoals hiervoor beschreven nauwlettend in de gaten. Op dit moment geven deze ontwikkelingen geen aanleiding om de lopende alsook de in voorbereiding zijnde gemeentelijk woningbouwplannen PBH-locatie, Vries Zuid en op enkele vrijkomende locaties in Eelde, bij te stellen. Datzelfde geldt voor de realisatie van de bedrijvenlocaties Businesspark Ter Borch en Vriezerbrug.

Zoals bekend hanteren wij vanwege de aangepaste regelgeving in het BBV nu de RISMAN-methode. Voor het bepalen van de risico's binnen onze grondexploitaties. Macro-economische risico's worden afgedekt ten laste van het weerstandsvermogen en projectgebonden risico's worden in mindering gebracht op de bepaalde tussentijdse winstnemingen.

Sinds december 2018 ligt er een vaststellingsovereenkomst (VSO) voor gemeentelijke grondexploitaties. De VSO ziet op de invulling van de belastingplicht voor de vennootschapsbelasting ten aanzien van grondexploitaties. De inhoud van deze VSO is niet landelijk bekend gemaakt. De VSO geeft handvatten en enkele uitgangspunten bij het berekenen van de openingsbalanswaarde en de berekening van de fiscale jaarwinst. De VSO-methodiek gaat in principe uit van een verdeling van de kosten van het jaarlijkse verloop van de m2 in een project. Wij hebben tot nu toe een andere

methode voor deze berekening toegepast en zijn ons, onder raadpleging van onze fiscale adviseur aan het beraden of wij onze methode gaan aanpassen naar de in de VSO opgenomen methode. Wij verwachten uw raad hierover bij de behandeling van de Jaarrekening in 2021 nader te kunnen informeren.

De voorbereiding op de komst van de Omgevingswet is in volle gang. Deze wet bundelt alle regels op het gebied van RO, bouwen, milieu, water, bodem en lucht, veiligheid, gezondheid en infrastructuur. Deze transitie is een grote en complexe operatie die we projectmatig oppakken. Mede vanwege de COVID-19 pandemie en zorgvuldige invoering van het digitale stelsel hierbij is de invoeringsdatum verschoven naar 1 januari 2022.

17.3 Grondprijzenbeleid

Marktconformiteit is het uniforme uitgangspunt bij het bepalen van (grond)prijzen. Veelal bepalen wij dit aan de hand van advisering waarin de Residuele berekeningsmethode is toegepast. De uitgifteprijs-berekeningen worden direct voorafgaand aan de daadwerkelijke uitgifte toegepast.

Alleen voor zogenoemd “snippergroen” (voor particuliere tuinuitbreiding) en voor kavels binnen een ontwikkellocatie bestemd voor realisatie van gemeentelijk maatschappelijk vastgoed, wordt een uitzondering op dit principe gemaakt. Voor snippergroen geldt, bijzondere omstandigheden daargelaten, een vaste verkoopprijs van € 50,- per m². Voor grond voor maatschappelijk vastgoed binnen een grondexploitatie wordt de kostprijs gehanteerd (momenteel bepaald op € 110,- per m² excl. BTW).

17.4 Voortgang beleidsuitvoering

Doordat de markt aantrekt zien we dat voor locaties, in eigendom van derden, waarvan de ontwikkeling lange tijd heeft stilgelegen, initiatieven worden ontplooid. Het gaat om herontwikkeling en transformatie van delen van bestaande woon- en werkgebieden. Ook in onze gemeente. De komende periode gaan we verder vorm en inhoud geven aan de centrumontwikkeling Zuidlaren (incl. PBH-complex) en planvorming Vries Zuid.

Binnen de bestaande ontwikkellocaties zijn de uitgifte- en opbrengstprognoses het afgelopen jaar, nagenoeg gelijk gebleven ten opzichte van vorig jaar.

Zoals gezegd hanteren we vanwege gewijzigde BBV-voorschriften een andere methode voor het bepalen van de risico's. Gezien de mogelijke impact op de woningmarkt als gevolg van de de COVID-19 pandemie en de nieuwe methode van tussentijdse winstnemingen, zijn we aan het onderzoeken of de huidige afdekking van de macro-economische risico's die ten laste van het weerstandsvermogen komt, aanpassing behoeft. Ook hierover verwachten wij uw raad bij de behandeling van de Jaarrekening in 2021 nader te informeren.

17.5 Boekwaardes

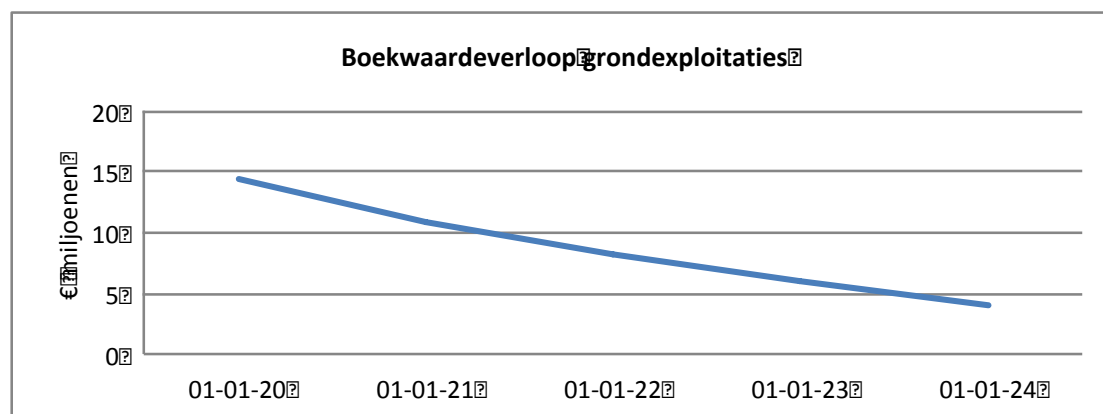
De totale boekwaarde op 1 januari 2020 van alle locatieontwikkelingen (inclusief bedrijventerreinen) is ruim € 14,5 miljoen. Dit is de boekwaarde waarbij is rekening gehouden met de winstnemingen welke zijn verantwoord in de jaarrekening 2019. Op basis van de geactualiseerde grondexploitaties per 1 januari 2020 zijn de verwachte winstnemingen vanaf 2020 becijferd op ca. € 7,27 miljoen.

In onderstaande tabel treft u de weergave de boekwaarde en het verwachte verloop daarvan aan.

Overige materiele vaste activa	Boekwaarde 1 januari 2020	Verwachte boekwaarde per 1 januari 2021	Verwachte boekwaarde per 1 januari 2022	Verwachte boekwaarde per 1 januari 2023	Verwachte boekwaarde per 1 januari 2024
Verspreide Gronden	324.074	291.667	262.500	236.250	212.625
Asserstraat 21	77.913	77.913	77.913	77.913	77.913
Vriezerbrug Zuid	1.701.773	1.701.773	1.701.773	1.701.773	1.701.773
Loopstukken fase 2	142.789	142.789	142.789	142.789	142.789
Tienelswolde	86.800	86.800	86.800	86.800	86.800
Prins Bernhardhoeve vm erfpachtsgronden	375.048	375.048	375.048	375.048	375.048
Aankoop gronden Leyten	3.984.671	3.984.671	3.984.671	3.984.671	3.984.671
Goudenregenlaan	38.363	38.363	38.363	38.363	38.363
Broekveldt	19.073	19.071	19.071	19.071	19.071
Percelen Brongebied	270.066	270.066	270.066	270.066	270.066
Dagmavo Paterswolde	-34.026	-34.026	-34.026	-34.026	-34.026
Gronden De Bronnen	1.059.487	1.059.495	1.059.495	1.059.495	1.059.495
Totaal	8.046.031	8.013.630	7.984.463	7.958.213	7.934.588

Projecten in exploitatie	Boekwaarde 1 januari 2020	Verwachte boekwaarde per 1 januari 2021	Verwachte boekwaarde per 1 januari 2022	Verwachte boekwaarde per 1 januari 2023	Verwachte boekwaarde per 1 januari 2024
Donderen	2.060	0	0	0	0
Ter Borch	10.551.250	7.847.089	6.170.355	4.901.040	3.251.132
Business Park Ter Borch	3.294.651	3.244.647	2.278.484	1.485.686	831.577
Zuidoevers Zuidlaardermeer	-361.506	-281.943	-48.157	0	0
Vriezerbrug bedrijventerrein	1.214.783	650.077	414.981	186.867	-46.173
Groote Veen	-160.800	-608.755	-625.794	-440.913	0
Totaal	14.540.438	10.851.115	8.189.869	6.132.680	4.036.536

Zoals blijkt uit onderstaande grafiek, laat de totale boekwaarde van de projecten in exploitatie voor de komende jaren een dalende lijn zien.

Op de balans wordt de boekwaarde van de grondexploitaties als volgt onderverdeeld:

Bouwgrond in exploitatie (BIE): € 14.540.430 – vlottende activa/voorraden

Zie bovenstaande tabel onder projecten in exploitatie voor een specificatie van dit bedrag.

Grondexploitaties in voorbereiding (voormalige NIEGG) € 8.046.031 – materiele vaste activa

Zie bovenstaande tabel onder overige materiele vaste activa voor een specificatie van dit bedrag.

Vorbereidingskosten € 482.263 – immateriële vaste activa

Ook de komende jaren zal de aandacht binnen het grondbeleid zich blijven richten op realisatie van de in de woningbouwmonitor opgenomen ontwikkellocaties.

Speerpunten voor het grondbeleid zijn:

- Het bewaken en tijdig bijstellen van lopende grondexploitaties gericht op het bereiken van de voor de onderscheiden locatieontwikkelingen vastgestelde beleidsdoelen en het beoogde en/of vastgestelde financiële eindresultaat;
- Voortgang in de planvorming en realisatie voor nieuwbouw en herontwikkeling van vrijkomende AB locaties (momenteel in Eelde-Paterswolde);
- Het komen tot realisatie van het woningbouwplan Vries Zuid door het vaststellen van het bestemmingsplan met bijbehorende grondexploitatie;
- Het op basis van besluitvorming Centrumontwikkeling Zuidlaren komen tot planvorming en ontwikkeling van de complexen PBH en vm. gronden Leyten, waarbij een apart plan met grondexploitatie wordt opgesteld voor realisatie van woningbouw op de traverse en het achterste deel van het PBH-terrein;
- Intake en begeleiding van niet gemeentelijke bouwplaninitiatieven;
- Verdere implementatie en uitvoering van de belastingplicht voor de VPB;
- Onderzoeken van wenselijkheid en/of noodzakelijkheid van aanpassing van de methode voor afdekking van de macro-economische risico's die ten laste van het weerstandsvermogen
- Voorbereiding op de invoering van de Omgevingswet in 2022.

17.6 Financiële stand

De financiële vertaling van een locatieontwikkeling in exploitatie vindt plaats in een grondexploitatie. Aan de hand van de actuele inzichten omtrent de van toepassing zijnde beleids- en overige kaders en de diverse planonderdelen worden berekeningen en prognoses opgesteld en uitgevoerd en verwerkt in een grondexploitatie. Uiteindelijk wordt de financiële stand inzichtelijk gemaakt via een berekende eindwaarde en contante waarde. Op deze wijze wordt voldaan aan het Besluit Begroting en Verantwoording vereisten inzake de informatievoorziening grondbeleid.

Ten minste eenmaal per jaar vindt deze actualisatie plaats.

Het beeld van de grondexploitaties per 1 januari 2020 is als volgt.

- Uit de winstgevendende exploitaties wordt aan het einde van de looptijd van deze exploitaties een positief resultaat van ca. € 10,7 miljoen op contante waarde verwacht. Dit bedrag zal via tussentijdse winstnemingen voor verdere bestemming in aanmerking komen.
- Daarnaast worden er geen verlieslatende grondexploitaties verwacht op basis van de huidige inzichten tot en met het einde van het jaar.

De eerstvolgende actualisatie van de grondexploitaties krijgt in het eerste kwartaal 2021 zijn beslag en zal dan voorafgaand aan de Jaarrekening ter besluitvorming aan uw raad worden voorgelegd.

17.7 Centrumontwikkelingen

In dergelijke projecten is sprake van meer kosten dan opbrengsten voor de planrealisatoren. Hierdoor kunnen niet alle door de gemeente ten behoeve van deze bouwplannen gemoeide kosten op de realisatoren van het bouwplan c.q. de eigenaren in het ontwikkelgebied worden verhaald, dan wel kan er sprake zijn van een negatieve grondexploitatie

Ook is er sprake van gewenste en noodzakelijke investeringen in het openbaar gebied die, omdat ook anderen daarvan profiteren, en e.e.a. ook ten behoeve van het algemeen maatschappelijk nut is, lang niet volledig aan de bouwplaninitiator kunnen worden toegerekend.

Naast de mogelijk beschikbare subsidies is een gemeentelijke investeringsbijdrage in centrumgebiedsontwikkelingen vaak onontkoombaar.

Centrum Eelde

Voor de voorzijde van de locatie Hoofdweg 67 (voormalige garage Koops) is, na het faillissement van Vastgoud een verkoopovereenkomst gesloten met een ontwikkelaar die de plannen voor deze locatie gaat realiseren. De levering van de gronden gebeurt na het doorlopen van de bestemmingsplan-procedure ten behoeve van het op deze locatie en de naastliggende locatie beoogde bouwplanrealisatie.

Centrum Zuidlaren

Op basis van de op 3 december 2019 vastgestelde ontwikkelrichting Centrumontwikkeling Zuidlaren is gestart met de voorbereiding van de daarbinnen te onderscheiden deelprojecten en acties.

Inmiddels hebben wij een tweetal aanbestedingen voor de uitwerking van de ontwikkelrichting afgerond.

Eén voor de uitwerking van de woonwijk op de achterzijde van de PBH locatie en Hunze-as en één voor het centrumgebied, inclusief de voorzijde van de PBH locatie en grote brink.

Voor het centrumgebied is één van de uitgangspunten in de ontwikkelrichting een gelijkwaardig speelveld tussen beide fullservice supermarkten. Wij zijn in gesprek met beide fullservice supermarkten over hoe dit bereikt kan worden. Voor de uitwerking van de voorzijde PBH, grote brink en de openbare ruimte om en nabij de grote brink is het van essentieel belang dat hier duidelijkheid over is.

Voor beide projecten verwachten wij in de eerste maanden van 2021 uw raad een stedenbouwkundig programma van eisen ter besluitvorming voor te leggen Deze worden per (deel)project uitgewerkt in onder meer een stedenbouwkundig plan en beeldkwaliteitsplan. Daarna zal de uitwerking in een bestemmingsplan / omgevingsplan plaatsvinden.

Het uitgangspunt voor de ontwikkeling van gronden op de PBH-locatie is dat de boekwaarde daarvan (rekening houdend met de gevormde voorziening van 2,9 miljoen) kan worden terugverdiend.

Voor de inrichting van het overig openbaar gebied zijn wij bij het ter besluitvorming aanbieden aan uw raad van de ontwikkelrichting indicatief uitgegaan van een investering van ca. € 3.300.000. Ter dekking van de structurele kapitaallast is bij de vaststelling van de begroting 2020 een reservering opgenomen. Bij de oplevering van het stedenbouwkundig programma van eisen zullen wij u een meer gerichte kostenraming kunnen geven. Daarnaast stelt de provincie Drenthe maximaal € 1.000.000 beschikbaar voor het herstructureren van de ruimtelijke kwaliteit.

17.8 Verwachte inkomsten en uitgaven grondexploitaties

Onderstaande tabel geeft een overzicht van het onderhanden werk van de gronden in exploitatie exclusief eventuele toekomstige winstnemingen. In de tabel is onderscheid gemaakt tussen woningbouwlocaties en bedrijventerreinen.

	Boekwaarde 1-1-2020	Inkomsten 2020	Uitgaven 2020	Boekwaarde 31-12-2020	Inkomsten 2021	Uitgaven 2021	Boekwaarde 31-12-2021
Donderen	2.060	109.131	105.323	-1.748	0	0	-1.748
Ter Borch	10.551.250	4.489.316	1.389.317	7.451.251	4.539.018	1.965.398	4.877.631
Zuidoevers	-361.506	185.950	217.894	-329.562	0	236.991	-92.571
Groote Veen	-160.800	1.363.695	617.909	-906.586	157.025	363.212	-700.399
subtotaal	10.031.004	6.148.092	2.330.443	6.213.355	4.696.043	2.565.601	4.082.913
Vriezerbrug Bedrijventerrein Business Park Ter Borch	1.214.783	625.698	42.021	631.106	253.508	29.345	406.942
	3.294.651	1.440.816	1.376.836	3.230.671	2.308.576	1.342.189	2.264.284
subtotaal	4.509.434	2.066.514	1.418.857	3.861.777	2.562.084	1.371.533	2.671.226
Totaal	14.540.438	8.214.606	3.749.300	10.075.132	7.258.127	3.937.134	6.754.139

Bovengenoemde geraamde inkomsten en uitgaven zijn gebaseerde op gespecificeerde ramingen zoals opgenomen in de op 16 juni 2020 door uw raad vastgestelde grondexploitaties.

Voor eventuele af te waarden of afgewaardeerde gronden wordt/is een voorziening "afwaardering gronden" gevormd. Eventuele verliezen worden afgeboekt ten laste van de in de Algemene Reserve Calamiteiten (ARCA). Echter, hiervan is op dit moment geen sprake.

In onderstaand overzicht worden de verwachte kosten en opbrengsten vanaf het jaar 2021 weergegeven. De laatste twee kolommen geven het verwachte resultaat weer aan het einde van de looptijd van het project. Deze gegevens zijn gebaseerd op de grondexploitaties per 1 januari 2020.

	Raming kosten vanaf 2021	Raming opbrengsten vanaf 2021	Eindwaarde 2020*	Netto Contante Waarde 2020*
Ter Borch	8.313.344	2.119.611	9.042.998	7.964.578
Zuidoevers	242.264	0	197.484	191.313
Groote Veen	622.660	157.025	1.116.481	1.064.560
subtotaal	9.178.268	2.276.636	10.356.963	9.220.451
Vriezerbrug Bedrijventerrein Business Park Ter Borch	78.091	760.524	135.092	126.781
	11.257.921	16.210.324	1.625.102	1.431.301
subtotaal	11.336.012	16.970.848	1.760.194	1.558.082
Totaal	20.514.280	19.247.484	12.117.157	10.778.533

* exclusief winstnemingen

In de genoemde eindwaarden en netto contante waarden is nog geen rekening gehouden met de verwachte winstnemingen vanaf het jaar 2020.

17.9 Niet in exploitatie genomen (bouw)grond (NIEGG)

Deze gronden zijn meestal anticiperend of strategisch aangekocht. Er is dan nog geen grondexploitatie, maar de verwachting is wel dat de grond dient voor bebouwinguitbreiding. Voor deze grond moet een reëel en stellig voornemen bestaan dat deze in de nabije toekomst wordt bebouwd. Deze verwachting moet zijn gebaseerd op een raadsbesluit. In dit besluit dient de raad inhoud te hebben gegeven aan ambitie en planperiode. NIEGG bevindt zich dan als het ware op de startlijn van de “vervaardigingsfase” vanwege de intenties met de grond.

Vanaf 1 januari 2016 komt de balanscategorie “niet in exploitatie genomen bouwgronden” niet meer voor in het BBV (Besluit Begroten en Verantwoorden). Dit betekent de gemeente deze gronden heeft moeten herrubriceren van de voorraden naar terreinen en gronden bij de materiele vaste activa.

Materiele vaste activa hebben als waarderingsgrondslag verkrijgingsprijs of duurzaam lagere marktwaarde. Inmiddels hebben alle gronden een marktwaardetoets ondergaan en zijn alle gronden gewaardeerd tegen de geldende bestemming of marktwaarde.

Deze nieuwe rubricering heeft tevens tot gevolg dat het met ingang van 1 januari 2016 niet meer is toegestaan om rente of overige kosten toe te rekenen aan deze gronden.

Eventuele voorbereidingskosten voor toekomstige grondexploitaties (bijvoorbeeld kosten van onderzoek en ontwikkeling) mogen onder voorwaarden worden geactiveerd onder de immateriële vaste activa zoals het geval is bij de centrumontwikkeling Zuidlaren (PBH-terrein).

De boekwaarde per ultimo 2019 van de kosten van onderzoek en ontwikkeling, geactiveerd op de balans onder immateriële vaste activa is € 482.263. In 2020 is tot augustus ca. € 31.000 aan kosten gemaakt waardoor de totale boekwaarde is opgelopen tot ca. € 513.263.

Van de nog niet in exploitatie genomen gronden, nu strategische gronden (MVA) is de gemiddelde boekwaarde per m² als volgt.

Project	Boekwaarde per m ²
Verspreide Gronden	2,8
Vriezerbrug Zuid	3,8
Loopstukken fase 2	2,6
Tienelswolde	2,6
Prins Bernhardhoeve vm erfpachtsgronden	22,73
Aankoop gronden Leyten	22,63
Broekveldt	2,6
Percelen Brongebied	2,3
Grond Asserstraat	20,13
Gronden De Bronnen	3,3

18. Duurzaam houdbaar sociaal domein

Op basis van de laatste inzichten stijgt het tekort binnen het sociaal domein bij ongewijzigd beleid naar 3,3 miljoen in 2024. Op 30 juni 2020 heeft uw Raad middels vaststelling van de perspectievennota 2021 aangegeven een begroting te willen ontvangen waarin is beschreven op welke wijze we kunnen komen tot een duurzaam houdbaar sociaal domein. Op 9 september 2020 is uw Raad ambtelijk bijgepraat door middel van een presentie over het sociaal domein in de brede zin van het woord. Daarbij is informatie gedeeld over de demografie van de gemeente, het vastgestelde beleid, de ontwikkelingen die (financieel) binnen het sociaal domein zichtbaar zijn en over (technische) mogelijkheden om het tekort om te buigen binnen het sociaal domein. Op 23 september 2020 zijn de uitwerkingen op schrift naar uw Raad verstuurd.

In dit hoofdstuk stellen wij ombuigingen voor die bijdragen aan het oplossen van het begrotingstekort, met als doel een duurzaam en houdbaar sociaal domein. Hoewel de tekorten voornamelijk in de jeugdzorg ontstaan, stellen wij een pakket aan maatregelen voor dat zowel binnen het sociaal domein (in de brede zin van het woord) als buiten het sociaal domein een opbrengst kennen. Het totale pakket aan maatregelen draagt de naam 'Maatregelenpakket 2.0' en is opgebouwd uit de onderdelen zoals in de tabel hieronder weergegeven. In de rest van dit hoofdstuk worden de maatregelen die we binnen het sociaal domein treffen verder toegelicht.

Maatregelenpakket 2.0		2021	2022	2023	2024
Maatregelen binnen sociaal domein (in brede zin, H 4 – 7)					
1	Maatregelenpakket sociaal domein 1.0	455.000	455.000	455.000	455.000
2	Inspanningsverplichting sociaal domein	250.000	1.000.000	1.000.000	1.000.000
3	Budgetbijstellingen hoofdstukken 4 - 7	451.000	451.000	451.000	451.000
	Subtotaal	1.156.000	1.906.000	1.906.000	1.906.000
Maatregelen buiten het sociaal domein					
	Inzet vervallen opschalingskorting	250.000	pm	Pm	pm
	Halvering schommelfonds	250.000	250.000	250.000	250.000
	Verhogen inkomsten OZB (5%)	260.000	260.000	260.000	260.000
	Subtotaal	760.000	510.000	510.000	510.000
Nader te bepalen					
	Nader in te vullen		100.000	200.000	200.000
Totaal maatregelen		1.916.000	2.516.000	2.616.000	2.616.000

1. Stand van zaken maatregelenpakket 1.0

De geconstateerde tekorten in 2017 zijn aanleiding geweest om in 2018 de eerste hand te leggen aan het opstellen van een maatregelenpakket (inmiddels bekend onder de naam maatregelenpakket 1.0). Deze is voor de eerste maal in de perspectievennota 2019 gepresenteerd en vastgesteld. Het doel was het sociaal domein sluitend te krijgen, waarbij de looptijd van uitvoering en realisatie is gesteld op 2020-2022. Er is een implementatiemanager (tijdelijk) aangesteld die een jaar bezig is geweest om de organisatie in staat te stellen de beoogde besparingen te realiseren én om de eerste resultaten te boeken.

De conclusie ten aanzien van maatregelenpakket 1.0 is, dat nu de opgenomen maatregelen niet in de volle breedte gerealiseerd kunnen worden, maar dat wel de eerste resultaten worden geboekt. Ten tijde van het opstellen van deze begroting was reeds € 335.000 gerealiseerd. Wij achten het reëel om in 2021 aanvullend € 455.000 aan besparingen te realiseren, zodat de totale besparing op maatregelenpakket 1.0 € 790.000 bedraagt. Daarnaast blijkt dat het onderhanden werk meer tijd vergt dan oorspronkelijk werd verwacht en dat in sommige gevallen een alternatieve invulling gegeven moet worden.

De verwachte kostendaling van € 790.000 is als volgt opgebouwd:

1. Er is een investering van € 175.000 gepleegd om praktijkondersteuners huisartsen (POH) in te zetten. Dit leidt tot een structurele besparing doordat huisartsen minder doorverwijzen. Voor 2021 gaan we uit van € 500.000 minder kosten.

- De nieuwe, in NMD verband afgesloten, inkoopcontracten moeten leiden tot lagere zorgkosten. Wegens juridische kwesties zijn de nieuwe contracten pas in het voorjaar 2020 ingegaan in plaats van 1 januari 2020. Hierdoor wordt de verwachte besparing later gerealiseerd. Voor 2021 e gaan we uit van € 160.000 minder kosten.
- Door meer in te zetten op regie op het proces rondom inburgering en persoonlijke begeleiding maken nieuwkomers minder lang gebruik van uitkeringen en bijstand. Voor 2021 gaan we uit van € 130.000 aan minder kosten.

Maatregelenpakket PPN 2019		In te boeken
1	Indicaties Wmo en Jeugd	500.000
2	Inkoop Wmo en Jeugd	160.000
3	Overig	130.000
Totaal		790.000

2. Inspanningsverplichting zorgkosten

Binnen het maatregelenpakket 1.0 is op diverse onderdelen nog sprake van onderhanden werk. Zo zien wij binnen de zorgkosten diverse mogelijkheden om deze te verminderen. Dit omvat onder meer het analyseren en verbeteren van werkprocessen, waarbij een tijdspad van twee jaar wordt gehanteerd. Om dit te kunnen realiseren hebben wij vanuit bedrijfsvoering € 300.000 gereserveerd. Middels deze incidentele investering wordt het implementeren van de verbeterplannen vormgegeven. Aanvullend wordt ingezet op het verbeteren van contractmanagement en het uitvoeren van scherpe analyses van de zorgkosten. In dit proces schuilen enkele bestuurlijke en juridische uitdagingen, maar de potentiële opbrengst is significant. Deze € 1.000.000 is dan ook niet gegarandeerd, maar er is wel de overtuiging dat hier omvangrijke resultaten behaald kunnen worden en wij leggen onszelf hiermee een inspanningsverplichting op.

3. Budgetbijstellingen hoofdstukken 4 - 7

Onderstaand worden per hoofdstuk de maatregelen toegelicht de worden getroffen om de totale opbrengst van € 451.000 binnen de hoofdstuk 4 -7 te realiseren. De nummering van de maatregelen sluit aan bij de amtelijke notitie die uw Raad heeft ontvangen. Omdat niet alle voorgestelde maatregelen worden geïmplementeerd loopt de nummer niet gelijk op, maar zijn de maatregelen te koppelen aan het overzicht dat uw Raad reeds heeft ontvangen.

Nr	Hoofdstuk 4: Onderwijs	Voorstel college
1	Schoolgebouwen voortgezet onderwijs	4.000
2	Lokaal onderwijsbeleid	12.000
4	Jeugd tot 12 jaar	6.000
5	Kinderopvang Oelebred	9.000
6	BSO Het Palet Eelde	- 8.000
7	Transformeren peuterspeelzaalwerk	- 1.000
Totaal hoofdstuk 4		22.000

1. Schoolgebouwen voortgezet onderwijs

Binnen Tynaarlo wordt geen voortgezet onderwijs geleverd, dit budget wordt dan ook al enkele jaren niet ingezet. Dit budget kan derhalve vervallen.

2. Lokaal onderwijsbeleid

Bedoeld om ondersteuning te verlenen in het geval van incidentele vragen van scholen, zoals onder meer het burgemeestersontbijt. Wij stellen voor dit budget voor 2021 vrij te laten vallen.

4. Jeugd tot 12 jaar

Met het recent vastgestelde nieuwe onderwijsachterstandenbeleid worden de kosten die uit dit budget werden betaald, gedekt middels Rijksmiddelen die wij ontvangen ter bestrijding van onderwijsachterstanden. Het budget kan daarom vervallen.

5. Kinderopvang Oelebred

Deze locatie bestaat niet meer. Het budget kan vervallen.

6. BSO Het Palet Eelde

Deze locatie bestaat niet meer. Het budget kan vervallen.

7. Transformeren peuterspeelzaalwerk

Dit budget resteert na een administratieve correctie.

Nr	Hoofdstuk 5: Sport, cultuur en recreatie	Voorstel college
8	Sportbeleidsplan	30.000
9	Subsidiëring aan verenigingen	7.000
11	Investeringsplanning sport	25.000
16	Culturele raden	10.000
20	Monumentendag	2.000
21	Nakomen contractafspraken	25.000
Totaal hoofdstuk 5		99.000

8. Sportbeleidsplan

Dit budget wordt ingezet om onvoorziene knelpunten in gemeentelijke of geprivatiseerde sportaccommodaties te kunnen oplossen. Te denken valt aan onafhankelijk sportadvies ter bepaling van de kwaliteit van sportaccommodaties (is vervanging noodzakelijk en zo ja, wanneer?), capaciteitsberekeningen (is een extra sportaccommodatie noodzakelijk?) en overdrachtskosten (advies, notaris etc.). Met het bestaan van de investeringsplanning sport & welzijn is dit budget ontlast. Het resterende budget van € 37.000 lijkt toereikend om de jaarlijkse kosten te kunnen dekken.

9. Subsidiëring aan verenigingen

Betreft het incidenteel verstrekken van kleine subsidies aan verenigingen. Het budget wordt al jaren niet volledig benut. Betreft het instellen van een budgetplafond van € 10.000.

11. Investeringsplanning sport

Betreft de gemeentelijke bijdrage in renovatie e.d. van geprivatiseerde sport- en welzijnsaccommodaties. Een vastgestelde investeringsplanning sport en welzijn is onderhanden. Van de destijds beschikbaar gestelde € 200.000 resteert na vier jaar nog € 140.000. Hieruit moeten we verplichtingen uit dekken op grond van de vigerende 1/3-2/3-regeling. Voor de sportaccommodaties is redelijk in beeld welke verplichtingen op ons af komen, voor welzijnsaccommodaties als met name dorpshuizen wordt dat momenteel geïnventariseerd. Na vaststelling van een realistische investeringsplanning wordt duidelijk welk deel verder kan vrijvallen en/of eventueel moet worden verhoogd bij een integrale afweging (PPN 2022). Naar inschatting kan € 25.000 vrijvallen

16. Culturele raden

Vanuit het budget voor Culturele raden is in de afgelopen jaren maar € 500 besteed. Dit budget wordt vooral door de cultuurcoaches ingezet. De inzet is om de activiteiten van de cultuurcoaches zelfvoorzienend te laten zijn. Een klein budget is wel nodig in de opstartfase van projecten. Na afroaming van € 10.000 resteert hiervoor een budget van € 4.000.

20. Monumentendag

Dit budget wordt al enkele jaren niet ingezet en kan dus vervallen.

21. Nakomen contractafspraken

Met name bij sportaccommodaties blijkt dat deze na het privatiseren in sommige gevallen nog deels in onze financiële administratie staan, terwijl de gebouwen in eigendom zijn overgeheveld. Door alle gemaakte afspraken ook te verwerken in het financiële systeem kan er structureel € 25.000 bespaard worden.

Nr	Hoofdstuk 6: Sociaal domein	Voorstel college
23	Dorpshuis Oudemolen	2.000
24	Trias	25.000
25	Integraal jeugdbeleid	2.000
26	Sociaal cultureel werk	9.000
27	Nazorg ex-gedetineerden	11.000
29	Activiteiten Internationale bewustwording	5.000
30	Bijdrage Noordermaat & kinderopvang	41.000
33	Onvoorzien	25.000
34	Transformatieplan compensabel	- 13.000
36	Diverse subsidies WMO	10.000
37	Projecten kwetsbare groepen	5.000
38	Maatjesproject	5.000
40	Clientondersteuning	120.000
43	Indicaties WMO	32.000
47	WMO initiatieven noodfonds	6.000
48	Respijtzorg t.b.v. mantelzorgers	20.000
49	Onderzoek en advieskosten	25.000
Totaal hoofdstuk 6		330.000

23. **Dorpshuis Oudemolen**

Deze locatie bestaat niet meer. Het budget kan vervallen.

24. **Trias**

Welzijn op recept

Betreft de schakel tussen huisartsen en de sociale teams. Door gebruik te maken van de bestaande lijnen en het verder ontwikkelen en beschikbaar hebben van de sociale kaart is de huidige werkwijze voldoende ontwikkeld waardoor Welzijn op recept niet meer nodig is. Hiermee kan bijna € 18.000 worden bespaard.

Korting op jongeren-, buurt-, vrijwilligerswerk en mantelzorgondersteuning

Deze onderdelen binnen welzijnswerk is er voor alle inwoners van onze gemeente, van jong tot oud. Korting op dit budget betekent dat er minder externe fe's ingezet kunnen worden. Middels sober en degelijk aanbesteden met heldere prioriteiten, bestuurlijke keuzes, achten wij een besparing haalbaar. Daar tegenover reserveren wij budget voor een uit te werken beleid m.b.t. de jeugdsozen.

Indicatief kan in totaal op de subsidie aan Trias per saldo € 25.000 worden omgebogen.

25. **Integraal jeugdbeleid**

Dit budget wordt al enkele jaren niet ingezet en kan vervallen

26. **Sociaal cultureel werk**

Dit budget wordt al enkele jaren niet ingezet en kan vervallen.

27. **Nazorg ex-gedetineerden**

Dit budget wordt al enkele jaren niet ingezet en kan vervallen.

29. **Activiteiten Internationale bewustwording**

Wordt ingezet voor wereldwinkels en diverse markten. De afgelopen jaren zat er ruimte in het budget. Het instellen van een budgetplafond van € 6.243 heeft geen gevolgen.

30. **Bijdrage Noordermaat & kinderopvang**

Dit budget van ruim € 100.000 wordt voor een deel (rond € 41.000) niet ingezet, dit deel van het budget kan zonder gevolgen vrijvallen.

33. Onvoorzien

Dit budget wordt ingezet voor overige onvoorziene kosten en kosten waarvoor geen dekking bestond. Gelet op de bestaande (maar wel afnemende) onzekerheden wordt nog een klein bedrag (€ 10.000) hiervoor gereserveerd. Daarmee kan € 25.000 vrijvallen.

34. Transformatieplan compensabel

Dit budget resteert na een administratieve correctie. Dit betreft een budget dat negatief in de begroting staat, wat betekent dat dit een negatief effect heeft op de besparingen.

36. Diverse subsidies WMO

Er wordt structureel subsidie verstrekt aan o.a. Halt, Slachtofferhulp, Humanitas en VNN. Het totale budget is € 64.000. Hier kunnen keuzes in worden gemaakt voor beperking van subsidies dan wel dekking uit bijvoorbeeld activiteitensubsidies. Een taakstellende bezuiniging van € 10.000 is mogelijk. Dan blijft nog € 54.000 over voor initiatieven om het voorliggend veld te versterken.

37. Projecten kwetsbare groepen

Dit budget wordt al enkele jaren niet ingezet en kan vervallen.

38. Maatjesproject

Dit budget wordt niet ingezet, aangezien het Maatjesproject gefinancierd wordt vanuit het budget 'Diverse subsidies WMO'. Dit budget kan vervallen.

40. Cliëntondersteuning

Gemeenten zijn wettelijk verplicht om onafhankelijke cliëntondersteuning te bieden. In Tynaarlo is ervoor gekozen om, naast de onafhankelijke cliëntondersteuning, ook specialistische cliëntondersteuning aan te bieden. Dit betreft de begeleiding van inwoners met een beperking in complexe casuïstiek. Van het budget voor specialistische cliëntondersteuning wordt al jaren rond € 100.000 niet ingezet welk deel dus kan vervallen. Door minder gespecialiseerde cliëntondersteuning in te kopen kan nog eens € 20.000 vervallen. Dit is te realiseren door complexe begeleiding en sociaal-juridische ondersteuning niet meer in te kopen bij Stichting MEE maar een goedkoper alternatief te zoeken.

43. Indicaties WMO

Dit budget wordt ingezet voor het bewonersplatform de Buurtbrink (€ 6.000). Verder wordt het budget niet gebruikt. Het niet gebruikte deel van € 32.000 kan vrijvallen.

47. WMO initiatieven noodfonds

Dit budget wordt al enkele jaren niet ingezet en kan vervallen.

48. Respijtzorg t.b.v. mantelzorgers

Dit budget wordt ingezet om mantelzorgers de mogelijkheid te bieden een dag of dagdeel vrij te nemen. Het wordt de afgelopen jaren beperkt ingezet. Is ook als maatwerkvoorziening beschikbaar, dus de voorziening blijft beschikbaar. Betreft het instellen van een budgetplafond van € 33.000, zodat per saldo € 20.000 kan vrijvallen.

49. Onderzoek en advieskosten

Dit budget wordt ingezet voor overige onvoorziene kosten en kosten waarvoor geen dekking bestond. Dit betreft onder meer sociaal-medisch advies, maar ook voor bredere onderzoeksopdrachten en de NMD-samenwerking. Nu de inkoop Jeugd/WMO 2020 rond is, hoeven hier geen structurele middelen voor beschikbaar te blijven. Het budget kan naar beneden worden bijgesteld. Wanneer er extra middelen nodig zijn voor onderzoeksopdrachten, zal daarvoor incidenteel budget moeten worden aangevraagd. Betreft het instellen van een budgetplafond van € 67.000, zodat € 25.000 vrij kan vallen.

Samenvatting

Van het tekort op het sociaal domein t.o.v. de samenhangende rijksvergoeding ad € 3,3 miljoen wordt dus voorgesteld € 2,2 miljoen om te buigen op sociaal domein 'breed', waarvan € 1,8 miljoen op sociaal domein 'smal' (de gedecentraliseerde taken). Van het bedrag van € 1,8 miljoen is 0,3 miljoen reeds gerealiseerd in 2020. Voor een sluitende begroting wordt verder voorgesteld ook andere middelen in te zetten, waarmee het principe van budgettaire neutraliteit voor de komende jaren in zekere zin wordt losgelaten. Met uw raad zullen wij overleggen of en in hoeverre gestreefd moet blijven worden naar volledige budgettaire neutraliteit. Daarbij kunnen ook mogelijke toekomstige ontwikkelingen in de rijksvergoeding worden betrokken.

Samenvatting	Voorstel	Jaar realisatie
Maatregelpakket 1.0	790.000	2021
Inspanningsverplichting zorgkosten	€ 1.000.000	2022
<i>Ombuigingen:</i>		
- Hoofdstuk 4: Onderwijs	€ 22.000	2021
- Hoofdstuk 5: Sport, cultuur en recreatie	€ 99.000	2021
- Hoofdstuk 6: Sociaal domein	€ 330.000	2021
- Hoofdstuk 7: Volksgezondheid en milieu	-	2021
Ombuigingsvoorstel	2.241.000	

Bijlagen

Bijlage 1: Incidentele baten en lasten

Incidentele baten en lasten per programma	2021	2022	2023	2024
Hoofdstuk 0 Bestuur en ondersteuning				
0.1 Bestuur				
Lasten				
Jongerenraad Tynaarlo	5.000	0	0	0
Wachtgeld gem. bestuur	43.082	0	0	0
Wachtgeld t.l.v. voorziening	-43.082	0	0	0
	5.000	0	0	0
0.4 Overhead				
Lasten				
Frictiekostenbudget	24.179	0	0	0
	24.179	0	0	0
0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen Gemeentefonds				
Lasten				
Schommelfonds Algemene Uitkering	500.000	500.000	500.000	500.000
	500.000	500.000	500.000	500.000
Baten				
Corona Steunpakket	-256.464	0	0	0
DU Brede aanpak dak- en thuisloosheid	-32.051	0	0	0
DU) Combinatiefunctionarissen	-162.565	-162.565	-162.565	-162.565
Incidentele middelen Jeugdzorg	-508.656	-493.678	0	0
Pilot Kansrijke start	-8.874	-8.874	0	0
	-968.610	-665.117	-162.565	-162.565
0.10 Mutaties reserves				
Lasten				
Corona Steunpakket	256.464	0	0	0
Reserve pensioenverplichting wethouders	107.000	107.000	107.000	107.000
Toevoeging Argi i.v.m. vrijval kapitaallasten	387.479	485.932	582.666	664.005
	750.943	592.932	689.666	771.005
Baten				
Bibliotheek	-135.000	0	0	0
Dekking combinatiefunctionarissen	-63.560	-63.560	-63.560	-63.560
Dekking incidenteel resultaat VJB2020	-128.500	-10.000	0	0
Dekking Pilot inburgering	-101.797	0	0	0
Incidenteel nieuw beleid	-488.133	0	0	0
	-916.990	-73.560	-63.560	-63.560
Saldo incidentele baten en lasten hoofdstuk 0	-605.478	354.255	963.541	1.044.880
Hoofdstuk 1 Veiligheid				
1.2 Openbare orde en veiligheid				
Lasten				
Bijdrage Zorg- en Veiligheidshuis	13.617	13.617	0	0
Veiligheid - BOA's	75.000	0	0	0
	88.617	13.617	0	0
Saldo incidentele baten en lasten hoofdstuk 1	88.617	13.617	0	0
Hoofdstuk 3 Economie				
Saldo incidentele baten en lasten hoofdstuk 3	0	0	0	0
Hoofdstuk 4 Onderwijs				
4.2 Onderwijshuisvesting				
Lasten				
Dekking combinatiefunctionarissen	-28.800	-28.800	-28.800	-28.800
	-28.800	-28.800	-28.800	-28.800
Saldo incidentele baten en lasten hoofdstuk 4	-28.800	-28.800	-28.800	-28.800
Hoofdstuk 5 Sport, cultuur en recreatie				
5.1 Sportbeleid en activering				
Lasten				
Dekking combinatiefunctionarissen	-91.461	-91.345	-91.114	-91.609
Kosten combinatiefunctionarissen	324.349	323.373	321.428	325.595
Lokaal Sportakkoord	20.000	0	0	0
	252.888	232.028	230.314	233.987

Incidentele baten en lasten per programma	2021		2022		2023		2024	
Baten								
Lokaal Sportakkoord	-20.000		0		0		0	
Opbrengsten combinatiefunctionarissen	-10.000		-10.000		-10.000		-10.000	
		-30.000		-10.000		-10.000		-10.000
5.4 Musea								
Lasten								
Subsidie de Buitenplaats	50.000		0		0		0	
		50.000		0		0		0
5.6 Media								
Lasten								
Inzet BR bibliotheken van jaarlijks € 135.000 teneinde de bezuinigingen op het bibliotheekwerk met drie jaar uit te stellen,.	135.000		0		0		0	
		135.000		0		0		0
Saldo incidentele baten en lasten hoofdstuk 5		407.888		222.028		220.314		223.987
Hoofdstuk 6 Sociaal domein								
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie								
Lasten								
Brede aanpak dak- en thuisloosheid	32.051		0		0		0	
Pilot kansrijke start	8.874		8.874		0		0	
		40.925		8.874		0		0
6.3 Inkomensregelingen								
Lasten								
incidenteel nieuw beleid	12.500		0		0		0	
		12.500		0		0		0
6.72 Maatwerkdienstverlening 18-								
Lasten								
Incidentele middelen Jeugdzorg	508.656		493.678		0		0	
		508.656		493.678		0		0
6.81 Geëscaleerde zorg 18+								
Lasten								
Regioplan Beschermd wonen	0		0		0		0	
		0		0		0		0
Saldo incidentele baten en lasten hoofdstuk 6		562.081		502.552		0		0
Hoofdstuk 7 Volksgezondheid en milieu								
7.4 Milieubeheer								
Lasten								
Duurzaamheidsplan Gemeentelijke gebouwen	215.633		0		0		0	
Regionale Energie Strategie	40.000		0		0		0	
Uitvoering van de Warmtetransitieviesie	80.000		0		0		0	
		335.633		0		0		0
Saldo incidentele baten en lasten hoofdstuk 7		335.633		0		0		0
Hoofdstuk 8 Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing								
8.3 Wonen en bouwen								
Lasten								
Kwaliteitscriteria VTH	15.000		0		0		0	
Vitaal platteland	75.000		0		0		0	
		90.000		0		0		0
Saldo incidentele baten en lasten hoofdstuk 8		90.000		0		0		0
Totale incidentele lasten	2.765.541		1.812.329		1.391.180		1.476.192	
Totale incidentele baten	-1.915.600		-748.677		-236.125		-236.125	
Totaal incidentele baten en lasten		849.941		1.063.652		1.155.055		1.240.067

Bijlage 2: Mutaties in reserves

Incidentele onttrekkingen aan reserves	2021	2022	2023	2024
Bibliotheek	135.000	0	0	0
Dekking combinatiefunctionarissen	63.560	63.560	63.560	63.560
Dekking incidenteel resultaat VJB2020	128.500	10.000	0	0
Dekking Pilot inburgering	101.797	0	0	0
Incidenteel nieuw beleid	488.133	0	0	0
Totaal incidentele onttrekkingen aan reserves	916.990	73.560	63.560	63.560

Incidentele toevoegingen aan reserves	2021	2022	2023	2024
Corona Steunpakket	256.464	0	0	0
Reserve pensioenverplichting wethouders	107.000	107.000	107.000	107.000
Toevoeging Argi i.v.m. vrijval kapitaallasten	387.479	485.932	582.666	664.005
Totaal incidentele toevoegingen aan reserves	750.943	592.932	689.666	771.005

Structurele onttrekkingen aan reserves	2021	2022	2023	2024
Dekking kapitaallasten SVTynaarlo	12.066	11.963	11.859	11.756
Dekking kapitaallasten accommodatiebeleid	537.767	709.151	767.019	775.220
Dekking kapitaallasten centrumontwikkeling Zuidlaren	106.250	105.000	103.750	102.500
Dekking kapitaallasten duurzaamheid gemeentelijke gebouwen	12.600	12.460	12.320	12.180
Dekking kapitaallasten gemeentehuis	384.972	381.743	378.514	375.286
Dekking kapitaallasten huisvesting 2e fase Ter Borch	39.821	39.402	38.982	38.563
Dekking kapitaallasten mechanisatie buitendienst	152.149	150.354	148.559	82.970
Dekking kapitaallasten Transferium de Punt	21.125	20.963	20.800	20.638
Dekking kapitaallasten uit de ARGi	13.051	12.895	10.250	10.125
Dekking pensioen voormalig wethouders	55.524	55.524	55.524	55.524
Dekking reserve BCF Riolering en Reiniging	601.226	620.808	625.340	630.185
Totaal structurele onttrekkingen aan reserves	1.936.551	2.120.263	2.172.917	2.114.947

Structurele toevoegingen aan reserves	2021	2022	2023	2024
Reserve BCF Reiniging	328.057	345.545	348.290	351.034
Reserve BCF Riolering	273.169	275.263	277.050	279.151
Totaal structurele toevoegingen aan reserves	601.226	620.808	625.340	630.185

Totaal toevoegingen	1.352.169	1.213.740	1.315.006	1.401.190
Totaal onttrekkingen	2.853.541	2.193.823	2.236.477	2.178.507

Saldo mutaties	-1.501.373	-980.083	-921.471	-777.317
-----------------------	-------------------	-----------------	-----------------	-----------------

In de overzichten hieronder zijn per reserve voor de jaren 2021-2024 de verloopoverzichten opgenomen. Het verloop van de ARCA en de ARG1 zijn te vinden in hoofdstuk 9 van deze begroting. De mutaties zijn veelal schattingen. Het zijn dus niet in alle gevallen onttrekkingen of toevoegingen die al zijn verwerkt in de begroting. De mutaties in de reserves die daadwerkelijk in de begroting zijn verwerkt, zijn te vinden op de vorige pagina.

Bestemmingsreserves		Stand 31-12-2020	Vermeerderingen	Verminderingen	Stand 31-12-2021
521700007	Reserve nieuwbouw gemeentehuis	8.707.888		384.972	8.322.916
521700008	Egalisatiereserve BCF	0	601.226	601.226	0
521700011	Reserve mechanisatie buitendienst	711.236		152.149	559.087
521700019	Reserve gebouwenbeheer Electra veiligheid	13.164		-	13.164
521700026	Reserve pensioenverplichting wethouders	1.650.195	107.000	55.524	1.701.671
521725611	BR. Sloop, Asb., Boekw. De Vijverstee	431.696		12.886	418.810
521725612	BR. Sloop, Asb., Boekw. De Holtenhoek	322.336		10.060	312.276
521725621	BR. Sloop, Asb., Boekw. OBS Oelebred	374.018		11.710	362.308
521725633	BR. Sloop, Asb., Boekw. OBS Westerburcht	518.623		14.936	503.687
522700004	Reserve automatisering	128.950		75.000	53.950
522700082	BR sport en bewegen sociaal domein	228.569		63.500	165.069
522700095	Reserve combinatiefunctionarissen WW	40.319			40.319
522000018	Reserve actualisering/digitalisering bestemmingsplannen	81.257		81.257	-
522700079	BR openbare orde en veiligheid	47.040		47.040	-
522700081	BR Sanering locatie Wijk en Boerma	109.440		-	109.440
522700096	Reserve Participatie	864.613		101.797	762.816
522700098	Reserve project Vitaal Platteland	65.979	75.000	75.000	65.979
522700104	BR. Complex de Inloop	247.062		-	247.062
522700107	BR. Maria School	44.060		-	44.060
522700109	BR. SV Tynaarlo	377.747		12.066	365.681
522700111	BR. Krediet Transferium de Punt	857.188		21.125	836.063
522700113	BR. MFA Zeijen	2.614.675		86.793	2.527.882
522700114	BR. MFA Yde	3.111.491		105.679	3.005.812
522700115	BR Bedrijfsvoering	509.281	-	509.281	-
522700120	BR jeugdsoos Donderen	1.500		-	1.500
522700123	BR. Meedoenbanen	55.000		55.000	-
522700126	BR. Omgevingswet	176.965		176.965	-
522700127	BR. Asserstraat 21	13.200			13.200
522700122	BR gebruikersonderhoud Yders Hoes	38.600			38.600
522700124	BR investeringsbijdrage GAE	1.137.759		120.000	1.017.759
522700128	BR Stichting Bibliotheek	135.000		135.000	-
522700129	BR Grondexploitaties	89.436			89.436
522700130	BR Duurzaamheidsinvesteringen gebouwen	298.000		12.600	285.400
522700132	BR. Centrumontwikkeling Zuidlaren	522.500	-	106.250	416.250
522700133	BR. Tussenvoorziening spoedzoekers	300.000			300.000
522700134	BR. Sloop 't Punthoes en Bladergroenschool	1.017.000	-	1.017.000	-
522700135	BR Verkiezingen	54.590	-	54.590	-
522723222	BR. Tijdelijke huisvesting de Veenvlinder	137.175		6.195	130.980

Bestemmingsreserves		Stand 31-12-2020	Vermeerderingen	Verminderen	Stand 31-12-2021
522723289	BR. 2e fase huisvesting Ter Borch	553.300		39.821	513.479
522723301	BR. Jonglaren flexibele schil	125.305			125.305
522723302	BR Jonglaren Sloop, Asbest, Boekw.	235.049			235.049
522723304	BR. De Lichtkring flexibele schil	81.875			81.875
522723305	BR De Lichtkring Sloop, Asbest, Boekw.	448.249			448.249
522723307	BR De Schuthoek Sloop, Asbest, Boekw.	293.373			293.373
522723309	BR. De Tol flexibele schil	233.561			233.561
522723310	BR De Tol Sloop, Asbest, Boekw.	653.611			653.611
522723312	BR. Schuilingsoord flexibele schil	309.453		-	309.453
522723313	BR Schuilingsoord Sloop, Asbest, Boekw.	781.115		-	781.115
522723315	BR. De Zuidwester flexibele schil	97.415			97.415
522723316	BR De Zuidwester Sloop, Asbest, Boekw.	125.042			125.042
522723318	BR. Het Stroomdal flexibele schil	192.115		48.902	143.213
522723319	BR. Het Stroomdal Sloop, Asbest, Boekw.	120.960			120.960
522723321	BR. Harens Lyceum Sloop, Asbest, Boekw.	829.942			829.942
522723326	BR. Tijdelijk lokaal Menso Alting school	210.526		20.251	190.275
522725611	BR. Flexibele Schil OBS de Vijverstee	18.696		1.346	17.350
522725621	BR. (ver)nieuwbouw OBS Oelebred	1.683.906		53.784	1.630.122
522725633	BR. (ver)nieuwbouw De Westerburcht flex	462.913		48.728	414.185
522725637	BR. Flexibele Schil OBS centrum/ Eelde	384.919		40.518	344.401
522725639	BR. Flexibele Schil Menso Altingschool	76.710		15.714	60.996
522725640	BR. Tijdelijk lokaal Mariaschool	141.422		16.453	124.969
522725641	BR. Speellokaal Mariaschool	109.336		12.720	96.616
522725685	BR. Tijdelijke huisvesting tijdens bouw	437.767		100.000	337.767
522726201	BR. Gym de Zwet Sloop, Asbest, BW	230.799		230.799	-
522726203	BR Goudenregenl Sloop, Asbest, BW	75.000		75.000	-
522726202	BR. Gym de Ludinge Sloop, Asb., BW	75.000			75.000
522726315	BR. Sloop asbest Boekw. Gymlok. Oelebred	40.974		-	40.974
522726370	BR. Nieuwbouw Gymzaal Tynaarlo	1.052.780		31.091	1.021.689
		36.114.665	783.226	4.840.728	32.057.163

Bestemmingsreserves		Stand 31-12-2021	Vermeerderingen	Verminderingen	Stand 31-12-2022
521700007	Reserve nieuwbouw gemeentehuis	8.322.916		381.743	7.941.173
521700008	Egalisatiereserve BCF	0	620.808	620.808	0
521700011	Reserve mechanisatie buitendienst	559.087		150.354	408.733
521700019	Reserve gebouwenbeheer Electra veiligheid	13.164		-	13.164
521700026	Reserve pensioenverplichting wethouders	1.701.671	107.000	55.524	1.753.147
521725611	BR. Sloop, Asb., Boekw. De Vijverstee	418.810		12.779	406.031
521725612	BR. Sloop, Asb., Boekw. De Holtenhoek	312.276		9.974	302.302
521725621	BR. Sloop, Asb., Boekw. OBS Oelebred	362.308		11.613	350.695
521725633	BR. Sloop, Asb., Boekw. OBS Westerburcht	503.687		14.811	488.876
522700004	Reserve automatisering	53.950		53.950	-
522700082	BR sport en bewegen sociaal domein	165.069		63.500	101.569
522700095	Reserve combinatiefunctionarissen WW	40.319			40.319
522700081	BR Sanering locatie Wijk en Boerma	109.440		-	109.440
522700096	Reserve Participatie	762.816		-	762.816
522700098	Reserve project Vitaal Platteland	65.979	75.000	75.000	65.979
522700104	BR. Complex de Inloop	247.062		-	247.062
522700107	BR. Maria School	44.060		-	44.060
522700109	BR. SV Tynaarlo	365.681		11.963	353.718
522700111	BR. Krediet Transferium de Punt	836.063		20.963	815.100
522700113	BR. MFA Zeijen	2.527.882		86.082	2.441.800
522700114	BR. MFA Yde	3.005.812		104.807	2.901.005
522700120	BR jeugdsoos Donderen	1.500		-	1.500
522700127	BR. Asserstraat 21	13.200			13.200
522700122	BR gebruikersonderhoud Yders Hoes	38.600			38.600
522700124	BR investeringsbijdrage GAE	1.017.759		120.000	897.759
522700129	BR Grondexploitaties	89.436			89.436
522700130	BR Duurzaamheidsinvesteringen gebouwen	285.400		12.460	272.940
522700132	BR. Centrumontwikkeling Zuidlaren	416.250	-	105.000	311.250
522700133	BR. Tussenvoorziening spoedzoekers	300.000			300.000
522723222	BR. Tijdelijke huisvesting de Veenvlinder	130.980		6.136	124.844
522723289	BR. 2e fase huisvesting Ter Borch	513.479		39.402	474.077
522723301	BR. Jonglaren flexibele schil	125.305			125.305
522723302	BR Jonglaren Sloop, Asbest, Boekw.	235.049			235.049
522723304	BR. De Lichtkring flexibele schil	81.875		20.841	61.034
522723305	BR De Lichtkring Sloop, Asbest, Boekw.	448.249			448.249
522723307	BR De Schuthoek Sloop, Asbest, Boekw.	293.373			293.373
522723309	BR. De Tol flexibele schil	233.561		27.809	205.752
522723310	BR De Tol Sloop, Asbest, Boekw.	653.611			653.611

Bestemmingsreserves		Stand 31-12-2021	Vermeerderingen	Verminderen	Stand 31-12-2022
522723312	BR. Schuilingsoord flexibele schil	309.453		53.120	256.333
522723313	BR Schuilingsoord Sloop, Asbest, Boekw.	781.115		23.317	757.798
522723315	BR. De Zuidwester flexibele schil	97.415		19.952	77.463
522723316	BR De Zuidwester Sloop, Asbest, Boekw.	125.042		3.733	121.309
522723318	BR. Het Stroomdal flexibele schil	143.213		48.320	94.893
522723319	BR. Het Stroomdal Sloop, Asbest, Boekw.	120.960		3.611	117.349
522723321	BR. Harens Lyceum Sloop, Asbest, Boekw.	829.942		24.774	805.168
522723326	BR. Tijdelijk lokaal Menso Alting school	190.275		20.029	170.246
522725611	BR. Flexibele Schil OBS de Vijverstee	17.350		1.331	16.019
522725621	BR. (ver)nieuwbouw OBS Oelebred	1.630.122		53.358	1.576.764
522725633	BR. (ver)nieuwbouw De Westerburcht flex	414.185		48.186	365.999
522725637	BR. Flexibele Schil OBS centrum/ Eelde	344.401		40.068	304.333
522725639	BR. Flexibele Schil Menso Altingschool	60.996		15.529	45.467
522725640	BR. Tijdelijk lokaal Mariaschool	124.969		16.268	108.701
522725641	BR. Speellokaal Mariaschool	96.616		12.577	84.039
522725685	BR. Tijdelijke huisvesting tijdens bouw	337.767		100.000	237.767
522726202	BR. Gym de Ludinge Sloop, Asb., BW	75.000		-	75.000
522726315	BR. Sloop asbest Boekw. Gymlok. Oelebred	40.974		-	40.974
522726370	BR. Nieuwbouw Gymzaal Tynaarlo	1.021.689		30.846	990.843
		32.057.163	802.808	2.520.538	30.339.433

Bestemmingsreserves		Stand 31-12-2022	Vermeerderingen	Verminderen	Stand 31-12-2023
521700007	Reserve nieuwbouw gemeentehuis	7.941.173		378.514	7.562.659
521700008	Egalisatiereserve BCF	0	625.340	625.340	0
521700011	Reserve mechanisatie buitendienst	408.733		148.559	260.174
521700019	Reserve gebouwenbeheer Electra veiligheid	13.164		-	13.164
521700026	Reserve pensioenverplichting wethouders	1.753.147	107.000	55.524	1.804.623
521725611	BR. Sloop, Asb., Boekw. De Vijverstee	406.031		12.672	393.359
521725612	BR. Sloop, Asb., Boekw. De Holtenhoek	302.302		9.889	292.413
521725621	BR. Sloop, Asb., Boekw. OBS Oelebred	350.695		11.515	339.180
521725633	BR. Sloop, Asb., Boekw. OBS Westerburcht	488.876		14.687	474.189
522700082	BR sport en bewegen sociaal domein	101.569		63.500	38.069
522700095	Reserve combinatiefunctionarissen WW	40.319		-	40.319
522700081	BR Sanering locatie Wijk en Boerma	109.440		-	109.440
522700096	Reserve Participatie	762.816		-	762.816
522700098	Reserve project Vitaal Platteland	65.979	75.000	75.000	65.979
522700104	BR. Complex de Inloop	247.062		-	247.062

Bestemmingsreserves		Stand 31-12-2022	Vermeerderingen	Verminderingen	Stand 31-12-2023
522700107	BR. Maria School	44.060		-	44.060
522700109	BR. SV Tynaarlo	353.718		11.859	341.859
522700111	BR. Krediet Transferium de Punt	815.100		20.800	794.300
522700113	BR. MFA Zeijen	2.441.800		85.371	2.356.429
522700114	BR. MFA Yde	2.901.005		103.934	2.797.071
522700120	BR jeugdsoos Donderen	1.500		-	1.500
522700127	BR. Asserstraat 21	13.200			13.200
522700122	BR gebruikersonderhoud Yders Hoes	38.600			38.600
522700124	BR investeringsbijdrage GAE	897.759		120.000	777.759
522700129	BR Grondexploitaties	89.436			89.436
522700130	BR Duurzaamheidsinvesteringen gebouwen	272.940		12.320	260.620
522700132	BR. Centrumontwikkeling Zuidlaren	311.250	-	103.750	207.500
522700133	BR. Tussenvoorziening spoedzoekers	300.000			300.000
522723222	BR. Tijdelijke huisvesting de Veenvlinder	124.844		6.077	118.767
522723289	BR. 2e fase huisvesting Ter Borch	474.077		38.982	435.095
522723301	BR. Jonglaren flexibele schil	125.305		31.896	93.409
522723302	BR Jonglaren Sloop, Asbest, Boekw.	235.049			235.049
522723304	BR. De Lichtkring flexibele schil	61.034		20.593	40.441
522723305	BR De Lichtkring Sloop, Asbest, Boekw.	448.249		13.381	434.868
522723307	BR De Schuthoek Sloop, Asbest, Boekw.	293.373			293.373
522723309	BR. De Tol flexibele schil	205.752		26.784	178.968
522723310	BR De Tol Sloop, Asbest, Boekw.	653.611		19.511	634.100
522723312	BR. Schuilingsoord flexibele schil	256.333		52.502	203.831
522723313	BR Schuilingsoord Sloop, Asbest, Boekw.	757.798		23.123	734.675
522723315	BR. De Zuidwester flexibele schil	77.463		19.718	57.745
522723316	BR De Zuidwester Sloop, Asbest, Boekw.	121.309		3.701	117.608
522723318	BR. Het Stroomdal flexibele schil	94.893		47.738	47.155
522723319	BR. Het Stroomdal Sloop, Asbest, Boekw.	117.349		3.581	113.768
522723321	BR. Harens Lyceum Sloop, Asbest, Boekw.	805.168		24.568	780.600
522723326	BR. Tijdelijk lokaal Menso Alting school	170.246		19.806	150.440
522725611	BR. Flexibele Schil OBS de Vijverstee	16.019		1.317	14.702
522725621	BR. (ver)nieuwbouw OBS Oelebred	1.576.764		52.931	1.523.833
522725633	BR. (ver)nieuwbouw De Westerburcht flex	365.999		47.645	318.354
522725637	BR. Flexibele Schil OBS centrum/ Eelde	304.333		39.617	264.716
522725639	BR. Flexibele Schil Menso Altingschool	45.467		15.334	30.133
522725640	BR. Tijdelijk lokaal Mariaschool	108.701		16.083	92.618
522725641	BR. Speellokaal Mariaschool	84.039		12.434	71.605
522725685	BR. Tijdelijke huisvesting tijdens bouw	237.767		100.000	137.767

Bestemmingsreserves		Stand 31-12-2022	Vermeerderingen	Verminderingen	Stand 31-12-2023
522726202	BR. Gym de Ludinge Sloop, Asb., BW	75.000		75.000	-
522726315	BR. Sloop asbest Boekw. Gymlok. Oelebred	40.974		-	40.974
522726370	BR. Nieuwbouw Gymzaal Tynaarlo	990.843		30.602	960.241
		30.339.433	807.340	2.596.158	28.550.615

Bestemmingsreserves		Stand 31-12-2023	Vermeerderingen	Verminderingen	Stand 31-12-2024
521700007	Reserve nieuwbouw gemeentehuis	7.562.659		375.286	7.187.373
521700008	Egalisatiereserve BCF	0	630.185	630.185	0
521700011	Reserve mechanisatie buitendienst	260.174		82.970	177.204
521700019	Reserve gebouwenbeheer Electra veiligheid	13.164		-	13.164
521700026	Reserve pensioenverplichting wethouders	1.804.623	107.000	55.524	1.856.099
521725611	BR. Sloop, Asb., Boekw. De Vijverstee	393.359		12.564	380.795
521725612	BR. Sloop, Asb., Boekw. De Holtenhoek	292.413		9.804	282.609
521725621	BR. Sloop, Asb., Boekw. OBS Oelebred	339.180		11.418	327.762
521725633	BR. Sloop, Asb., Boekw. OBS Westerburcht	474.189		14.562	459.627
522700082	BR sport en bewegen sociaal domein	38.069		38.069	-
522700095	Reserve combinatiefunctionarissen WW	40.319			40.319
522700081	BR Sanering locatie Wijk en Boerma	109.440		-	109.440
522700096	Reserve Participatie	762.816		-	762.816
522700098	Reserve project Vitaal Platteland	65.979	75.000	75.000	65.979
522700104	BR. Complex de Inloop	247.062		-	247.062
522700107	BR. Maria School	44.060		-	44.060
522700109	BR. SV Tynaarlo	341.859		11.756	330.103
522700111	BR. Krediet Transferium de Punt	794.300		20.638	773.662
522700113	BR. MFA Zeijen	2.356.429		84.660	2.271.769
522700114	BR. MFA Yde	2.797.071		103.061	2.694.010
522700120	BR jeugdsoos Donderen	1.500		-	1.500
522700127	BR. Asserstraat 21	13.200			13.200
522700122	BR gebruikersonderhoud Yders Hoes	38.600			38.600
522700124	BR investeringsbijdrage GAE	777.759		120.000	657.759
522700129	BR Grondexploitatie	89.436			89.436
522700130	BR Duurzaamheidsinvesteringen gebouwen	260.620		12.180	248.440
522700132	BR. Centrumontwikkeling Zuidlaren	207.500	-	102.500	105.000
522700133	BR. Tussenvoorziening spoedzoekers	300.000			300.000
522723222	BR. Tijdelijke huisvesting de Veenvlinder	118.767		6.018	112.749
522723289	BR. 2e fase huisvesting Ter Borch	435.095		38.563	396.532
522723301	BR. Jonglaren flexibele schil	93.409		31.516	61.893

Bestemmingsreserves		Stand 31-12-2023	Vermeerderingen	Verminderen	Stand 31-12-2024
522723302	BR Jonglaren Sloop, Asbest, Boekw.	235.049		7.016	228.033
522723304	BR. De Lichtkring flexibele schil	40.441		20.344	20.097
522723305	BR De Lichtkring Sloop, Asbest, Boekw.	434.868		13.269	421.599
522723307	BR De Schuthoek Sloop, Asbest, Boekw.	293.373		8.757	284.616
522723309	BR. De Tol flexibele schil	178.968		26.480	152.488
522723310	BR De Tol Sloop, Asbest, Boekw.	634.100		19.348	614.752
522723312	BR. Schuilingsoord flexibele schil	203.831		51.884	151.947
522723313	BR Schuilingsoord Sloop, Asbest, Boekw.	734.675		22.928	711.747
522723315	BR. De Zuidwester flexibele schil	57.745		19.483	38.262
522723316	BR De Zuidwester Sloop, Asbest, Boekw.	117.608		3.670	113.938
522723318	BR. Het Stroomdal flexibele schil	47.155		47.155	-
522723319	BR. Het Stroomdal Sloop, Asbest, Boekw.	113.768		3.551	110.217
522723321	BR. Harens Lyceum Sloop, Asbest, Boekw.	780.600		24.362	756.238
522723326	BR. Tijdelijk lokaal Menso Alting school	150.440		19.584	130.856
522725611	BR. Flexibele Schil OBS de Vijverstee	14.702		1.303	13.399
522725621	BR. (ver)nieuwbouw OBS Oelebred	1.523.833		52.505	1.471.328
522725633	BR. (ver)nieuwbouw De Westerburcht flex	318.354		47.103	271.251
522725637	BR. Flexibele Schil OBS centrum/ Eelde	264.716		39.167	225.549
522725639	BR. Flexibele Schil Menso Altingschool	30.133		15.159	14.974
522725640	BR. Tijdelijk lokaal Mariaschool	92.618		15.898	76.720
522725641	BR. Speellokaal Mariaschool	71.605		12.291	59.314
522725685	BR. Tijdelijke huisvesting tijdens bouw	137.767		100.000	37.767
522726315	BR. Sloop asbest Boekw. Gymlok. Oelebred	40.974		-	40.974
522726370	BR. Nieuwbouw Gymzaal Tynaarlo	960.241		30.357	929.884
		28.550.615	812.185	2.437.888	26.924.912

Bijlage 3: Verklaring verschillen tussen de begroting 2020 en 2021

In deze bijlage worden per hoofdstuk de verschillen tussen de primitieve begroting van 2021 en de laatste versie van de begroting 2020 toegelicht. De laatste versie van de begroting 2020 is de begroting na de begrotingswijziging van de voorjaarsbrief.

In onderstaande tabellen zijn alle positieve en negatieve verschillen groter dan € 25.000 toegelicht. Voor een groot deel ontstaan de verschillen door onderstaande punten:

Incidentele wijzigingen 2020

Gedurende het begrotingsjaar 2020 vinden er op de begroting 2020 diverse incidentele begrotingswijzigingen plaats. Onder andere de voorjaarsbrief bestaat voor een groot deel uit incidentele wijzigingen. Omdat het incidentele wijzigingen betreft heeft het veelal alleen betrekking op het huidige begrotingsjaar. Hierdoor ontstaan dus verschillen tussen de huidige begroting van 2020 en de primitieve begroting van 2021. Deze verschillen staan in onderstaande overzichten onder het kopje "incidentele wijzigingen in 2020". Bij het vergelijken van de begroting van 2021 met de laatste versie van de begroting van 2020 zorgen incidentele lasten in 2020 voor een voordeel in de vergelijking. In 2021 zijn die lasten er namelijk niet.

Index

Doordat de budgetten in de begroting worden geïndexeerd ontstaan verschillen tussen de begroting van 2020 en 2021. Het betreft hier zowel prijsindexen als indexen op de loonkosten. De indexen worden in onderstaande tabellen niet verder toegelicht.

Loonsom

Ieder jaar wordt bij het opstellen van de begroting een nieuwe urenbegroting opgesteld. De loonsommen van de organisatie worden aan de hand van deze urenbegroting doorbelast naar taakvelden. Tussen 2020 en 2021 kunnen hierdoor verschillen ontstaan in de loonsommen per taakveld en dus per hoofdstuk. Verschillen in de loonsommen kunnen dus ontstaan door indexen op de lonen en door wijzigingen in de urenbegroting. Deze verschillen staan in onderstaande overzichten onder het kopje "loonsom 2021 t.o.v. 2020".

Overige verschillen

Naast bovenstaande oorzaken kunnen er ook verschillen ontstaan door onder andere:

- Wijzigingen als gevolg van de mei- en septembercirculaire voor zowel de algemene uitkering maar ook voor decentralisatie- en integratie-uitkeringen en de daarbij behorende budgetten;
- Vertragingen in investeringen of afronden van investeringen waardoor verschillen ontstaan in de kapitaallasten voor zowel rente als afschrijving. Dit heeft ook weer gevolgen voor de budgetten waar de dekking vandaan moet komen;
- Incidentele wijzigingen voor 2021 en verder. In sommige gevallen worden incidentele budgetten beschikbaar gesteld voor meerdere jaren en voor verschillende bedragen. Bijvoorbeeld door incidenteel nieuw beleid.

Hoofdstuk 0: Bestuur en ondersteuning

Lasten	Baten	V/N	Toelichting verschillen
Incidentele wijzigingen in 2020			
-54.590		N	Budget verkiezingen in 2020 in reserve gestort
125.000		V	Incidenteel nieuw beleid Participatiebudget
	-98.200	N	Opbrengsten detacheringen
Loonsom 2021 t.o.v. 2020			
-599.186		N	Gevolgen nieuwe urenbegroting,SLB en FKB en overhead
Overige verschillen tussen 2021 en 2020			
	959.477	V	Hogere Algemene Uitkering
-170.031	166.580	N/V	Begroting SDA PSA 2021
-34.773	50.407	N/V	Opbrengst en kosten diverse documenten
-9.241	27.987	N/V	Opbrengsten en kosten burgerlijkestand
-213.907		N	Schommelfonds is in 2019 al vrijgevallen.
-47.500		N	Kapitaallasten
192.507		V	Bespaarde rente
-139.521		N	Rente langlopende leningen
-103.424		N	Rente kortlopende leningen
-83.010		N	Doorbelasting rente grondbedrijf
630.432		V	Begrotingssaldo 2020
-65.499	-7.835	N/N	Overige verschillen
-572.743	1.098.416	N/V	Totaal verschillen resultaat voor bestemming.

Hoofdstuk1: Veiligheid

Lasten	Baten	V/N	Toelichting verschillen
Incidentele wijzigingen in 2020			
87.715		V	Bommenregeling
30.198		V	Sloop wijkpost Eelde
-32.767		N	Nieuwbouw brandweerkazernes
Loonsom 2021 t.o.v. 2020			
-24.075		N	Gevolgen nieuwe urenbegroting,SLB en FKB en overhead
Overige verschillen tussen 2021 en 2020			
-63.888		N	Hogere gemeentelijk bijdrage VRD
-18.589	2.433	N	Overige verschillen
-21.406	2.433	N/V	Totaal verschillen resultaat voor bestemming.

Hoofdstuk 2: Verkeer, vervoer en waterstaat

Lasten	Baten	V/N	Toelichting verschillen
Incidentele wijzigingen in 2020			
-310.728		N	Vrijval BOR budget in 2019 toegevoegd aan de Argi
Loonsom 2021 t.o.v. 2020			
90.889		V	Gevolgen nieuwe urenbegroting en index lonen
Overige verschillen tussen 2021 en 2020			
-191.115		N	Kapitaallasten
-10.945	1.936	N/V	Overige verschillen
-421.899	1.936	N/N	Totaal verschillen resultaat voor bestemming.

Hoofdstuk 3: Economie

Lasten	Baten	V/N	Toelichting verschillen
Incidentele wijzigingen in 2020			
120.000		V	Bijdrage GAE
Overige verschillen tussen 2021 en 2020			
242.426	-242.426	V/N	Jaarschijf centrumplannen en bedrijventerreinen
-9.021	5.334	N/V	Overige verschillen
353.405	-237.092	N/V	Totaal verschillen resultaat voor bestemming.

Hoofdstuk 4: Onderwijs

Lasten	Baten	V/N	Toelichting verschillen
Incidentele wijzigingen in 2020			
153.117		V	1e inrichting/meubilair onderwijshuisvesting
27.950		V	Continuering Taalhuis
16.000		V	Bijdrage Natuur- en milieu educatie
21.000		V	Huur lokalen Rietzanger 2020
Loonsom 2021 t.o.v. 2020			
-95.360		N	Gevolgen nieuwe urenbegroting en index lonen
Overige verschillen tussen 2020 en 2019			
-541.104		N	Kapitaallasten Accommodatiebeleid
-338.708		N	Budget Accommodatiebeleid in 2019 toegevoegd aan de Argi
235.830		V	Dekking sporthalbeheerders in eigen dienst
4.580	2.454	V/V	Overige verschillen
-516.695	2.454	N/V	Totaal verschillen resultaat voor bestemming.

Hoofdstuk 5: Sport, cultuur en recreatie

Lasten	Baten	V/N	Toelichting verschillen
Incidentele wijzigingen in 2020			
20.000		V	Initiatieven Speelvoorzieningen
100.000	-100.000	V/N	Spreiding en toegankelijkheid Oopenbare bibliotheken
40.000		V	Uitbreiding cultuur
Loonsom 2021 t.o.v. 2020			
-278.392		N	Gevolgen nieuwe urenbegroting en index lonen
Overige verschillen tussen 2021 en 2020			
21.202		N	Investeringsplanning sport
-26.028	26.028	N/V	Str nw beleid Fusering lokale bibliotheekstichting
15.000	20.000	V/V	Lokaal Sportakkoord
-61.833		N	Kapitaallasten
-39.175	7.197	N/V	Overige verschillen
-209.226	-46.775	V/V	Totaal verschillen resultaat voor bestemming.

Hoofdstuk 6: Sociaal domein

Lasten	Baten	V/N	Toelichting verschillen
Incidentele wijzigingen in 2020			
30.000		V	Incidenteelnieuwbeleid Klantvolgsysteem
151.680		V	DU Maatschappelijke begeleiding
38.952		V	DU verhoogde taalniveau statushouders
47.000		V	Subsidie Plaats de Wereld
27.225		V	Opstartkosten de Aanloop
30.185		V	Shulden en Armoedebeleid
Loonsom 2021 t.o.v. 2020			
259.680		V	Gevolgen urenbegroting incl. dekking uren en overhead initiatieven
Overige verschillen tussen 2021 en 2020			
76.228	-154.000	V/N	WPDA/ALESCON
44.286		V	Vrijval kapitaallasten 't Punthoes
-32.051		N	DU (Breden Aanpak dak- en thuisloosheid
-103.041		N	Meer budget WMO in 2021
272.882		V	Minder budget jeugdzorg in 2021
-63.244	-14.314	N/N	Overige verschillen
779.782	-168.314	V/N	Totaal verschillen resultaat voor bestemming.

Hoofdstuk 7: Volksgezondheid en milieu

Lasten	Baten	V/N	Toelichting verschillen
Incidentele wijzigingen in 2020			
55.000		V	Duurzame leefomgeving
75.900		V	Riool onderhoud incidenteel
29.200		V	Onderzoek en beleid riolering
47.000		V	Subsidie ICARE JGZ
Loonsom 2021 t.o.v. 2020			
52.950		V	Gevolgen nieuwe urenbegroting en index lonen
Overige verschillen tussen 2021 en 2020			
-40.786		N	Subsidie GGD
-404.007		N	Kapitaallasten
-215.633		N	Duurzaamheidsplan Gemeentelijke gebouwen
173.185		V	Onttrekking voorziening riolering
42.565		N	Onttrekking voorziening reiniging
	42.038	V	Leges/opbrengsten Reiniging
-18.210	32.050	N/V	Overige verschillen
-202.836	74.088	N/V	Totaal verschillen resultaat voor bestemming.

Hoofdstuk 8: Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing

Lasten	Baten	V/N	Toelichting verschillen
Incidentele wijzigingen in 2020			
390.000		V	Aanleg Glasvezel
Loonsom 2021 t.o.v. 2020			
164.728		V	Gevolgen urenbegroting incl. dekking uren en overhead initiatieven
Overige verschillen tussen 2021 en 2020			
1.322.988	-1.322.988	V/N	Jaarschijf grondexploitaties
-112.820		N	Kapitaallasten
-75.000		N	Vitaal Platteland
	296.485	V	Bouwleges
36.179	-30.734	V/N	Leges Bestemmingsplannen
-6.243	-6.808	V/V	Overige verschillen
1.719.832	-1.064.045	V/N	Totaal verschillen resultaat voor bestemming.